

ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ

ГАЗЕТА

ОФИЦИАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИЦАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цена на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3 р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою въ годъ 12 р. За полъ-года 6 р. За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленіе: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. еср.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть оффициальная: Преобразование судебной части въ Россіи. — Высочайшія награды. — Перемѣны въ службѣ чиновниковъ. — Циркуляръ мин. юсти. — Вилно.
Часть неофициальная: Иностранныя извѣстія. — Общее обозрѣніе. — Италия. — Франція. — Англія. — Пруссія. — Черногорія. — Телеграфическія депеши.
Литер. отдѣлъ: Инструкція гл. Выдѣлки изъ газетъ и журналовъ. — О цѣнѣ книгъ. — Писма: изъ Парижа, изъ Любча. — Слѣбъ. — Текучія извѣстія. — Отвѣты редакціи. — Виленскій дворянинъ. — Объявленія.

Часть оффициальная.

С. Петербургъ, 3 сентября.

Высочайшее повелѣніе, объявленное правительствующему сенату, 29-го сентября. Г. товарищу министра юстиціи предложилъ правительствующему сенату: во первыхъ, высочайшее Его Императорскаго Величества повелѣніе, послѣдовавшее въ 29-й день сентября, о порядкѣ составленія проектовъ уставовъ и положеній о судопроизводствѣ и судостроительствѣ, и во вторыхъ, высочайшее разсмотрѣніе Его Величества въ тотъ день основныя положенія преобразованія судебной части въ Россіи.

Мнѣніе государственнаго совѣта.
Его Императорское Величество, послѣдовавшее мнѣніе въ общемъ собраніи государственнаго совѣта, касательно порядка составленія проектовъ уставовъ и положеній о судопроизводствѣ и судостроительствѣ, на основаніи удостоенныхъ разсмотрѣній Его Величества главныхъ началъ преобразованія судебной части въ Россіи, Высочайше утвердить соизволилъ, и повелѣть исполнить.

Подписалъ: предѣлительствующій въ государственномъ совѣтѣ князь Павелъ Гагаринъ.

29-го сентября 1862 г.

Государственный совѣтъ, въ соединенныхъ департаментахъ законовъ и гражданскихъ и духовныхъ дѣлъ, разсмотрѣвъ, по высочайшему Государя Императора повелѣнію, внесенныя изъ втораго отдѣленія собственной Его Императорскаго Величества канцеляріи предварительныя работы о преобразованіи судебной и насъ части, постановилъ свои по нимъ заключенія. Государь Императоръ, удостоивъ сн послѣднія Своего вѣзрѣнія, изволилъ признать необходимымъ, прежде всего обсудить и опредѣлить тѣ главныя и основныя начала, на которыхъ должно утверждаться принимаемое преобразование судебной и насъ части, т. е. какъ судопроизводства, уголовнаго и гражданского, такъ и судостроительства, въ слѣдствіе чего Его Величество благоудно было первоначальныя по этому предмету соображенія возложить на государственную канцелярію, при участіи особъ, по вызваніямъ юристовъ. По окончаніи сего труда и по подробномъ обсужденіи и исправленіи его въ соединенныхъ департаментахъ и въ общемъ собраніи государственнаго совѣта, составленныя соответственно тому основныя положенія упомянутаго преобразованія были представлены Государю Императору, и въ 29-й день сентября текущаго года удостоены разсмотрѣнія Его Величества. Обращаясь засимъ, къ дальнѣйшимъ, для развитія означенныхъ положеній, мѣрамъ, государственный совѣтъ, мнѣніемъ положило:

1) Удостоенныя разсмотрѣнія Его Императорскаго Величества основныя положенія предстоящаго преобразованія обнародовать въ общемъ свѣдѣніи, объявивъ, что они должны служить главными началами, на основаніи коихъ будутъ составлены по-

дробные проекты надлежащихъ уставовъ и положеній; что проекты сн будутъ разсмотрѣны и утверждены въ законодательномъ порядкѣ, и что, при изданіи ихъ, будетъ опредѣленъ и порядокъ постепеннаго введенія оныхъ въ дѣйствіе.

2) Составленіе всѣхъ означенныхъ проектовъ поручить государственной канцеляріи: но, какъ этотъ обширный трудъ не можетъ быть совершёнъ однимъ собственнымъ ея средствамъ, то въ составъ ея образовать для сего дѣла особую комиссію, подъ непосредственнымъ вѣдѣніемъ и начальствомъ государственнаго секретаря.

3) Комиссію эту образовать изъ чиновниковъ государственной канцеляріи и другихъ лицъ, преимущественно юристовъ, по избранію государственнаго секретаря, съ тѣмъ, чтобы въ составъ ея были назначены чиновники отъ втораго отдѣленія собственной Его Императорскаго Величества канцеляріи и отъ министерства юстиціи, по согласію государственнаго секретаря съ главноуправляющимъ означеннымъ отдѣленіемъ и съ министромъ юстиціи.

4) Предоставить государственному секретарю каждую, оупомянутую комиссіею работу, сообщать на предварительное разсмотрѣніе главноуправляющему вторымъ отдѣленіемъ собственной Его Величества канцеляріи и министра юстиціи, также, по частямъ, и тѣмъ изъ другихъ министровъ и главноуправляющихъ до коихъ дѣло будетъ касаться: по полученіи же ихъ отзывовъ, вносить работу, вмѣстѣ съ окончательными соображеніями комиссіи, въ соединенные департаменты законовъ и гражданскихъ дѣлъ государственнаго совѣта, всю вѣдѣль или частями, какъ это, по ближайшему соображенію предѣлителя снхъ департаментовъ и согласію его съ государственнымъ секретаремъ, окажется возможнымъ и удобнымъ.

5) Какъ государственный совѣтъ призналъ необходимымъ учредить присяжныхъ повѣренныхъ, прежде введенія въ дѣйствіе уставовъ судопроизводства, то означенной комиссіи поручить немедленно заняться обработкою полнаго проекта о снхъ повѣренныхъ, и проектъ этотъ до разсмотрѣнія оного главноуправляющимъ вторымъ отдѣленіемъ и министромъ юстиціи, внести чрезъ государственнаго секретаря, на разсмотрѣніе соединенныхъ департаментовъ.

6) Комиссіи, при всѣхъ вообще порученныхъ ей работахъ, въ точности руководствоваться основными положеніями преобразованія судебной части, удостоенными высочайшаго разсмотрѣнія Его Императорскаго Величества, принимая въ соображеніе и тѣ сужденія государственнаго совѣта, на основаніи коихъ сн положенія постановлены; причемъ обсудить также въ подробности всѣ тѣ предметы, по которымъ государственный совѣтъ призналъ нужнымъ войти въ особое разсмотрѣніе при составленіи проектовъ уставовъ, относящихся къ разнымъ по судебной части преобразованіямъ.

въ сѣняхъ и деревняхъ приготовленіе для домашняго обихода пива, браги и меда въ котлахъ и порчагахъ, производилось согласно съ ст. 178 и 179 Положенія о питейномъ сборѣ; если же полиція замѣтитъ, что такковыя напнтки обращаются въ продажу или приготовлены не въ тѣхъ случаяхъ, въ коихъ сн дозволено п. 2, ст. 178 Положенія, то, увидѣвъ акцизное управленіе, полиція поступаетъ, какъ сказано въ ст. 19 правилъ, о взыскаціяхъ за нарушеніе Положенія о питейномъ сборѣ. Если же для выдѣлки означенныхъ напнтковъ былъ устроенъ заводъ или вообще особая постройка, то полиція поступаетъ, какъ сказано въ ст. 20 сей инструкціи.

§ 23. Въ губерніяхъ: малороссійскихъ, западныхъ, новороссійскихъ и области бессарабской, полиція обязана наблюдать, чтобы дозволяемыя тамъ помѣщикамъ и арендаторамъ выдѣлка и продажа пива безъ акциза, производилась согласно примѣчанію 1-му къ ст. 178 Положенія о питейномъ сборѣ; въ случаяхъ, если полиція замѣтитъ отступленія отъ снхъ правилъ, то производить о семъ надлежащее извѣщеніе.

§ 24. Полиція прибалтійскихъ и соседнихъ съ ними губерній наблюдаетъ, чтобы не было вывозимо изъ первыхъ выдѣлаемыхъ на таможенныхъ заводахъ пива и меда въ другія губерніи; если же полиція замѣтитъ таковыя провозы, то, задержавъ напнтки, поступаетъ съ ними, какъ съ корчемными, и извѣщаетъ о томъ акцизное управленіе, а о производствѣ свѣдѣній сообщаетъ по принадлежности.

§ 25. Полиція наблюдаетъ, чтобы дозволенная вотякамъ выдѣлка кумышки нигдѣ не производилась, кроме

KURIER WILEŃSKI

GAZETA

URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Цена на мѣстѣ: Рубля rs. 10, Полторубля rs. 5, Кварталъ rs. 3, Мѣсяцъ rs. 1.
Зъ пересылкою: Рубля rs. 12, Полторубля rs. 6, Кварталъ rs. 3 коп. 50.
За вѣсь зъ 40 литеръ оглошенія платъ сн 17 коп. р.

T R E S C.

Дѣлъ урѣдowy: Реформа сѣдowнѣвъ въ Россіи. — Найвысше награды. — Мнанованіа и пренесеніа нрѣдwнѣвъ. — О колннѣ мннстра скарбу. — Внлно.
Дѣла нѣурѣдowy. Вндоmоствѣ заграничны: Поглядъ олоны. — Влочы. — Франца. — Англіа. — Прусы. — Чарногорье. — Депоше телеграфичне.
Дѣла лнтеракн: Оцѣнкѣ россыскн. Прегладъ пнсмъ часовыхъ. — О ценѣ землн. — Лнсты: зъ Парыжа, зъ Любча. — Розмалто-сѣи. — Вндоmоствѣ бѣжаще. — Олповѣднзъ Редакціи. — Дзнннкъ Внленскн. — Оглошенія.

Дѣлъ урѣдowy.

St. Petersburg, 3 października.

Найвысшій розказъ, объявленый рѣдѣдѣмъ сенату 29 września. P. towarzysz ministra sprawiedliwości zakomunikował rządzącemu senatowi: po 1-c. Najwyższy Jego Cesarskiej Mości rozkaz wydany 29 września, o porządku ułożenia projektów ustaw i rozporządzeń o przewoźstwie sądowym i urzędowaniu sądów, i po 2-re Najwyżej przejrzenie tegoż dnia zasadnicze ustawy reformy wydziału sądowiczego w Rosji.

Zdanie rady państwa.

Jego Cesarska Mość, powyższe zdanie w ogólnym zebraniu rady państwa, względem porządku ułożenia projektów dotyczących ustaw i przepisów o przewoźstwie sądowym i urzędowaniu sądów, na zasadzie Najmilsiościwej przez Jego Cesarską Mość przejranych głównych zasad zaformowania wydziału sądowiczego w Rosji, Najwyżej utwierdził raczył i wykonał rozkazaj.
Podpisano: Prezes Rady Państwa, Książę Paweł Gaгаринъ.
29 września 1862 roku.

Rada Państwa, w połączonych prawodawczych departamentach, tak cywilnych jako też i duchownych spraw, przejrawszy w skutek Najwyższego Jego Cesarskiej Mości rozkazu, wniesione z drugiego oddziału Własnej Jego Cesarskiej Mości kancelarii i ministrowi sprawiedliwości, a także częściami i tym ministrom i głównie zarządzającym, których się sprawa tyczyć będzie; po otrzymaniu zaś od nich odezwy, wnosząc pracę, wraz z ostatecznymi uwagami komisji, do połączonych prawodawczych departamentów i cywilnych spraw rady państwa, całą od razu lub częściami, o ile się to po ściślejszym rozpatrzeniu prezesa tych departamentów i porozumieniu się jego z sekretarzem państwa okaże możliwym i potrzebnym.

1) Najmilsiościwej przejrane przez Jego Cesarską Mość zasadnicze ustawy obecnej reformy podać do ogólnej wiadomości, z zastrzeżeniem, że one powinny się uważać za główne zasady, według których złożone będą szczegółowe projekta właściwych ustaw i przepisów, że te projekta będą rozpatrywane i potwierdzane w drodze prawodawczej i że, przy ich wydaniu, będzie też określono

2) Ułożenie wszystkich rzeczonych projektów poruczyć kancelarii państwa; lecz ponieważ ta ogromna praca niemoże być uskuteczniiona jedynie własnymi jej środkami, przeto w jej obrębie ustanowić z tego powodu szczególną komisję, pod bezpośrednim kierownictwem i nadzorem sekretarza państwa.

3) Komisję tę utworzyć z urzędników kancelarii państwa i innych osób, mianowicie prawników, wybranych przez sekretarza państwa, z tѣm, ażeby do składu jej wybrani byli urzędnicy z drugiego wydziału Własnej Jego Cesarskiej Mości kancelarii i ministrowi sprawiedliwości, po porozumieniu się i zgodzeniu się sekretarza państwa z zarządzającym nomienionym wydziałem i ministrem sprawiedliwości.

4) Nadać sekretarzowi państwa prawo przysyłania każdej, ukończonej przez komisję pracy, do uprzedniego przejrzenia p. zarządzającemu drugim oddziałem Własnej Jego Cesarskiej Mości kancelarii i ministrowi sprawiedliwości, a także częściami i tym ministrom i głównie zarządzającym, których się sprawa tyczyć będzie; po otrzymaniu zaś od nich odezwy, wnosząc pracę, wraz z ostatecznymi uwagami komisji, do połączonych prawodawczych departamentów i cywilnych spraw rady państwa, całą od razu lub częściami, o ile się to po ściślejszym rozpatrzeniu prezesa tych departamentów i porozumieniu się jego z sekretarzem państwa okaże możliwym i potrzebnym.

5) Ponieważ rada państwa uznala za rzecz konieczną ustanowić umocowanych przysięgłych przed wprowadzeniem w wykonanie ustaw procedury sądowej, naznaczonej więc komisji poruczyć, aby natychmiast zajęła się opracowaniem zupełnego projektu o tychże pełnomocnikach i ten projekt, po przejrzeniu go przez głównego zarządcę drugiego wydziału i ministra sprawiedliwości wniesić, przez sekretarza państwa, na przejrzenie połączonych departamentów.

6) Komisja, we wszystkich w ogólności poręczonych jej pracach, ma ściśle trzymać się zasadniczych ustaw reformy sądowiczego wydziału, Najmilsiościwej rozpatrzonej przez Jego Cesarską Mość, biorąc na uwagę i te zdania rady państwa, na zasadzie których te ustawy uchwalonymi zostały; przyczem rozstrząsać też w szczególności te wszystkie przedmioty, które rada państwa uznala za potrzebne poddać szczegółowemu rozbirowi przy ułożeniu projektów ustaw, odnoszących się do różnych w sądowiczym wydziale reform.

вятской губерніи и т. о сн соблюденіемъ условій, изложенныхъ въ 180 ст. Положенія о питейномъ сборѣ; въ случаяхъ замѣченныхъ отступленій, полиція поступаетъ согласно ст. 19 правилъ о взыскаціяхъ за нарушеніе положенія о питейномъ сборѣ. Если для выдѣлки кумышки будетъ устроенъ заводъ, то полиція поступаетъ, какъ сказано въ ст. 20 сей инструкціи.

§ 26. Полиція наблюдаетъ, чтобы выдѣлаемые жителями для домашняго употребленія: наливка, настойка и водка, не были обрабаемы или въ продажу, кромѣ наливки и настоекъ, сдѣланныхъ виноторговцами. Въ случаяхъ замѣченныхъ отступленій отъ сего правила, полиція поступаетъ согласно въ 19 ст. правилъ о взыскаціяхъ за нарушеніе положенія о питейномъ сборѣ.

§ 27. Если полиція получить извѣщеніе или сама замѣтитъ, что на заводѣ или въ оптовомъ складѣ совершаются такіа злоупотрежденія, о когорыхъ производество предварительнаго дознанія возложено на акцизное управленіе, а не на полицію, то обязана, немедленно, сообщить о томъ акцизному управленію для завысшаго отъ него распоряженія. Полиція приступаетъ къ производству дознанія на заводѣ, сама только въ случаяхъ, метеріальныхъ никакого отлагательства.

§ 28. Надзоръ за тѣмъ, чтобы содержатели заводоу и заводеній для продажи питей, выдѣлавали и продавали пнтя по установленнымъ патентамъ, возлагается на общую полицію только въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ нѣтъ особой торговой полиціи; въ тѣхъ же мѣстахъ, гдѣ существуетъ торговая полиція, означенная обязанность возлагается на снхъ послѣднюю. Относительно заводоу

дѣйствующихъ безъ патентовъ, полиція поступаетъ по ст. 20 сей инструкціи.

§ 29. Обязанность надзора какъ общей, такъ и торговой полиціи относительно патентовъ въ заведеніяхъ для продажи питей, заключается не только въ томъ, что бы не было допущено производство питейной продажи безъ патентовъ и чтобы оные были прибиты въ заведеніяхъ на видномъ мѣстѣ, но чтобы открытія нарушителей постановлений о патентахъ (ст. 221—226 положенія о питейномъ сборѣ) и росписанія патентнаго сбора, полиція подвергаетъ виновныхъ взыскаціямъ за нарушеніе постановленій о питейномъ сборѣ, тѣмъ порядкомъ, какой указанъ въ упомянутыхъ правилахъ и въ торговомъ уставѣ.

§ 30. Порядокъ производства дознаній и свѣдѣній, а равно прѣслѣдованій противозаконнаго провоза питей, указанъ въ главѣ II, раздѣлѣ II правилъ о взыскаціяхъ за нарушеніе постановленій о питейномъ сборѣ и о судопроизводствѣ по снмъ дѣламъ.

§ 31. Полиція сообщается отъ управляющаго акцизныхъ сборомъ, свѣдѣнія о всѣхъ тѣхъ общихъ административныхъ мѣрахъ и распоряженіяхъ, какія будутъ принимаемы въ дополненіе или разъясненіе узаконеній о питейномъ сборѣ.

§ 32. Вопросы, могущіе возникнуть при примѣненіи правилъ сей инструкціи, полиція должна представлять на разрѣшеніе начальнику губерніи и доводить о семъ до свѣдѣній управляющаго акцизнымъ сборомъ.

ИНСТРУКЦІЯ

полиціамъ объ обязанностяхъ ихъ по питейному сбору.
(Окончаніе см. N 77).

§ 19. Въ случаяхъ открытія должностными лицами акцизнаго управленія, какихъ либо нарушеній положенія о питейномъ сборѣ, подлежащихъ разсмотрѣнію порядкомъ судебно-полицейскимъ, или судебнымъ, полиція должна немедленно прибыть въ мѣсто, гдѣ нарушеніе Положенія замѣчено, для производства или формальнаго свѣдѣнія, или дознанія и поступленія въ дальнѣйшемъ ходѣ дѣла по законамъ.

§ 20. Въ случаяхъ обнаруженія самою полиціею производства питей на заводахъ безъ патентовъ или безъ свѣдѣній (ст. 10), полиція должна запечатать заводъ со всѣми находящимися въ немъ пнтями или другими издѣльями, припасами, матеріалами и посудою, извѣстивъ о томъ окружное акцизное управленіе и передать производество свѣдѣній судебному свѣдѣвателю.

§ 21. Полиція обязана наблюдать, чтобы напнтковъ, подлежащихъ акцизу, не было выдѣлаемо нигдѣ, кромѣ устроенныхъ для того заводоу, дѣйствующихъ по патентамъ акцизнаго управленія. Въ случаяхъ открытія выдѣлки такихъ напнтковъ, нѣ заводоу, полиція должна, увидѣвъ акцизное управленіе, обещать пригласеніе напнтки, употребляющіяся для выдѣлки посуду и находящіяся на лицѣ припасы и матеріалы, и въ алыбншихъ распоряженіяхъ, поступить по законамъ судопроизводства.

§ 22. Полиція обязана наблюдать, чтобы дозволяемое

И въ Россіи, гдѣ мы поселились почти въ самомъ началѣ ея существованія, мы должны были испытать ту же участь. Но съ чистою совѣстью и полнымъ сознаниемъ можемъ сказать, что злой рокъ никогда немогъ поколебать въ насъ тѣхъ вѣроуоданическихъ чувствъ, которыми всегда проникнуты сердца истинныхъ сыновъ отечества.

Движимые этими заветными чувствами, мы не можемъ не жалеть теперь за одно со всѣмъ Русскимъ народомъ нашей великой радости и искреннѣйшихъ благопожеланій дорогому нашему Отечеству и Вашему Императорскому Величеству, просвѣщенное и доблестное царствованіе котораго такъ достойно вѣнчало исходъ прошедшаго и начало грядущаго тысячелѣтія Россіи.

Всеплодотворный Государь! послѣдніе восемь лѣтъ были для насъ, Русскихъ, счастливѣе, самыми счастливыми въ нашей исторической жизни. Въ продолженіе этого времени, въ судьбѣ нашей произошло столько благихъ переменъ, что невольно предчувствуется намъ, что мы уже усовершенныя дѣти Россіи и великій преобразователь-

ный Монархій духъ, парящій нынѣ надъ всею Имперіею, вскорѣ довершитъ наше гражданское благополучіе наравнѣ съ прочими нашими соотечественниками.

Лелѣя такіе сыновнія надежды, мы возсылаемъ нашимъ теплыми молитвами ко Всевышнему Царю царствующихъ, дабы онъ даровалъ долготлѣтіе и благоденствіе нашему возлюбленному Монарху, виновнику всѣхъ полученныхъ и ожидаемыхъ нами благъ, чтобы съ новымъ тысячелѣтіемъ открылась для Россіи новая эпоха невозмутимаго благосостоянія и мирнаго счастья, чтобы позднѣйшее потомство воспоминало объ отцѣ Императорѣ Александрѣ Второмъ словами Царя псаломщика „Въ Его дни возцвѣла правда и избытокъ мира до безконечности.“

Его Величество Государь Императоръ, благосклонно принявъ это поздравленіе, Всеплодотворнѣе повелѣть соизволилъ 14-го сентября объявить Виленскому и Ковенскому Еврейскимъ обществамъ свою Высочайшую благодарность. (Сообщено).

гды неждолаа zachwiał w nas tych uczuć wierno-poddanych, ktorými zawsze są przepelnione serca prawdziwych synów ojczyzny.

Powodowani temi odziedziczonymi uczuciami, niemożemy teraz niewyrazić współ z całym narodem Rosyjskim, naszej wielkiej radości i najszczerzejszych życzeń dla drogiej naszej ojczyzny i Wszech Cesarzskiej Mości, ktorę światło i znikomite panowanie godnie uwiecznia koniec ubiegłego i początek przyszłego tysiąclecia Rosji.

Najmilszy Cesarz! ostatnie ośm lat były dla nas ruskich izraelitów najszczęśliwszymi w naszym życiu dziejami. W upływie tego czasu, w losie naszym zaszło tyle błogich przemian, iż mimowolnie przeczuwamy, że już staliśmy się przybranymi dziećmi Rosji, i że wielki reformujący duch Monarszy, unoszący się obecnie nad całym Cesarstwem wkrótce dokona naszego dobrobytu społecznego zarówno z innymi naszymi współziomkami.

Pielęgnując takie synowskie nadzieje, zanosim nasze

gorące modły do Najwyższego Króla panujących, ażeby On raczył dać długotrwałą pomyślność naszemu najukochańszemu Monarsze jako sprawcy wszelkich otrzymanych i oczekiwanych przez nas dobrodziejstw, ażeby z nowym tysiącleciem otworzyła się dla Rosji nowa epoka niezamąconej pomyślności i spokojnego szczęścia, ażeby późniejsza potomność wspominała oja Cesarza Aleksandra II, słowami króla psalmisty „W dni jego zakwitła prawda i zbytek pokoju do nieskończoności.“

Jego Cesarzka Mość, przychylnie przyjąwszy to pozdrowienie, Najlaskawiej rozkazał raczył 14-go b. września oznajmić Wileńskiej i Kowieńskiej gminom izraelskim swe Najwyższe podziękowanie. (Nadesłano).

Bział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Nie otrzymaliśmy dotąd stanowczych wiadomości o sposobie, w jaki Garibaldi przyjął ulaskawienie królewskie. Niektóre dzienniki francuskie, doniosły podług listów pisanych z Genui, że generał miał odpowiedzieć, iż nie czując się winnym, przebaczenia nie potrzebuje i że wkrótce Europa dowie się o całej prawdzie. Jeśli by to ziściło się miało, wszystkim wielbicielom Garibaldiego przyszło by ciężko ubolewać nad tēm chorobliwym rozdrażnieniem.

Daleko smutniejsze czynią wrażenie wieści o ranie Garibaldiego. Znowu powstała wątpliwość, czy kula uwięzła w stopie dotąd w niej nie gości; cierpienia chorego mają być nieznosne, brzegi rany zsiniały, obawa gangreny wielka.

Wiadomości nadesłane z Anglii wielce przyjać Garibaldiego zasmuciły. Skoro wieść gruchnęła o jego upadku pod Aspromonte, natychmiast w Londynie i po innych większych miastach trzech zjednoczonych królestw, zapowiedziano meetingi, w celu objawienia współczucia w nieszcześciu i skłonienia rządu włoskiego, aby łaskawości dał pierwszeństwo przed surowymi wymaganiami prawa. W dniu, w którym akt amnestji został przez Wiktora-Emmanuela podpisany, to jest dnia 5 października, odbył się w Hyde-Park ogromny meeting w dwoistym zamiarze: wpłynąć na rząd włoski, aby rokoszom przebaczył, a na rząd francuski, aby wojsko z Rzymu wycofał. Irlandczycy, widząc w tym objawie obelgę wyrządzoną swemu wyznaniu, napadli tłumnie na meeting i przyszło do krwawej nawet bitwy. Władza rozpędziła to zbójgowskie, schwytały wicherzycele poszli do więzień, lecz gdy i po innych częściach kraju meetingi dały powód do rozruchów, rząd zakazać ich musiał i przedsięwzięć środki ostrożności, aby się nadal nie powtórzyły. Ten pożalowania godny obrót rzeczy szkodzi sprawie Garibaldiego, a może nawet większą ma doniosłość. Chwila zapalu mija jak błyskawica, zimna rozważa dotkliwie niekiedy jej następstwa przypisuje pierwszemu źródłu i żrąca spłoczuca dla całej sprawy. Tak na przykład najznakomitsi obywatele londyńscy postanowili odbyć meeting poważny, w Guildhall, starożytnym i wspaniałym gmachu urzędowym miasta Londynu, a dla większego jeszcze znaczenia objawu, umyśliли wezwać Williama Cubitt lorda-majora, aby zgromadzeniu przewodniczył. Wszystko zdawało się zapowiadać, że ten meeting, złożony z duchowieństwa i zamożnych obywateli stolicy, otworzy pole mówcom do wypowiedzenia przekonania ludu angielskiego, w sprawie Włoch jednolitych i że nawet na postanowienia rządu nie zostanie bez wpływu. Co zdawało się tēm prawdopodobniejszēm, że pan Gladstone, świeżo w Sunderland wyrzekł następne słowa: „W imię dostojnego dżentelmena stojącego na czele rządu, w imię hrabiego Russell sekretarza stanu spraw zagranicznych, w imię całego gabinetu życzę, że tenże gabinet, ilekroć wezwany zostanie do działania w wielkiej sprawie włoskiej, będzie zawsze wiernym organem znajomych mu przekonani angielskiego narodu.“ Tymczasem burzliwe zamię, jakie meetingi ludowe przybrały, nie tylko ten miał skutek, że lord-major przewodniczenia na guildhallskiem zebraniu odmówił, lecz i samego gmachu urzędowego użyć nie dozwolili.

Ile dotąd wiadomo, Garibaldi nie chce, na jakimś czas przynajmniej, zostać we Włoszech. Widać, że radził się podczas pobytu doktora Partridge w Varignano, czy nie mógłby zamieszkać w Malcie; znakomity lekarz znajdował, że powietrze wyspy Korfu nierównie dobroczynniej wpłynęłoby na jego zdrowie; śnać nie sama tylko nauka natchnęła to zdanie.

Garibaldi przyjmował deputację, która przywiozła mu z Anglii adresa spłoczuca rozmaitych meetingów, i oświadczył przed nią: że nie wyrzeka się ani swoich wierzności ani zamiarów i że przed sąd Europy chce wytoczyć sprawę swoje z rządem.

Cokolwiekby, musimy czekać na dokładniejsze urzędowe doniesienia; dostarczą nam ich rządy parlamentu włoskiego, który wkrótce ma być zwołany. Zadanie włoskie podobnie wyjaśnić się musi, bo powrót cesarza Francuzów daje prawo do oczekiwania odpowiedzi na okólnik generała Durando z dnia 16 września, a coraz silniej objawiana niecierpliwość Anglii, z powodu pobytu wojsk francuzkich w Rzymie, zniewoli też Napoleona do sta-

nowczego kroku. Ministrowie angielscy nie opuszczają żadnej zręczności do wyrażenia swoich w tēm mierze przekonani. Oto niedawno, bo dnia 1 października, lord John Russell odpowiedział Włochom, którzy ze składek przesłali mu w upominku i w dowódzie wdzięczności za stateczną przychylnosć dla sprawy ich ojczyzny, piękny posąg.

„Z uczuciem głębokiej wdzięczności, — pisze lord minister spraw zagranicznych — przyjmuję wasz dar posagu, dzieło znakomitego rzeźbiarza Carlo Romano, przedstawiające ustalenie Włoch jednolitych.

„Byłem zawsze najmocniej przekonany, że Włosi są najlepszymi sędziami najwłaściwszych środków, mogących zapewnić ich wolność, szczęście, niepodległość.

„Za jedyną zasługę sprawiedliwie należącą i moim towarzyszom w rządzie i mnie, zawsze po czytywałem, żeśmy otwarci i statecznie wypowiadali, iż nie należało przeszkadzać Włochom w dokonaniu wielkiego przedsięwzięcia, które podjęli ku nieśmiertelnej chwale swoich synów.

„Było to szczęściem, że w początkach tej pracy pomogło im potężne wojsko cesarza Francuzów, którego umiarkowanie i cierpliwość, zapewniły im postępy, wytrwałość zaś, mocno wierzę, dokończy budowy, której tak szerokie podstawy rzucone były przez geniusz ludu włoskiego.“

Czytelnicy znajdując w dzisiejszym Kurjerze bolesne szczegóły o zabójstwach, które zasmuciły stolicę Sycylii. Najemni zapewne siepacze rzucili się z nożami na spokojnie przechadzącą się ludność, i w mgnieniu oka śmiertelnie poranili mnóstwo osób. Pochwytno tych zaleńców, wkrótce badania sądowe odkryją przyczyny zbrodni. Rząd ujrzał się zmuszonym nie tylko całą wyspę rozbroić, ale stan obłąkania nadal jeszcze utrzymać.

Zdaje się, że tego nowego zamachu zwolennikom Franciszka II przypisywać nie można; na Kwirynale bowiem nagle zachwiał się wszystkie nadzieje i troski domowe wzięły górę nad dynastycznymi rozważaniami. Marja-Zofja-Amelia, małżonka Franciszka II, podczas podróży swojej do Bawarii, zrobiła nagle postanowienie zamknąć się na zawsze w klasztorze urszulin w Monachium. Jeżeliby to sprawdziło się miało, ujrzelibyśmy wznowienie tak częstych w wiekach średnich przykładów, kiedy wśród niepowrotnych klęsk życia, czule i pobożne dusze szukały schronienia w przybytkach poświęconych modlitwie i pokucie.

We Francji najwrażliwszēm zdarzeniem, jest sprawozdanie ministra skarbu, podane cesarzowi i ogłoszone w „Monitorze powszechnym.“ Według tego pisma, któreśmy niżej umieścili, przychody państwa przewyższyły o 195,800,000 franków, przewidywane z początku roku wpływy. Jest to dowodem wielkiej pomyślności kraju, i p. Achilles Fould słusznie wnosi, że niedobór 869 milionów, który na Francji ciąży, jeżeli zdarzenia nadzwyczajne nie narażą jej na nowe rozchody, trwać nie powinien, i że w krótkim przeciągu czasu skarbowość francuzka przyjdzie do tēj pożądanej równowagi, do jakiej wszystkie państwa świata wzdychają, a która wiecznie przed nimi się umyka.

W Austrii, po długim odwręceniu sprawy węgierskiej, poczynają się objawiać w niej iskierki życia, zwłaszcza w Siedmiogrodzie, gdzie tęsknota po sejmie coraz więcej nabiera siły.

Czytelnicy znajdą wiadomości o adresach przesłanych do cesarza, z prośbą o zwołanie sejmów, na podstawie praw 1848. Odpowiedzi jeszcze nie otrzymano, bo i cesarz nie znajdował się wówczas w Wiedniu; zdaje się wszakże, że przychylniejsze usposobienie, przemagać dla Węgrów poczyną, bo nawet świeżo, rząd austriacki oznajmił kazal legji węgierskiej służącej w wojsku włoskiem, że wrócić może swobodnie do ojczyzny. Generał Turr zapowiedział swoim towarzyszom broni w tularctwie, że lubo czas zobowiązania się ich nie upłynął, rząd włoski stawia im przeszkody do powrotu niebędzie. Dotąd wprowadzić żaden z Węgrów z wezwania rządu nie skorzystał, ale niektóre dzienniki, co wszystko w różowych barwach widzą, wnoszą, że minister stanu Szmerling odstąpił już myśli podejścia Węgier pod jedną konstytucyjną modłę 26 lutego.

Spelniając z upowiadaniem w przeszłym poglądzie obietnicę, podaliśmy obszernie sprawozdanie o czynnościach izby poselskiej pruskiej. Zwracamy szczególną uwagę czytelników, na mowę p. Gneist. W niej odbija się wierny obraz sporu między sejmem a prezesem rady, ministrem stanu von Bismarck. Obie strony stanęły do walnej bitwy.

Przedstawicielstwo narodowe ani na krok nie ustępuje ze służących krajowi praw konstytucyjnych, nie pozwala na nowe tłumaczenie spornego artykułu 99, i zostawia do wyboru gabinetowi, albo rządzić bez budżetu, albo przyjąć prawidłowie zagłosowaną uchwałę przychodów i wydatków na rok 1862, obok zobowiązania się wniesienia jeszcze przed końcem roku, projektu do prawa organizacji wojskowej i budżetu na rok 1863. Zagłosowanie pierwszego służyć będzie za prawidło w ustaleniu budżetu rozchodów na wojsko; co skoro nastąpi, kraj wróci do prawidłowego życia, i smutne zatargi, między rządem i sejmem, ustąpią. Pan Bismarck sądził, iż nie wyczerpawszy ostatnich środków, niepowinien był broni składać, zwłaszcza, że nadzieje zwycięstwa oparł na pomocy izby panów. Konstytucja nie nadaje temu prawodawczemu cięłu stanowczego wpływu na budżet; czyni go raczej dozorcą, aby izba poselska, do której głównie uchwała podatków należy, nabył nie przeciążała ludu, powołaniem jej zatem jest zmniejszanie, nie zaś podwyższanie budżetu. Wbrew wszelkiej logice, pan Bismarck zmącił porządek konstytucyjny i uwiertzył, że jedna izba panów zdolna będzie prawomocny budżet zagłasować. Czego nikt oczekiwać nie mógł, dała się ona wciągnąć w tę niebezpieczną robotę i odrzuciwszy 150 głosami przeciw 17, budżet izby poselskiej, dopuściła się niesłychanej w dziejach parlamentarnych czynności, to jest, że bez rozbioru przyjął 114 głosami przeciw 44, przedstawiony przez rząd projekt.

Izba poselska, na poniedziałkowym posiedzeniu swoim 13 października, urzędowie zawiadomiona, co zaszło w ostatnią sobotę w izbie panów, natychmiast przystąpiła do przygotowania uchwały, mocą której postępowanie izby wyższej ma być ogłoszone za przeciwnie konstytucji, za żadne i nieobowiązujące. Prezes sejm p. Grabow, radził na godzinę posiedzenie zawiesić i kommissji budżetowej poruczyć, aby natychmiast, to jest w ciągu tēj chwilowej przerwy obrad stosowne oświadczenie wypracowała. Ostatnia wiadomość telegraficzna z Berlina wysłana została w samo południe 13 października, niewiadomo więc dotąd, jaki obrót dalej rzeczy wezmą, ale to pewna, że tak sejm jak gabinet, nader daleko zaszły, aby choć najmniejszego podobieństwo do cofnięcia się pozostawiało. Jeżeli ministrowie budżet zagłosowany przez jedną tylko izbę, do której to właściwie nie należy, przedstawia na sankcję królewską i jeśli na nieszczeście ta sankcja udzielona zostanie, wówczas nastąpiłoby wznowienie w Pruszech zamachu księcia Juliusza de Polignac, które p. Gneist tak wymownie panu von Bismarck-Schönhausen na posiedzeniu 9 października przypomniał. Nigdy jeszcze Prusy nie znajdowały się w tak wielkiem niebezpieczeństwie.

Podaliśmy pod Czarnogórzem tekst traktatu zawartego w Skutari dnia 31 sierpnia między księciem Mikołajem a Omerem-Paszą. Tak długie ukrywanie przed Europą tēj pokatnej roboty wielkie ściga na nią podejrzenie. Chodziło zapewne o to, aby warunki pokoju zostały naprzód spełnione, żeby łatwiej było podejść pod nazwę czynów dokonanych, nazwę, która od niejakiego czasu takiego znaczenia w polityce nabrała.

Czytelnicy, roztrząsając jeden po drugim, warunki traktatu, urzą, że Porta nie zastrzegła sobie ani prawa najwyższego zwierzchnictwa nad Czarnogórzem, ani haraczem. Rząd otomański czuł dobrze wartość roszczeń swoich do panowania nad księstwem, kiedy nie odważył się wpisać ich wyraźnie do umowy, która jednak rzeczywiście obejmuje, w rozmaitych warunkach, takie zastrzeżenia, jakie tylko pan zwierzchny holdownikowi swojemu narzucać może. Czarnogórzanie, zrozpaczawszy o wszelkiej pomocy, widząc kraj swój najejchany, z pokorą przyjęliby wszystko, co by im przyjął rozkazano; Turcy, lekając się wypowiedzi słowa najwyższego zwierzchnictwa, zaprzestali tymczasem na zdobyciu praw przywiązanych do tēj nazwy i dla tego wiedząc, że dyplomacja europejska troskliwszą jest o głoskę niż o duch traktatów, woleli nie wypisywać słowa poddaństwa, gdy jego skutki osiągnęli; wiadomo też im było, że jedno z wielkich mocarstw Europejskich, urzędowie uznawało niepodległość Czarnogórz, a drugie urzędowie oświadczyło, że roszczenia muzułmańskie nie są usprawiedliwione dawniejszymi traktatami.

Z tych powodów poprzestali na zapewnieniu artykułem 6 umowy skutaryjskiej, że droga przez wnętrze Czarnogórz pozostanie w ręku wojska tureckiego, które wiecznie w samém sercu kraju

trzymać będzie załogę. Aby zaś nadać ludowi niejako powagę zawartej umowie, wszyscy wojewodowie, naczelnicy nahi (powiatów), słowem cała starszyzna zobowiązała się na piśmie, święcić ją szanować. Artykułem 8 zastrzeżono, że wszystkie pograniczne spory polubownie rozstrzygane będą, w razie jednak niepoprzedzenia stron na wyrok władz miejscowych, ukrywczym służy prawo odwoływania się wprost do jasnej Porty. Tak więc, sułtan przywłaszczył sobie dwa najistotniejsze prawa: zbrojnego osadzenia kraju i najwyższego sądu. Artykuł 9, podług którego żaden Turek do Czarnogórz wejść nie może, tylko za pasportem władz tureckich, otwiera wrota napływowi muzułmańskiej dżizy do księstwa, bo niepowiedzano, aby rząd krajowy miał moc wzbronienia wstępu w swoje granice cudzoziemcom, jeśliby widział, że się to jego dobru sprzeciwia. Słowem pod pozorem umiarkowania i wzajemności, traktat skutaryjski jest prawdziwym jarzmem na nieszcześliwą ludność chrześcijańską włożonem. Niepodobna, aby Europa obojętnie ten stan rzeczy przyjęła.

Gazeta Dunajska chełpi się, że kommissarz obwodowy raguzyński, radami swoimi stanowczo przychylnie się do ukorzenia się Hercegowiny, że podczas przejazdu Kurszyda-Paszy do Skutari, dla widzenia się z Serdarem sprowadził Łukasza Wukłowicza do Raguzy, zbliżył go i pojednał z tureckim rządem Hercegowiny. Rzecz prosta, że po upadku Czarnogórz, dłuższy opór Wukłowicza był bez celu, lecz gdy współcześnie i Serbja postanowienia konferencji konstantynopolskiej przyjęła, można całą słowiańszczyznę turecką uważać za uśmierzoną, dopóki nowe muzułmańskie niesprawiedliwości nie zmuszą chrześcijan porwać się do broni. Dziś tydzień w piątek, dnia 10 października, ksiądz Michał Obrenowicz rozwiązał pospolite ruszenie serbskie i tę część jego, którą do Belgradu ścigał, uwolnił do domów. Pokój więc na zakwitnął na słowiańskich górach i błoniach, sir Henryk Bulwer i baron Prokesch-Osten mogą jeszcze cieszyć się, że niedopusili powetowania krzywd wiekowych chrześcijanom wyrządzonych, ale godzi się wątpić, żeby już kiedykolwiek pokój sumienia zagościł w ich duszach.

Włochy.

Wenecja, 4 października. Jeden z wychodźców Belluński ksiądz Volpe, mieszkający w mieście Faenza wydał rozprawę przeciw władzy świeckiej papieskiej i w znacznej liczbie egzemplarzy rozszerzył ją po kraju we-neckim. Biskupi w listach pasterskich potępiłi rzeczone pismo. Ksiądz Farina biskup Vicencki, ksiądz margrabia Manfredini biskup Padewski, ksiądz Zinelli biskup Tre-wicki, szczególniej okazali się gorliwymi obrońcami stolicy św. Po całym kraju rozesłane są okólniki do duchowieństwa, aby wyraźnie za podpisem i pieczęcią złożyli w konsystorzach oświadczenia, że uznają władzę świecką. Niektórzy puszczają się na rozmaite wybiegi i tak naprzykład po podpisaniu żądane go przez zwierzchność biskupia oświadczenia, zanoszą protestację, że „jako obywatele włoscy“; Rzym uznają za jedyną stolicę królestwa.

W ostatnich czasach niewielka liczba wychodźców wróciła do domów. Rząd austriacki zostawia ich dotąd przynajmniej w pokoju, ale mniemanie powszechne nie jest tak wyrozumiałe. Żalą się oni wprowadzić na rząd włoski że im nie dawał wsparcia, ale dla czegoż nie zaciągnęli się do wojska narodowego? Są to po większej części młodzieńcy, którzy należeli do poronionych zaburzeń w Medjolanie i Genui. Kto wie, czy nie należy w nich widzieć wysłańców apostoła londyńskiego dla zasnania ziarna niezgody między Wenecjanami? Jeżeli tak jest, zaprawdę dla to rachuba, by w całym kraju będącym pod rządem austriackim przyjęty został w zupełnej szczeroci jednomyślny programmat: „Włochy jednolite pod berłem Wiktora Emmanuela.

Powtarzają się tu bardzo ostróżnie wieści, że minister wojny rozkazał tajemnie głównodowodzącemu w Weronie mieć się w gotowości wojennej w skutek listu Napoleona III do pana Thouvenel; urzędowie zaś zapowiedziane jest zmniejszenie wojska, do czego jednak nie widać żadnego podobieństwa.

Protestacja Franciszka II przeciw uznaniu królestwa włoskiego przez Prusy, teraz dopiero ukazała się w dziennikach, brzmiał zaś ona jak następuje:

Do księcia Carini, posła Obojga Sycylii w Berlinie. Podług nadesłanych wiadomości z Berlina, uznanie nazwy króla włoskiego, przybranej przez króla Sardynskiego, zdaje się być jeżeli nie zupełnie blizkiem, to przynajmniej bardzo prawdopodobnem. Gdyby ta nazwa była tylko czczą formułą jak wiele innych zachowywanych jeszcze w tytułach domów panujących, król pan nasz widziałby w tēm nieznaczającą grzeczność rządu pruskiego, niedającą powodu ani do zarzutu, ani i do skargi.

Lecz uważając tę nazwę za symbol jawnego zgwałcenia prawa, wyzucia z dziedzictwa domów panujących na twierdzy powszechnego prawa Europy, przywłaszczenia państw udzielenych, które z kolei wieków oparły się w wielkim zmianom czasu i zachowały najzupełniejszą niepodległość, król pan nasz miłochywnie niemoże pojąć, jakim sposobem rząd tak poważany jak rząd jego królewsko-pruskiej mości może usiąść podobnie zbrodnie i zmieniać aż do tego stopnia swój sąd o zdarzeniach, których Włochy od dwóch lat przedstawiają obraz.

Najjaśniejszy pan nasz nie pomyślał, że przyzwolę wchodzić w rozbiór następstw, jakie ten krok musi pociągnąć za sobą dla wszystkich rządów, ani też powolności względem rewolucji grożącej wszystkim istniejącym władzom w Europie.

Król jęmuje się poprzestaje więc na upoważnienie was, panie, do zarządzenia protestacji w jego królewskim imieniu, przeciw skutkom tego przyznania przez Prus, oraz przeciw wszystkim, co by mogło nadwyrężyć niepodległość jego ludu, służących mu praw i praw dynastji, bo najjaśniejszy pan statecznie obstaruje przy utrzymaniu całych i netykalnych rzeczonych praw na przyszłość. Poruczę waszemu księżęciu mości uwiadomić o niniejszej depeszy pana ministra spraw zagranicznych i zostawić mu odpis jej.

Rzym 1 lipca 1862 r.

Leopold Del Re.

— Eskadra królewska portugalska, wypłynąwszy w Genui dnia 28 września, przybyła w niedzielę dnia 5 października najszczęśliwiej do Lizbony.

Królowa Marija-Pia została przyjęta z niesłychanym zapalem. Dziennik Narodowski zapowiada, że później umiesci opis zabawy z tego powodu. Po godzinie wiecznych dwór portugalski przywodzi północną żalobę z powodu śmierci babki panującego króla, księżny Marii Antonji Gabrieli sasko-koburgsko-gotańskiej.

— Dziennik Discussion oznajmił, że dnia 1-go października zabito sztyletami 13 osób w Palermo; rząd więc wydał następny dekret, nakazujący rozbrojenie:

Oplakując wypadki, które zatrzymały wczoraj wieczorem miasto Palermo, tudzież niektóre inne, jakie w tych dniach objawiły się po prowincjach wyspy; pragnąc przedsięwziąć najsurowsze środki dla ocalenia porządku społecznego i zabezpieczyć życie obywateli od zbrodniczych zasadzek, w moc nadanej sobie rozległej władzy, stanowię:

Art. 1. Powszechne rozbrojenie będzie natychmiast dokonane w obwodzie palermitańskim, tudzież we wszystkich innych obwodach wyspy; wyjmują się od tego rozporządzenia: wojsko, gwardja narodowa na służbie, konsulowie i ajenci konsularni.

Art. 2. Posiadacze broni wszelkiego rodzaju obowiązani są złożyć ją w przeciągu 3ch dni od ogłoszenia niniejszego dekretu, w biurach miejscowych bezpieczeństwa powszechnego.

Art. 3. Zabrania się wystawiać na sprzedaż broń zaczepną wszelkiego rodzaju; sprzedający są podobnie obowiązani złożyć broń w myśl artykułu poprzedzającego.

Art. 4. Oporni rozporządzeniom niniejszego dekretu będą więzieni i ulegną karom przez prawa przepisany, a w danym razie zostaną rozstrzelani.

Art. 5. Władze cywilne i wojenne wyspy czuwać mają nad ściśłym wykonaniem niniejszego dekretu.

Dan w Palermo dnia 2 października 1862 r.

General porucznik Filippo Brignone.

Dziennik Diritto, organ stronnictwa działania, czyni nad powyższym dekretem następujące uwagi:

Nakazane rozbrojenie przez generała Brignone w Palermo, stało się koniecznym z powodu nieprzebiegających i mnożących się gwałtów. Na ulicy Toledańskiej i innych, w ciągu jednego wieczora, ugodzono 13 osób, wszystkie niemal w brzuch. Zbrojcy mieli na głowach czarne bryle, przystępowały do swoich ofiar w postaci żebraków, modląc się do Najświętszej Panny i świętych. Ranionych odniesiono do szpitala.

— Dziennik Constitutionnel z dnia 6 października pisze: „Rząd, ogłaszając amnestję, dał możność do pojednania stronnictw i do zwrócenia ich działań ku wspólnemu celowi. Z całej duszy przyklaskujemy myśli, która ją natchnęła, mamy nadzieję najpomyślniejszego skutku. Amnestja była niezbędnym lekarstwem na uleczenie kłowań, na wytępienie stronnictw i ukojenie zawichrzeń, które tak długo kraj trapiły.

Turyń, 8 października. Gazeta Urzędowa ogłosiła wczoraj dekret amnestji. Jest to czyn wielkiej wagi, ale niektórzy sądzą, że gabinet za długo zwlekał, za długo opierał się laskawości królewskiej. Mówią, że uparti z rokoszów nie chcą korzystać z amnestji; jeśliżby zagorzałych chcieli w ten sposób stawić zawady rządowi, mniemanie powszechne potępi ich jak wichrzycieli.

Zwołanie parlamentu nie podlega już wątpliwości. Pierwsze posiedzenia będą burzliwe a walka zawzięta.

Stan Sycylii jest smutny pod względem bezpieczeństwa powszechnego. Mazziniści uzbili w sztylty ludzi bez czci i wiary; krew zbroczyła ulice palermitańskie. Cel ty, h zbrodni dotąd niewiadomy; czy to jest skutkiem zemsty osobistej, czy zamierzano wtrącić kraj w nieład, badania sądowe ckażą. Tymczasem generał Brignone nakazał rozbrojenie wyspy.

Szkoda, że generał Brignone opuszcza Palermo, gdzie mógłby prędko przywrócić spokojność. Generał Govone, który go zastąpi, jest jeszcze młody, wielkich zalet i zaszczytów znany w Europie, z czasów wojny wschodniej, gdzie jako komisarz królewski przy Omer Paszy świetnie wywiązał się z włożonego na siebie poruczenia. Margrabia Popoli wyjeżdża do Szawarij, pan Sella zastąpi go w wydziale rolnictwa i handlu. Na ostatnich posiedzeniach rady ministrów, zaszyły pewne nieporozumienia między margrabią i panem Rattazzi. Pocynają mówić o nadzwyczajnym poselstwie pana Popoli do Berlina; niewiadomo jednak czy w przedmiocie ogólnej polityki, czy tylko w rzeczy tycającej się handlu.

Wielki ruch panuje w komitecie artylerji. Sporządzono w odlewni turyńskiej działo nowego wynalazku, które ma zmienić użycie tego rodzaju broni. Ponieważ dawna twie dza Lavena nadjeżdżającemu Większemu na być zniszczona, komitet zamierza doświadczyć, przy zburzeniu jej, działobitni nowego wynalazku.

Królestwo włoskie pynsi się ze swojej leżnej i doskonałej artylerji, oraz z oficerów, którzy nauką i doświadczeniem utrzymują dawną i sprawiedliwie nabytą sławę artylerzystów plemionek.

Trzeci syn królewski książe Oddon, wrócił już do Genui, gdzie przepędzi zime.

Wszystkie pogłoski o blizkiej podróży królewskiej do prowincji południowych są przedczesne.

Przybycie księcia Neapolona i księżny Klotyldy do Neapolu najprzejmiejniej zdziwiło to miasto; sądzono, że zaledwie dostojna para dopłynęła do Ajaccio.

— Pisa z Turyngu dnia 7 października do dziennika paryskiego Presse:

Wczoraj o godzinie 10 oznajmiono jęcom Varignani-skim że są wolni. Garibaldi spał jeszcze po przedpędnieniu nocy w nieznanych bólach. Największą część przyjaciół jego opuściła skwapliwie więzienia, aby odetchnąć wolnym powietrzem i udała się do Spezzji. Tylko stary Ripari nie chciał przestać progu zamku Varignano, na przód przez przyzwolenie do Garibaldi, a potem przez upór. „Per Dio, rzekł, nie dam ani tej pociechy, żeby mogli przechrwać się, że wrócili mi wolność.“ Ten wyskok dawnego przyjaciela Garibaldi, który od lat tyłu był jego nieodstępny towarzyszem, jest jedynym zdarzeniem zasługującym na wzmiankę. Depesza nadeszła zrana o godzinie 8, Garibaldi obudził się po 10-tej. Oznajmiono mu, że amnestja rzeczywiście została ogłoszona. „Ach! — powiedział i znowu zamknął oczy w pół sennej. Major Vecchi przyjaciel Garibaldi, zapewnia, że Garibaldi

ani przed amnestją ani po jej udzieleniu ani słowa o amnestji nigdy nie wyrzekł. Pan Vecchi, złączony od wielu lat z Garibaldim najściślej przyjaciół, jest zupełnie o niego spokojny. „Garibaldi, mówi on, wyszedł z niebezpieczeństwa, jeżeli by wytrwał i nie umarł, to dla tego, że w żyłach jego nie ludzka, ale lwia krew płynie. Niema on gorączki, trawi wybornie, wszystkie funkcje odbywają się najprawidłowiej. Co do rany, na to potrzeba czasu, żal tylko, że jest tak bolesna, bo każde poruszenie nogi, każde przesłanie łóżka sprawia mu bolesne trwanie 12 do 15 godzin. Sam wynalazł przyrząd ze sznurów, na których zawiesz w powietrzu nogę, ale jutro to położenie męczy go pocznie, potrzeba będzie szukać innego. O przeniesieniu go gdzieś indziej myśleć nawet niemożna, tak cierpienia przy każdej zmianie są okropne. Garibaldi ma zupełną ufność w obietnicy doktora Partridge, który zapowiedział, że za 10 tygodni zupełnie wyzdrowieje.“

Posłowie Mordini i Fabrizzi wczoraj rano zostali w Neapolu wypuszczeni na wolność; obadwa pojechali do Toskanji; pan Calvino podobnie posel, odzyskawszy wolność, udał się do Sycylii.

Dziennik Discussion rozumie, że liczba zbiegów wojskowych wyjętych z pod amnestji dochodzi do 100 osób, lecz to zdaje się być niepodobnem.

Dziennik Opinionie czyni następującą uwagę: Dekret wyjmujący z pod amnestji wojskowych lądowych i morskich, że zaś w przedstawieniu ministrów Garibaldi nazwany jest generałem, powszechność zatrwożyła się czy ministrowie nie chcą, uważając go za wojskowego, wyłączyć od skutków laskawości królewskiej.

Opinionie igra z wyrazami. Podobny bowiem krok ze strony ministrów zabili ich na zawsze netykalny w mniemaniu ludu włoskiego, ale zhańbiły w obec całej ludzkości.

— Gazeta Urzędowa otrzymała z Lizbony następujące szczegóły:

Niepodobna opisać zapalu, z jakim ludność przyjęła młodą królowę; nieprzeliczone tłumy na wszelkiego rodzaju statkach wypłynęły na morze naprzeciw córki Wiktor-Emmanuela; most, wybrzeża i przyległe ulice mrwiły się od widzów, zewsząd brzmiały najsłodziej okrzyki. Natychmiast po wyładowaniu, odbyło się z największą uroczystością błogosławieństwo małżeńskie. Dwór był obecnym na obrotach wojska i wszedł do pałacu wpośród oklasków całej ludności.

Genua 8 października. Półkownik Santa-Rosa dał do odczytania Garibaldiemu otrzymaną z Turyngu depeszę, zawiadamiającą o dekreście amnestji i oświadczył mu, że jest wolnym. Garibaldi miał odpowiedzieć, że tylko potępił on i winnych można ulaskawiać, że nie przyjmuję tego dobrodziejstwa, że Europa za dni kilka dowiedzie się o jego protestacji.

Menotti Garibaldi już opuścił Varignano i najął pokój w jednym hotelu w Spezzji. Zapewne i generał będzie tam przeniesiony, skoro stan rany na to pozwoli. Wówczas, jak wieść niesie, odbędzie się ogromny objaw, w przeciwnym razie wielkiele generała uczynią to w Varignano.

Codziennie wpływają znaczne summy. Przed kilku dniami przysłało 25 tysięcy franków, a daleko więcej doręczono ze składek wyrobionych francuskich i angielskich. Deputacja tragarzy (facchini) geneńskich przybyła do Spezzji; Garibaldi przyjął ją z największą serdecznością.

Hr. Paryża, książe de Chartres, książe d'Aumale i syn jego książe de Condé przybyli do Genui, skąd odpłynęli do Palermo.

W tej chwili pewny podróżny wrócił z Varignano i donosi, że przeszedł nocą Garibaldi mocho cięplia; rana przybrała złe pozory, jej brzożi zsiniały, obawiają się gangreny; jutro ma odbyć się wielka rada lekarska.

— Dziennik urzędowy sycylijski, następnie opisuje zabójstwo, popełnione w Palermo wczoraj dnia 1-go października:

„Straszliwe zbrodnie zasmuciły wczoraj wieczorem miasto Palermo; garstka accottellatori prawie jednocześnie wyskoczyła z za węgłów i w kilka chwil 12-tu ludzi padło pod nożem zbrojów.

Rany zadane zostały narzędziem ostrym i siecznym prawie wszystkim w brzuch; wszyscy ranieni jednostajnie opisują napastników, jednostajnie ubranych i jednostajnie wzrostu; tak dalece, że z początku zdawało się, iż był tylko jeden zbrojca.

Szczęściem, wówczas gdy ostatni padał, a zbrojca uciekał, trzech oficerów 51-go polku pp. Roughe-Dario, porucznik, Albano Raffaele i Pescis Paolo, podporucznicy, puścili się za nim w pościg; lecz ten nędznik znający dokładnie najtajniejsze zaułki i kłotoirni obawa sprawiedliwości dodawała skrzel, już daleko ich za sobą zostawił, gdy nadszedł dowódca straży bezpieczeństwa, p. Giordano Nicolo, ze strażnikami Graziano Rosario i wnet rzucił się na schwytanie zb. odnierz.

Przybiegł on aż pod pałac księcia Lanza i widząc, że nie umknie, rzucił się na szewca, który pracował za swa czeleścią przede drzwiami swego sklepu, starał się go zważyć ze stołka, na którym siedział i sam na nim niasić, aby tym sposobem pogonił zmylił. Lecz strażnik Graziani nie dał mu czasu wykonać tego wybiegu, pochwylił go za kark i oddał w ręce swego zwierzchnika, który przy pomocy trzech oficerów wytył wymienionych, odprowadził go do więzienia.

Wczoraj przekonano się, że się, nazywał Angelo Dangelo, wieku lat 38-mi, rodem z Palermo. Znałszy go przy nim nóż sztyletowy dobrze wyostrzony, zbrojony we krwi, chociaż Dangelo starał się go wytrzeć kawałkiem papieru oszukany w jego kieszeni. Jest to jeden z dawniejszych tragarzy komory celnej. Rozpoznano natychmiast badanie i w skutek jego żeźna schwytano jeszcze 7-miu niegodziwców, z których 4-tych byli dawniej czeładnikami kowalskimi; odkryto, że posiadali broń, naboje i zakrawione święto noże. Dozorca bezpieczeństwa i jego pomocnicy odznaczyli się w tej okolicy.

P. Benedetti, którego przybycie do Paryża wiele listów zapowiadało, bawi teraz na wsi nad jeziorami w wyższych Włoszech.

— Według statystyki ludności rzymskiej, ogłoszonej przez generała wikarja, ludność tego miasta wynosiła w roku 1858-m 180,359 głów; w 1859-m 182,595; w 1860-m 184,049 głów; w 1861-m 194,587; a w 1862-m wynosi 197,078 głów. Tak więc wzrost był ciagły. W 1862-m liczą w Rzymie 29 kardynałów, 35 biskupów i 1529 kapłanów świeckich, 339 seminarzystów, 2509 zakonników, 2031 zakonnic, 609 członków kolegiat, 1427 dziewcząt wychowywanych w klasztorach; 928 chłopców i 1230 dziewcząt w zakładach dobroczynnych, 4393 żołnierzy papieskich, 361 niekatolików, 14,436 żydów. Wojsko francuskie złożone z 28-miu tysięcy żołnierzy nie jest objęte w liczbie ludności.

Francja.

Umieściliśmy w piątkowym numerze Kurjera pismo dziennika Constitutionnel, pod nazwą: „Francja w obec Rzymu i Włoch.“ Dziennik klerykalny Jedność (l'Union) odpowiada na to pismo w następujący sposób:

„Język naszych codziennych przeciwników od chwili ogłoszenia trzech dokumentów, zasługuje na niektóre uwagi. Jedni znajdują przesłannictwo przeloczenia podane przez p. de Lavelette i wnoszą, że niema już nic do zrobienia ze stolicą apostolską, kiedy tak piękny pomysł się nie podoboba; wykazują upór papieski, jako magocę ściągającą nieszczęścia na Włochy i na kościół; inni zdają się nie dziwić, że papież odmówił przyjęcia przeloczenia wypowiedzianych w Monitorze. „Obalali one, mówi Opinion Nationale 27-go września, władzę świecką bez jej obalenia. Zostawiliby tylko papieżowi władzę uludną i pozorną; lecz ten pozostałby cieni władzy byłby rzeczywistą przeszkodą do utworzenia Włoch jednolitych. Dzieki niemu, papież odmówił. Zamierzmy już o tem.“ Nasi przeciwnicy powinni się lepić z sobą porozumieć, żeby być przeciw nam silniejszymi. Czyż mieli słusność obwiniać upór papieski, kiedy ten upór ściągł się do przeloczenia, które zostawiliby papieżowi tylko władzę uludną i pozorną?

Broniący władzy świeckiej papieża w imię prawa, ale oto jeden z dzienników zarzuca stolicy św. „że wytraciła z rąk Francji środki utrzymania jej istnienia (Patrie z d. 26 września).“ A więc papież dziając jest przywłaszczycielem pozostał mu odrobiny; nie istnieje przez prawo w ostatnim ułamku swojej udzielnej posiadłości. Taki pogląd niezgodny jest z listem 20 maja, który nie chce, aby zapomniano praw uznanych władzy, trwającej od dziesięciu wieków.

Jeden z dwóch środków, których list z d. 20 maja nie przyjmuje, wymaga zupełnego wycucia głowy kościoła; dziennik Parys nie chce należeć do potępionych przez rząd i oświadcza, że zdaje mu się, iż nie jest przedstawicielem stronnictwa skrajnego. Jakże tego dowodzi? Oto powtarzając, że zgodziłby się na zastawienie papieżowi „Watykanu i listy cywilnej“ i dodaje, że „z wyjątkiem ojcowiny świętego Piotra, rozwiązanie jego „zbliza się bardzo z rozwiązaniem rządowem“. To znaczy, że odejmując całkowicie władzę świecką papieżowi, Parys sądzi, że się zbliża do polityki niechcącej ze wszystkiego wyzwać.

Constitutionnel, który się odznaczał opozycją systematowi politycznemu, dążącemu do obwarowania rękoma dzisiejszych posiadłości głowy kościoła, rozumie, że znalazł miast własną w utrzymaniu statu quo dzisiejszych granic „takich jakie określa depesza z d. 24 czerwca; przypomina on nam owego oryginała z komedji bredzącego co mu ślina do gęby przyniesie, ale zawsze zgadzającego się na to co jego panu powie. Broszura „Papież i kongres“, której rozwinięciem i codziennym komentarzem jest Francja polityczna, zawiera rozwiązanie dosyć zbliżone do przeloczenia wypisanych w Monitorze; Constitutionnel nie odkrywa w nim nic podobnego; zdrowy rozsądek powszechność, mówi on, od razu najdokładniej odgadł, że między polityką wyznawaną i objawianą w Monitorze i polityką dziennika Francja nie było żadnego stosunku, żadnej zgodności nawet pośredniej i oddalonej. „Wszakże czytamy w broszurze „Papież i kongres“: „Trzeba było miasto Rzym i ojcowizna św. Piotra były zastrzeżone papieżowi przez wielkie mocarstwa, obok znacznego dochodu wypłacanego przez państwa katolickie w hołdzie niegłości i opieki, głowie kościoła.“ Czy te myśli bardzo się różnią od układów wielbionych od 3 dni przez Constitutionnela?

„Obreż państwa kościelnego, mówila rozgłosna broszura z 1859, nie więcej jest niepodobnym jak jego przestrzeń niezmienną.“ Czyż dokumenta Monitora nie obejmują podobnych wyrazów?

Dwa stronnictwa skrajne stoją w obec siebie, mówiła jeszcze broszura „Papież i kongres“, jedno któreby chciało wszystko papieżowi wydrzeć, drugie wszystko mu oddać. Dwa przypuszczenia, równie podług nas niemożliwe i t. d. Zdać się słyszeć język z maja i czerwca 1862. Constitutionnel powinien rozpatrzyć się bliżej i nie brać za nowosć co nia nie jest.

Nasi codzienni przeciwnicy zgodnie wyrzucają papieżowi nie uciechu oś. Czyż jest jaka inna postawa możliwa dla ukrzyżowanego. Gdyby władza papieska, zamiast być słabą i rozbrojoną, wysiapała przed światem otoczoną dwustu lub trzystu tysiącami żołnierzy, a wówczas okazalaby się w innym świetle, ukazałaby i wpędziła we własne granice występny sąsiad. Lecz potęga, która się nie opiera ani na działach ani na bagietach, w dlnach nieszczęścia całą swą siłę znajduje w nieruchomości, dzieje kościoła dowodzą nam, że ta siła waży tyle co każda inna.

Zarzucają dworowi rzymskiemu, że jest absolutnym w tem co nazywają jego roszczeniami; istotnie absolutnym w postanowieniu odzyskania krajów będących jego własnością. Ta absolutność służy wszystkim dochodzącym sprawiedliwości. Pokrzywdzony przed wszystkimi sędziami świata, upomina się absolutnie tego co do niego należy. Każdy jest nieruchomości, każdy absolutnym w swej protestacji, w swej skardze, w swem prawie.

Nasi przeciwnicy podważają usiłowania, aby dowość niezmienności dzieła plemionek w imię ducha czasu i cywilizacji.

Epoka, w której żyjemy, nie przenika nas uwielbieniem bez granic, lecz nie gardzimy nią aż do tego stopnia, abyśmy wierzyli, iż duch czasu sprzyja rzeczywiście zdeptaniu prawa narodów, działaniu politycznemu drogą spisków i zgwałcenia traktatów i praw osób trzecich, zachwalstwa, kłamstwa i najazdu. Owoż cała Europa wie, że takie było znamie roboty plemionek. Jakże twierdzić, że nosi na sobie globoką pieczęć cywilizacji? Nowoczesność? Cywilizacja znamienitą szanowanie praw wszystkich, werność zasadom moralności i uczciwości; zgroza wszelkiego chemizwa ludzkości i zamilowanie we wszystkich co ją uczucia i podnosi. Komuż mówimy, że ten Pienion, którego czyni Francja tyle razy naganiała, jest rządem cywilizatorskim? Czyż się cywilizują ludzie przez czynności mienieć? Czyż podnosi się ich znaczenie przez powieteranie ich wiary; gdy ta wiara jest chrześcijańska?

Chyba Włochy nie wiedzą jak wysoko stoją, jeżeli pozwalają sobie umawiać, że nie są cywilizowanymi i że od Pienionu potrzebują tego dobrodziejstwa. O piękne Włochy papieżów i książy, poetów i artystów, kraju ogłady i wykutności, światła i geniuszu, potrzebowałyście więc być wyrwanymi z ciemności i barbarzyństwa; niebo słusze już nie ma ani jutrzienki ani promieni, w Turynie słusze musiało wejść dla was! Wieki waszej chwały muszą się zmienić nad darami cywilizacji spływającymi na was z takiego źródła.

Dzienniki wysnuwają z odmów stolicy ś. skargę na katolicyzm, że nie chce przyznawać z wolności. Przyznanie religji z wolnością jest pragnieniem i potrzebą świata, jest ono zaszczytem ludzi i duchem własnie wiary chrześcijańskiej. Ktoż to czuł lepij niż Pius IX, to wielkie serce, tak płodne we wzniosłe myśli. Katolicyzm potępił jeden tylko rodzaj rządu, rząd tyrański, jest on niesmiertelny sprzymierzeńcem i wszystkim co jest wspaniałomyślnym i prawem. Kocha to wszystko, co daje człowiekowi uczucie jego wielkości, a nie kocha nie takiego co poniża człowieka.

Religia, równie jak wolność, że wyszła na wypadkach spełnionych od trzech lat we Włoszech. Wyławcy Piemont wiele przeciw nim dokonał, nie zaś dla nich niezmobil. Religja, uśmiechająca się do swoboy, nie znalazłaby swobody dla siebie, gdyby głowa kościola straciła swą udzielność. Lista cywilna nie utrwaliała niezależności, lecz utworzyła by zawiłość. Żadna rękoma trwała i wieczysta nie może wypłynąć od mocarstw europejskich. To co zastrzeżono 1814 r., nie jest już niem w 1860. Coby było zastrzeżone w 1862, nie byłoby niem za lat trzydzieści, za lat pięćdziesiąt. Warunki niezależności głowy kościoła, tego kościoła, który trwać będzie do końca wieków, nie powinny podlegać wyskokom i zmiennym potrzebom polityki. Papieństwo udzielne w królewskim płaszczu, który wieki mu sporządzili — oto warunek wolności religji jak i wolności ludów.

Polityka abdykacji, polityka Constitutionnela wyrokła ostatnie słowo. Należy je starannie zapisać, aby wykazać czemu jest i do czego prowadzi. Ta polityka daje się streścić następnie: zaprzec się przeszłości, rzec teraźniejszości, zamknąć oczy na przyszłość.

Zrzeczenie się, zaparcie, niedzielnio — oto są trzy cechy wywiązujące się jasno z artykułu Constitutionnela.

Oddajmy mu naprzód sprawiedliwość: przedstawia on ze ścisłością położenie, taki m. jakie wynika z dokumentów ogłoszonych w Monitorze.

Francja trzymała się szlachetnego i wspaniałomyślnego posłannictwa, zgodn go z jej niezmiennym dobrem; doświadczyła niepowodzenia albo raczej jeszcze niedokazała swego, papieństwo i Włochy, które chciały pojednać, zarówno odpychają zgodę. Constitutionnel znajduje, w tym razie, słowa nagany dla dworu rzymskiego pragnącego wszystko zgarnąć. Posuwa się nawet do oświadczenia, że Włochy niemoga zasadnie dowiedzieć swych praw do Rzymu.

Wobec tej podwójnej odmowy, możnaby zapytać, czy trudności przedstawiane pojednaniu z jednej i z drugiej strony, wynikają z przyrody samej rzeczy, i czy dowieziono już, że prawa i dobro Włoch nie dają się pogodzić z prawami i dobrem stolicy św.

C sarz rozstrzygnął to pytanie jednem słowem, mówiąc, że u, da ma za sobą podanie, słusność i sprawiedliwość, a przeciw sobie wyłącznie tylko namiętności; Constitutionnel sam na to przystaje.

Francja dla wytrwania w wielkim przyjetem na siebie posłannictwie, nie natrafia na inne przyszkody, prócz na wynikające z namiętności gorących, przemijających i chwilowych.

I wobec takich to trudności Constitutionnel radzi Francji cofnąć się z Rzymu, zostawiając Włochy i papieństwo samym sobie, to jest wyznać swą bezsilność, ogłosić, że jej polityka nie była błędna, lecz, że jej braknie siły i odwagi prowadzenia jej dalej; potępić pełne sławy przedsięwzięcie — 1859, wraz z nieśmiertelną wyprawą, która była jego skutkiem, odepchnąć swę podania, zapomnieć najuroczystszych oświadczeń, zaprzeczyć sobie, abdykować nakonie, i rzucić się niebezpiecznie na nową drogę, u kresu której same tylko kłski i anarechja.

Opuścić Rzym w obecnych okolicznościach, jest to wystawić Rzym na rokosz, a Włochy na rewolucję.

Constitutionnel przewiduje to podwójne przypuszczenie i idzie dalej.

Polityka, która się nie cofa wobec takich następstw, jest polityką potępną.

Gdyby tylko sprawy włoskie ważyły się na półwyspie, możnaby złożyć ręce czekać wypadków. Ale uznawszy, że sprawy pierwszego rzędu polityczne i religijne są wplątane w tę walkę; oświadczywszy, że Francja przez zajęcie Rzymu czuwa netykalny nad temi dobrami i godnością swą narodową, ale jeszcze wydziera stolicę św. od przewidywanych z pewnością wstrząśnień i Włochy od przewrotów anarchicznych a chce zarazem, żeby Francja cofnęła się; jest to polityka, przeciw której wola równie zdrowy rozum jak patriotyzm.

Wszystcy przyznają, że Francja strzeże tamy niedopuszczającej rewolucji zalać Włochy, a przez nie Europę, — a jednak radzą jej przekopać tę tamę!

Słowem politykę abdykacji chcąoby wprowadzić na miejsce polityki przedsięwzięcia i zachowawczej, jedynie przyzwolonej dla tak wielkiego kraju, jakim jest Francja.

Abdykacja dobra Włoch, wystawionych, podług słów Constitutionnela, na prądy rewolucyjne.

Abdykacja dobra stolicy świętej wydanej na wszelkie przypadki buntu ludowego i strasznego przesilenia.

Abdykacja dobra Francji, która by niemogła pozostać obojętna na dół Włoch i papieństwa, i która gdyby ta polityka w końcu przemogła, musiałaby uleść zazdrośnej dumie Anglii.

Paryż, 9 października. Monitor Powszechny ogłosił następne sprawozdanie pana Foulda, ministra skarbu, podane cesarzowi:

„Naj. panie,

Miałem zaszczyt złożyć waszemu c. m. dnia 20 stycznia bież. roku sprawozdanie, w którym przedstawiam ogólny stan naszej skarbowości i dalem poznać rozmaite zmiany, jakie sądzilem za właściwe wprowadzić w tryb podatkowania, dla zapewnienia równowagi naszych budżetów. Wyraziłem wówczas nadzieję, że ciało prawodawcze nada sankcję, przez przyjęcie tych zmian, nowym zasadom skarbowości, zagajonym przez mądre i wspaniałomyślne początkowanie cesarza i usłwieconym już przez uchwałę senatu 21 grudnia 1861 r. Ta nadzieja nie była zawiedziona; ciało prawodawcze, zespoliło się z przedstawionymi sobie widokami. Zmiany wprowadzone zgodnie do pierwotnych przedstawień rządowych, przyczyntły się do utrwalenia jednomyślności między wielkimi władzami państwa. Dodanie drugiego dziesiątku do opłat wpisowych i inne wzmocnienia mniejszej wagi, pozwoliły ułożyć budżet na rok 1863-ci z przewyżką 8,360,041 franków.

Ta summa nie wystarczałaby zapewne do zabezpieczenia równowagi i podofania nieprzewidzianym potrzebom, gdyby umiarkowanie, z jakim obliczone przychody, nie pozwalało nam spodziewać się rzeczywistej wyższości wpływów. Tak naprzekład, przychody poborów nieślubnych, które, po odtrąceniu nowych opłat, przewidywane były na 1,104,700,000 fr. ilość prawie wyrównyującą przychodom roku 1861, będą według wszelkiego podobieństwa do prawdy większe. Opiaram zdanie moje w tej mierze na przychodach pierwszego półrocza 1862, które nie korzystały z opłat; zagłosoanych w prawie budżetowym, a jednak daly przewyżkę 50-ciu milionów nad wpływami do podskarbstw w tymże okresie czasu w roku 1861-m. Okoliczności przeciw nie zawsze były przyjazne; bo rzeczywiście, wojna niszcząca Amerykę seiągnęła wielkie cierpienia na znakomita część naszego przemysłu i handlu, a pierwsze teraźniejsze półrocze musiało ponieść jeszcze niedostatek, dziś ustala, bo żniwa 1862-go pozwalają spodziewać się, że plody ziemskie utrzymają się w cenach przystępnych. Jeżeli wznowienie pracy, przerwaną w niektórych obwodach rekodzielnymi, w sku-

tek niedostatku bawelny i zmniejszenia ruchu handlowego z Ameryką, podnieśli inne pierwsi działalnicy narodowi, możemy spodziewać się wypadków daleko pomyślniejszych jeszcze w 1863-m niż te, które wymieniliśmy. Ziszczenie tych nadziei zabezpieczy nas w 1863-m od przewyżki rozchodów, które wywoła wyprawa meksykańska.

Sądząc więc, że może z pewnością wyrzec, że równo-waga w 1863-m jest zapewniona.

Rok 1862, którego budżet był zgłoszony przed zaprowadzeniem prawideł ustanowionych przez uchwałę senatu 21 grudnia, przedstawiał z początkiem rozchodów znaczne niedostateczności. Dzięki zmniejszeniom, na które przystawiono, i wyłącznym zasobom, godzi się liczyć na wypadki zadawające i nieskończone pomyślniejsze, niż sam spodziewałem się z początku. Ów budżet został zgłoszony z przewyżką 4,300,997 fr., ale dodatki kredytów, udzielonych w ciągu ostatniego parlamentu, podniosły się do summy 200,116,332 fr. i należało więc podać niedostatkowi 195,815,385 fr.

W tym miejscu minister skarbu przedstawia szczegółowy rachunek dochodów i wydatków, oraz całego ruchu skarbowości.

Z powyższego rachunku okazały się niedobór 54-ch milionów; ale z jednej strony nowy sposób opłaty trzech procentowych zaległości, pozwolił rozdzielić w rozdziale długu 35-ciu milionami; a z drugiej, należy dodać prawie wyrównującą tym 35-ciu milionom sumę, z wykreślenia straconych obligacji, co niemal co rok ma miejsce, przy obliczeniu których w tej wysokości, trzymamy się średniego stosunku lat przeszłych. Jeżeli ta ostatnia wynikłość, jak tu się, ziści się, mieć będziemy sumę 70 milionów na postawienie naprzeciw 54-ch milionów, niedostających do zapewnienia równowagi i podolania zawodom mogącym zdarzyć się w ostatnich miesiącach roku. Te szczęśliwe wypadki wynikają z części ze źródeł przypadkowych, ale nade wszystko pochodzą z przewyżki wpływów niestających, jako owoce pomyślności i pokoju, które mi się cieszymy.

Rok więc 1862-gi nie nie doda, możemy mieć nadzieję, do dawniejszych niedoborów. Ta liczba, obejmująca niedobór wszelkiego źródła, składała na koniec 1860 roku 848 milionów; wzrosła niedoborem 1861-go i doszła w d. 1-m stycznia 1862-go r., do 1,024,503,000 fr. Ta liczba znajduje się dziś zmniejszona blisko o 157 milionów przez zamianę pół-pięta procentowej renty, a zmniejszona w ten sposób do 816 mil. nowo, to jest do ilości, której łatwo jest podać zwykłymi zasobami długu ruchomego, dziś wynoszącego 865,839,048 fr. Skład jego dozwala zapewnić jego umorzenie równie prawdziwie, jak oszczędne.

W skutek układu z bankiem francuskim o odnowienie służącego mu przywileju, ten zakład powinien być dostarczyć ministerstwo skarbu bez procentu sumę 60 milionów, jako wynagrodzenie sumy, które podskarbstwo składa w nim w rachunku bieżącym. Już należała suma 25 milionów, pochodząca z dawniejszych zaliczeń podskarbstwu; bank więc uzupełnił swoje zobowiązanie się, wynosząc do poskarbstwa dnia 1-go lipca 35 milionów.

Wyżj wspomnieliśmy o wypadku zamiany renty.

Tu minister tłumaczy cały obrót tego wielkiego przedsięwzięcia skarbowego i wykazuje prawdziwe wyniki stąd korzyści. Głównie stara się dowiedzieć, że ustalenie wysokości renty 3%, posłużyło za miarę porównania dla wszystkich innych obligacji skarbowych; zaśłiło szczególnie wielkie prace publiczne, mianowicie zaś roboty około dokonczenia sieci dróg żelaznych. Sprawozdanie kończy w następujących słowach:

„Taki jest, naj. panie, ogół stanu naszej skarbowości. Pragnęliśmy wyłożyć go przed waszą c. mością przed prośbą o upoważnienie przesłania radzie stanu projektu budżetu zwyczajnego i nadzwyczajnego na rok 1863. Streścić go można w następujący sposób.

Ilość naszych niedoborów poprzedzających 1862 zmniejszyła się do 157 milionów.

Rachunki roku 1862-go nie przedstawiają niedoboru. Rok zaś 1863 ci zaczniemy z zapasem, mogącym ocenić się na 80 milionów, dla podolania nieprzewidzianym wynikłościom.

Nie wejść tu w rozbiór rozmaitych szczegółów budżetu 1864-go, aby nie ścieśniać swobody działania rady stanu w rozbiórce, do którego zostanie powołana. Ograniczam się na urzędzie w c. mości, że ten budżet nie obejmuję żadnych rozporządzeń mogących pociągnąć podwyższenie podatków.“ Paryż 6 października 1862 r. Minister skarbu Achilles Fould.

Dziennik Patrie donosi: Mehmet-Dżemil-Pasza, nowy poseł turecki przy dworze francuskim, przybył wczoraj do Marsylii, czekany jest dziś wieczorem w Lyonie.

Agop-Effendi, zarządca dyplomatem i Fahry-Bey drugi sekretarz, wyjechali na jego spotkanie, pierwszy do Lyonu, drugi do Marsylii.

Posel przybędzie jutro (d. 10 października) wieczorem o godzinie 6-cj do Paryża.

Podług ostatnich wiadomości z Meksyku, Puebla jest mocno uzbrana; ale wojsko meksykańskie zdiesiątkowane przez odstępstwa, w ostatnich czasach liczyło zaledwie 15,000 ludzi. Generałowie Juarez, na których wyładowanie w Vera-Cruz 3,500 Francuzów sprawiło bardzo dotkliwie wrażenie, zdawali się upadać na sercu z przybycia tych posiłków, a szczególnie z wiadomości roznie-sionej między nimi, że dalsze wyprawy wkrótce nadpłyną.

Zdaje się, że ostatnie wiadomości z Anglii uwidomiły rząd meksykański o możliwości układu z gabinetem francuskim, lecz te złudzenia rozproszyły się bardzo prędko.

Nasze wojska czynnie zajęły się wznowieniem działań.

Wczoraj ministrowie udali się do Saint-Cloud dla złożenia cesarzowi sprawozdań, każdy ze swego wydziału. Zapowiadają na jutro posiedzenie rady, na której mają znajdować się wszyscy ministrowie, wyjąwszy marszałka Randon, który otrzymał uwolnienie aż do 15 października.

Minister wojny, marszałek Randon, wspólnie z marszałkiem Pélissier, generał-gubernatorem Algierji, utworzyli instytucję mającą wielkie podobieństwo do rolniczych osadników Rzymian; to jest założenie rodzaju folwarków (smala) spahów. Początek temu urzędzeniu dano jeszcze 1 maja 1862, ale rzeczywiście istniało ono tylko w teorii. Nie-ważno wprowadzone je w wykonanie i zapewne odda wielkie usługi osadnikom algierskiemu. Spahowie, jak wiadomo, jest to jazda złożona z krajowców, pod dowództwem generała Jusufa, ich pierwszego organizatora.

Podług tych rozporządzeń, polki otrzymują nie tylko posłannictwo wojenne, ale także polityczne i rolnicze. Spahowie, według myśli rządowej, mają zagać i rozkrzewić cywilizację francuską w Algierji; rozstani między pokole-niami, uposażeni ziemią, powinni być wprowadzać nowy tryb uprawy i tworzyć fermę wzorowe. Smale spahów zależeć mają od zarządu biur arabskich.

Dziennik pana de la Guérinière do tego stopnia obudził wstręt w powszechności, że znakomitsi pisarze poczynają usunąć się od współpracownictwa. Pan de la Pontenrie, do którego należą poglądy polityki wewnętrznej i zewnętrznej, już usunął się z powodu kierunku, jaki to zesopismo obróciło. Teraz pan J. Cohen, pracujący dotąd w tymże dziale, być może musiał pójść za jego przykładem. P. Cohen jest Izraelitą i członkiem konsystorza swojego

wyznania. Wejście jego przed kilkunastu dniami do synagogi było przyjęte tak złowrogim szemraniem, iż niepodobna mu było nieprzewidywać, że na blisko przyszłych wyborach padnie, jeżeli wyrzuci się spółnicą z dziennikiem potępianym przez wszystkich ludzi rozsądnych i wyzwol-nych. Izraelici paryscy znajdują, że występek jest dla p. Cohena występować w obronie zbuntowanych wyobrażeń.

Saint-Cloud 9 października. Cesarz otrzymał odpowiedź Cesarza Jego Mości wszech Rosji, króla saskiego, prezydenta stanów z ednoczonych amerykańskich, e-lektora hesskiego, wielkich książąt meklembursko-szweryńskiego i strelickiego, książąt sasko-altenburskiego, meiningenckiego, kobursko-gotaskiego i książęcia brun-swickiego, na zawiadomienie o urodzeniu się syna księcia Napoleona i księżny Klotyldy.

— Dekretem 10 października marszałek Vaillant, mi-nister domu cesarskiego, uwolniony został od tymczasowe-go zarządu wydziałem oświecenia i wyznań; p. Rouland po powrocie do Paryża, wszedł na nowo w obowiązki.

Anglia.

London 8-go października. Królowa ma wrócić w przyszłym tygodniu; jacht Victoria i Albert przy-gotowuje się do zabrania jej królewskiej mości w Ostende.

Lord Palmerston doświadcza niejaki trudności w o-sadzeniu stolicy arcybiskupów w Yorku. Biskup lon-dyński, książę Taft, wolał pozostać w dotychczasowej swo-jiej diecezji, która pracowicie i pomyślnie rządzi. Lord Palmerston zatem powołuje na wysoką dostojność w ko-sciele angielskim arcybiskupa Yorkskiego, znakomitego pasterza diecezji Lincolnskiej, lecz i z tej strony zachodzą niejaki trudności.

P. Gladstone, kanclerz szlachownicy, czyli minister skarbu, miał świętą mowę w New-Castle nad Tyne. Nie-ma miasta w Anglii, dla którego traktat handlowy z Fran-cją przyniosłby tyle korzyści, ponieważ ruch przemysłowy podniósł się w nim o 300%. To właśnie dalo powód do wyżj wspomnianej mowy. P. Gladstone z rachunkami w ręku dowiódł, że w ciągu roku obrót handlowy między obu narodami, podniósł się z 9-ciu na 21 milion sterlingów i zrównoważył straty zadane przez wojnę amerykańską.

P. Gladstone wyraził się w sposób prawdziwie wzno-sły, mówiąc o rzemieślnikach: Nie ma żadnego stanu spo-łeczności, któryby równie cniotliwie przetrwał podobne cierpienia. Oświadczył, że parlament niezapomni ludności lancashirskiej tego wzorowego postępowania, z jakim korzysta ze swobod wyborczych. Z równą otwartością można rozstrząsać zadania polityki zewnętrznej i rzekł, że Jefferson Davis utworzył naród południowy. Kanclerz szlachownicy nie opuszcza żadnego zdarzenia do mówienia o oszczędności. Podług jego zdania, na blizkim parlamen-cie będzie obowiązkiem przedstawicielstwa wprowadzić wszelkie możliwe zmniejszenia w wydatkach krajowych. W ogóle mowa pana Gladstone je t. jasna i stanowcza, na-da ona nową silę gabinetowi w obec chwilejności teraźniejsz-jej polityki Torysów; bo rzeczywiście trudno jest odga-dnąć zdolności pana Disraeli i jego stronnictwa.

Zwolennicy Garibaldiego chcieli odbyć w gmachu Guild-hall meeting, lecz po wiadomych zaburzeniach dnia 5-go października na Hyde-park, lord-major stanowczo od-mówił użyczenia na ten objaw sali będącej własnością miasta Londynu. List jego w tej mierze do głównego za-wiadawcy meetingu brzmi jak następuje:

Mansion-house, London 8-go października.

„Mój kochany panie Richardson. Z uwagą zastanowi-łem się nad meetingiem w Guild-hall w celu okazania spó-łczucia Garibaldiemu w jego niedoli; przekonałem się wszak-że, że zmiana okoliczności, czyli ten objaw zupełnie nie-potrzebny, bo Garibaldi uwolniony został od troski cięża-nej na jego sercu, a która musiała najmocniej wpłynąć na umysły tych, którzy podpisali żądanie o dozwolenie im gmachu guildhallskiego. W tym żądaniu żaden inny przed-miot nie mógłby przyzwolicie być poruszony, a lubo niektórzy członkowie deputacji oświadczyli, że wzmianki nawet nie-będzie o wycofaniu wojsk francuskich, zdaje mi się, że wie-dzieć nie mogli, jakie mogłaby być treść mów na zgromadze-niu; byłoby zaś nieuczciwie krepować swobodny objaw gło-su. Z tych powodów sądzę, iż powinienem być odmówić sali, lubo razem z wami podzieliłem serdeczne podziwienie dla szlachetnej i wspaniałej duszy Garibaldiego.

(podpisano) William C. uitt.

— Policja dowiedziała się z pewnością, że zwolennicy papiescy zamierzali udać się w przyszłą niedzielę tłumnie do parku i wznowić tam rozruchy, które miały miejsce przez dwa ostatnie dni niedziele, skutkiem czego przed-sięwzięto spryżesze środki, aby spokojność nie została zaburzona.

Wczoraj w Westminster na Tothill-street przyszło do bójki w jednej szynkowni. Rupa Irlandczyków wdarła się do niej z okrzykami: „niech żyje papież! preż z Garibaldi! Straż chciała ich rozprzeć, lecz Ir-landczycy ciężko ranili 4-ch pachołków, tak, że potrzeba było odnieść ich do szpitalu.

Czytamy w dzienniku „Mercury liverpoolski“ pod na-pisem: Zaburzenie garibaldiowskie w Birkenhead. „Wczoraj trzy do czterech tysięcy irlandczyków postanowiło rozprzeć zgromadzenie małego towarzystwa zwanego Towarzystwem rozpra-wy parlamentowej, na którym miało mówić o spół-czuciu dla Włoch i Garibaldiego. Ludność katolicka Ir-landzka zawrzała, dowiedziawszy się o tym zamiarze. Po-wybijano okna w kościele św. Trójcy, w ósrod okrzyków niech żyje Papież! Straż policyjna złożona z 50 ludzi, niemogła poskromić rozruchu; dwaj księża katolicki przemawiający do tłumu, więcej byli słuchani niż poli-cja, której naczelnik został ugodzony do krwi kamieniem w twarz. Księża z całym tym tłumem przeciągali przez miasto z końca w koniec; żadnego z wichrzycieli niemożna było uwięzić; powybijano 300 okien.

— Czytamy w dzienniku Times: „Skoro jakie nie-szczęście zdarzy się w Europie, można być pewnym, że wnet da się słyszyć imi: Mazziniego. Zdradziłby on wro-dzoną swoją skłonność, gdyby nieukazał się w chwili do-swiadczenia, przez jakie Włochy przechodzą, gdyby nieroz-łal wokół siebie truciźny, gdyby niezrażał przyjaciół Włoch, nierozdradził ich wrogów i nie podał powodów do potwarzy i pogardy tym wszystkim, co nie nawidzą rodzinę królewską, pod której przewództwem naród zdobył swo-bodę. Kiedy Garibaldi rozpoczął wyprawę, w której przy-ćmił swą wziętość, postradał ufnosć swych przyjaciół, nikt nie wątpił, że w tym wszystkim taify się knowania Mazziniego i że zębny jego wpływ był silniejszy niż najsmędrze rady wszystkich ludzi rozumnych w Europie.

„Mazzini przesłał adres do ludu włoskiego. Kilka lat temu, pismo to wywołałoby zapewne ogromne wzruszenie na ziemi rzymskiej i ziemi austriackiej; wzniosłoby kilka barykad i napętało więzienia oszu-kanymi zagorzałcami; ale dziś b.łoby marną stratą czasu, zwracać uwagę na mazzinistowskie ramoty, gdyby pod te-mi dziełkami deklamacjami, nie taify się stanowcze obmy-slane zamachy, o których świat wiedzieć i zniechęć by powinien. Pomiędzy obelgi i napaszciami przeciw Wiktorowi-Emmanuelowi, Riccasolemu i ministrowi Rattazzi. Maz-zini nie chce obalić tronu, czuje dobrze, że nawet najgwał-towniejsi jego stronnicy nie odważyliby się na to i że za-

ziliby całą ludność włoską. Może nawet sumienie jego o-burza się na myśl spisku przeciw królowi włoskiemu i na przymerze z Wiedniem i Watykanem. Celem jego jest zapewne wojny narodowej, powstania, którego kierunek chciałby pochwylić i ogarnąć wpływ silniejszy od wpływu korony. Ale jakąż ma nadzieję powodzenia? Przypuści-my, że Mazzini chciałby dokonać tego, o co kusił się Ga-ribaldi, to jest zdobyć Rzym i Wenecję przez zamach przy-atny, czyż stronnictwa europejskie mogłyby zachęcać lub usprawiedliwiać podobną gwałtowność przez wzgląd na jego zamiar? Nie sądzimy.

„Rządowi należy zostawić pracę zdobycia Rzymu; obo-wiązkiem jego jest okazać się śmiałym, ale większym, nierównie obowiązkiem poskramiać szalone zamachy, które w oczach fanatycznych tulaćców wydają się być boha-terstwem.“

Austria.

Peszt 2 października. Tymczasowy komi-tet komitatów siedmiogrodzkich. Komitet tymczasowy postanowił na przełożenie hrabiego Dominika Teleky, przesłać do naj. pana adres, w którym ma być wy-rażona prośba o położenie końca obecnemu stanowi rzeczy i o zwołanie sejm. Komitet tymczasowy hrabstw Thorda, Rockelburg i Hunyad, oświadczył się w tymże duchu. W tym ostatnim hrabstwie wszakże, adres nie mógł być spisany. Prezes baron Nopcsa wyraził, że przez podobne postanowienie komitet przekroczył by służąc sobie granice, ponieważ p. B. L. już doradzał prośbę o zwołanie sejm. Jeden z duchownych rumańskich zabrał wówczas głos, ja-ko przedstawiciel rumański gminowy. Korrespondent nie rozumie języka wołoskiego, lecz domyśla się, że mówca mu-siał przekroczyć prawidła; bo prezes zapytał innych człon-ków czy podzielają jego zdanie, ci odpowiedzieli przez powstanie z miejsc swe przyzwolenie, wówczas rzekł: „ponieważ komi-temet tymczasowy przekroczył swą władzę, a więc go roz-wijazuję.“ Opuscił wnet krzesło, komitet rozszedł się, bez uczynienia żadnej uchwały. Jednak prezes wezwał członków na usztę.

Wiedeń 2 października. Cesarz wyjechał wczoraj do Ischl z królewiczem następcą saskim. Zdaje się, że naj-pan zabawi tam około 2-ch tygodni.

Jener. adjutant hr. Lüders po przepedzeniu tu nieja-kiego czasu udał się do Warszawy.

Po powrocie cesarza z Ischl, około 11-go, cesarzowa z synem i córką przyjeżdżie z Schönbrunn do Wiednia.

Peszt 3 października. Czytamy w Wanderer: Komi-temet tymczasowy hrabstwa Moras w Siedmiogrodzie na posiedzeniu 24 września, odbytem w Moras-Baersobely postanowił na wniosek hrabiego Michala Toldalagi, prze-słać naj. panu adres, z prośbą o przywrócenie stanu kon-tynstytucyjnego na ośnowie praw 1848 roku. Prezes, najwy-szy sędzia królewski, baron Albert Horwath, starał się o-graniczyć działanie towarzystwa przedmiotami wskazanemi na porządku dziennym; ale ponieważ obecni członkowie komitetu jednomyślnie oświadczyli się za adresem, pre-zes wyraził gotowość do jego złożenia. Komitet odrzucił się aż do otrzymania odpowiedzi od jego eos. mości. Dziennik K o r u n k donosi, że zarząd hrabstwa Torda poodał-ł dla służby urzędników, którzy oświadczyli się za adre-sem, a na ich miejscu mianował takich, którzy złożyli przy-sięgę wierności.

Dziennik Pest-Naplo usiłuje „dowieść“ niepodobieństwa uczynienia monarchji jednolitą, co równie było by niemo-żliwym jak ujednolicienie języków i wyznań. To zlanie w jedno nie jest nawet potrzebne, bo i bez niego Austria była potężną. Byłoby niebezpiecznym, bo zasiewając nieza-dowolenie między ludami, podkopało by podstawy potęgi ce-sarskiej.

Wiedeń 5 października. Dziennik Wanderer mó-wi, że ma przed oczyma projekt budżetu cesarstwa austry-jackiego na rok 1863, mający być przedstawionym na roz-biór izby poselskiej. Widzimy z niego, że niedobór w 1863 wyniesie 51,392,400 zł. r. Ale to wtenczas tylko, kiedy izba zgodzi się na wszystkie podwyższenia podatków mają-ce przynieść od 31 do 36 milionów. Ogół wydatków wynosi 389,298,000 złotych reń. Przyszłość więc nie we-szła, a jeszcze okazać się posępniejszą, pomyślawszy, że po-datek gruntowy powiększony został o 1/12, podatek osobisty i od domów o połowę, podatek od dochodów o 1/2 część (a od papierów rządowych i kuponów o 1/2 od sta), cenę soli podwyższono o jeden zł. reń. od centnara; a wyzerpawszy te wszystkie przeciążenia podatkowe, rząd doszedł nakoniec do tego, że budżet zamknął się niedoborem 51,392,400 złotych reńskich.

Wiedeń 7 października. Projekt do prawa o umo-wie rzędu z bankiem został złożony dnia wczorajszego na stole izby przez sprawozdawcę pana Herbot. Dotąd nie u-czyniono jeszcze żadnego postanowienia, ponieważ nie ze-brała się dostateczna liczba członków. Posiedzenie odło-żono więc na dziś, na godzinę 5-tą wieczorem.

Komisja ustanowiona na obmyślenie środków zmniej-szenia ilości wojska doradza: zmniejszenie stopnia podporu-czników, ale utrzymanie stopnia sztab-kapitanów, zachow-ując wszakże w służbie pełną liczbę oficerów. Co zaś do żołnierzy, dawać im na wielki rozmiar uwolnienia z obo-wiązkiem powrotu na pierwsze wezwanie pod chorągwie. Jazda ma być podobnie zmniejszona, konie szeregowie i po-ciągowe w danym stosunku rozprzedeane. Oddziały broni wyłącznej doprowadzone do stopy pokoju; co wszystko po-zwoliło by poczynić znaczne oszczędności w budżecie wojny.

Prusy.

Berlin 3 października. Na dzisiejszym posiedzeniu izby poselskiej przyjęty został jednomyślnością mniej-zeł głosów budżet na rok 1862gi. Przychody obejmują 135,265,348 talarów, wydatki 133,835,326 talarów. Ta ostatnia liczba rozpada się na 126,956,819 tal. na rozcho-dy prawidłowe i na 6,862,337 tal. wydatków nadzwyczaj-nych.

Berlin 5 października. Czytamy w Stern-Zeitung: Budżet wniesiony przez rząd w styczniu, przedstawio-ny znowu po powtórnych wyborach poselskich w maju, przesłany zostanie w październiku przez izby deputowa-nych do izby panów. Uderza tu naprzód uwaga, że więk-szość izby poselskiej, pragnąca narzucić rządowi nowe obowiązki, nie przepisane przez dawniejsze prawidła, co do uchwały w czasie przyzwotom budżetu, nie przyczy-niły się bynajmniej do przyspieszenia rozpraw w rzeczy przyjęcia budżetu na rok bieżący. Ten tryb nie pozwalał spodziewać się, aby budżet 1863, mimo wszelki pośpiech ze strony rządu mógł być uchwalony przed 1-m stycznia 1863-go, o ile przynajmniej izba poselska miałaby przy-łożyć się do tego swym uczestnictwem.

Budżet na rok 1862 uległ w izbie poselskiej tak znacz-nym zmianom, że według powszechnego mniemania, nie może i nie powinien w swoim obecnym kształcie służyć za prawidło. Wynika po tym wszystkim pytanie, czy rozprawy w izbie panów mogą mieć jeszcze jaki cel czy-wisty.

Berlin, 6 października. Podajemy podług dzisiej-szj G a z e t y Narodowej treść posiedzenia izby po-selskiej.

Posiedzenie dzisiejsze zaczęło się od rozpraw tyczą-cych się sprawozdania komisji budżetowej o cofnieniu budżetu na rok 1863. Trybuna publiczne również jak

trybuna dyplomatyczna i trybuna panów są zapelnione. Na ławie ministrów znajdują się pp. von Bismarck, von Bodelschwing, von Roon, hrabia Itzenplitz, p. von Jagow i hrabia Zur-Lippe.

P. von Forckenbeck zdej sprawę z postanowienia wnie-sionego przez komisję budżetową i mówi, że rząd miałby prawo cofnąć budżet na rok 1863 tylko w przypuszczeniu, że nowy budżet będzie przedstawiony dość wcześnie, aby mógł być przyjęty przed rozpoczęciem nowego służbowe-go roku. Objasnienia dotyczące się tego cofnięcia, dane przed izbą i na komisji, skłoniły go do wiadomego wnio-sku. Mówca wchodzi w szczegóły powodów i mówi, że o-swiadczenia ministrów znieśli go jasno wyłożył zna-czenie konstytucji. Przypisywać rządowi w razie nie-przyjęcia budżetu władzę zarządzania dalej bez budżetu, jest to chcieć wrócić do samowładztwa, jakie istniało przed zaprzysiężeniem konstytucji.

Mówca odwołuje się do rozpraw, jakie miały miejsce podczas rozbiór art. 99 konstytucji i do mowy wyrzeco-nej w 1851 przez posła Simson. Następują zarzuty prze-ciw art. 99 konstytucji, projekt prawa budżetu na dwa lata, przełożenia pp. von Ploetz, Zander i innych, zawie-rające określenia znaczenia art. 99 konstytucji. Jedno z ówczesnych przełożeń doradzało na miejscu wyraz: „budżet powinien być uchwalony“ poleżać: „budżet może być uchwalony“; lecz odrzucono je znaczną większością.

Również liczne są wykłady w ciągu nowego okresu; dochodzą one aż do sprawozdania komisji izby panów, tyczącego się prawa skarbowego, przyjętego przez izbę po-selską. Pierwszy artykuł uchwały przypomina wyłącznie rządowi obowiązek przedstawienia w stosownym czasie budżetu na rok 1863. Wynikłością konieczną niespełnie-nia tego obowiązku jest cura posterior. Przyjęcie jest możliwe, jeżeliby rząd przedstawił prawo urządzające za-danie wojskowe zgodnie z widokami znacznej większości kraju. Co do drugiego artykułu uchwały, mówca rzekł: Odrzucenie budżetu przez izbę panów, byłoby odmową u-życia na wydatki państwa 133 milionów dochodu. Gdyby ten wniosek był już przyjęty, można by następnie okre-slić: Rząd niema prawa użyć na rozchody ani jednego fe-niga z przychodu. Tylko, o ile to przełożenie przyjętém nie będzie, redakcja rozdziału II uchwały da się usprawie-dliwić. Droga pojednania wskazywana przez komisję po-winna być wniesioną przez rząd. „Oddajcie świadectwo mocy konstytucji w obec rządu, który jeszcze jej nie na-ruszył, lecz podał ją w wątpliwość, może dla przygotowa-nia przyszłych napascei.“

Poprawy wniesione przez pp. von Vincke, Reichens-perger i Osterrath znalazły poparcie. Za wnioskiem komi-sji zapisali się pp. Waldeck, Luening, von Bansen, Gneist, Freze, Schultze (z Berlina), Steinhard, Twesten, Meilauer i von Hennig (z Bródnicy). Przeciw pp. Ri-chensperger (z Geldern), von Vincke (ze Stargardu), Os-terrath, Simson, Fabel, Plaszmann, Reichensperger (z Be-kum), Bohden, von Auerswald, von Vincke (ze Strehlen), von Mallinkrodt.

P. Reichensperger (z Geldern). Cofnięcie budżetu by-łoby bledem politycznym, wniosek komisji byłby drugim bledem. Przyjaciele moi i ja głosowalbysmy na rok 1863 z komisją i za przyjęciem, lecz rozmaite artykuły uchwa-ły są w sprzeczności jedne z drugimi, a prócz tego prze-ciwnie są konstytucji. Drugie przełożenie komisji jest w sprzeczności z pobudkami; pochodzi to stąd, że powie-rzono nieprawidłowo komisji początkowanie przełożenia. Wynika z wyjaśnienia pobudek odmówienie wszystkich wydatków, gdy tymczasem artykuł wspomina tylko o roz-chodach odmownych. Niech izba ma się na baczności, aby ją nie spotkało to co senatora Napoleona. Mówca roztrząsa różnicę istniejącą między rozchodami zwyczaj-nymi i nadzwyczajnymi i nastaje, aby pierwszych nie wstrzymywano, choćby prawo nie zapadło dla zapewnie-nia działania służby rządowej. Izby nie odmówiłyby roz-chodów zwyczajnych. Wzywa na poparcie tej różnicy powagi Stahla.

Gdyby rząd przyzwolił na stanowisko przełożenia mów-cy, byłby zmuszonym wprowadzić zakres służby dwuletni, lecz zostałby znowu panem położenia. Mówca niewie o odpowiedzialności na słowa wyrzeczone w komisji przez panów ministrów, mianowicie w tem co się ściga do stanu ey-wilizacji narodu, ale musi je zbijać.

P. Waldeck. Poprzedzający mówca przypisuje nam przełożenie, któregośmy nie uczynili i pojmuje by konsty-tucji w sposób, którego przyjąć nie możemy. Nasz byt kon-tynstytucyjny jest bogaty w sprzeczności. Z razu niebyło innej konstytucji prócz dowolności, po której nastąpiło działanie instytucji ewylnych. Eżcz moje dzięki do tych, jakie poprzedzający mówca oświadczył mężom co wówczas walczyli za naszą konstytucję. Zrzekamy się w obec te-go rządu uzupełnienia konstytucji, lecz utrzymujemy po-stanowienie, które mamy prawo przyjąć, postanowienie u-znane przez całą cywilizowaną Europę, wobec rządu, któ-ry wyrzekł się o prawo silniejszego, co jest, po prostu o-baleniem konstytucji i dzika siłą. Czyż powinniśmy odpychać byt cywilny w ten sposób ustalony? Czyż powinniśmy odwoływać się d. siły przeciw groźącemu nam gwałtowi. B. zaburzeniem odrzucamy te przypuszczenia i po prostu ob-stajemy przy służącym nam prawie. Nikt nie pojmie, aby prawo uchwały budżetu mogło być jeszcze podawane w wątpliwość. To prawo gotuje nad całym naszym kon-tynstytucyjnym istnieniem. Mówca tłumaczy i roztrząsa po-czątek art. 99-go konstytucji i porównywa go z odpowie-dnim artykułem konstytucji belgijskiej.

Wykład, jaki chciałobyś wmowić działaniu artykułu 99, w przerwie dwóch okresów, to jest między rozpuczeniem jednego a zwołaniem drugiego sejm, miałby większą roz-ciągłość, nawet niż dawna władza nieograniczona, pod po-wagą której nigdy rząd nieobchodził się bez budżetu praw-nie ustanowionego. Budżet niejest życzeniem, ale pra-wem. Rząd, któryby zechciał panować bez budżetu, pod-kopałby w samj zasadzie nie tylko kredyt skarbowy, ale nawet całą ufnosć w prawa i ustawy państwa. Uderza to przedewszystkiem, że tego rodzaju tłumaczenia wypływa-ją ze stronnictwa arystokraty-znego; dowodzi to, że nie posiadamy arystokracji niepodległej. Odrzucenie budżetu przez izbę panów nieznaczyłoby, że ta izba potępia po-słów za odmowę większego budżetu, ale że w ogólności za-kazuje wszelkich rozchodów, a to uczyniłoby gabinet bez-silnym. Gdyby izba panów uchwalała budżet przez rząd przedstawiony, niemialoby to najmniejszego znaczenia. Izba panów jest niewątpliwie zaważą cywilizacji, ale nie-ma tej władzy, aby mogła narzucić państwu rozchody, któ-re izba poselska ogłosiła za niewykonalne; pod względem skarbowym i za niepodobne pod względem politycznym. Ponieważ i sam rząd przyjął te zasady, przekładane za-tem oświadczenie jest niebezpiecznym. Mówca wykazuje, że po-dstawa artykułu 1-go są niezbita. Co do artykułu 2-go, uznaje go za najzupełniej usprawiedliwiony w teorii, bu-dżet bowiem, którego niezagłosowano, niemoż w żaden sposób upoważniać wydatków. W praktyce izba poselska nieodmówi swego przyzwolenia, lubo ma do tego zupełne prawo, lecz bez tego prawa byt konstytucyjny byłby tylko marnem złudzeniem.

Różnica między wydatkami zwyczajnymi i nadzwyczaj-nymi, jest pomysłem mettermichowskim. Nierozsądnym wła-dzy do wprowadzenia w wykonanie naszego prawa; ale

w obecnym razie widzimy oczywisty zamiar niewstrzymywania wydatków przez nas odwołujących. Niedosyć jest, opierając się takiemu postępowaniu, przypomnieć o odpowiedzialności, jaką ministrowie na siebie biorą, trzeba stanowczo wyrzec, że to postępowanie jest niekonstytucyjne.

Czuwamy nad zachowaniem naszego prawa; słowa nasze wydadzą plon obfity w łonie narodu. Mówca nagał poprawy. Mówiono o rozjemcy; lecz niewypowiedziany wojny nikomu. Czuwamy nad zachowaniem naszego prawa. W duchu dobra Prus i dobra Niemiec proszę izbę, aby silnie obstawała przy prawie i wyrzekła, że sankcja uchwały podatków do nas tylko należy.

P. von Vincke. Mniejszość uważać będzie postanowienie zadania wojskowego za konstytucyjną i jako takie nieodmówi uszanowania, chociaż niegadza się zupełnie z większością. Jeżeli rząd nie może przychylić się do życzeń kraju, mężowie, którzy go składają, powinni złożyć władzę w inne ręce. Już jeden z ministrów podał się temu zwyczajowi konstytucyjnemu i sprawiedliwie zasłużył na imię ministra konstytucyjnego. Mówcy zdaje się, że widzi w oświadczeniach rządowych znamie osobistości; znajduje, że rządowi potrzeba będzie dużo czasu do przeobrażenia budżetu, że nienależy mu tego czasu odmawiać i dalej tak rzecz swoje prowadzi:

Niepodzielną ponurą obaw wielu dzienników co do osoby, która naprzeciw mnie siedzi (p. Bismarck), chociaż już te obawy się nawet w tej izbie. Maj, o którym mowa, przez 10 lat wiele się nauczył i wiele zapomniał.

Wszystko, co dzieje się w innych krajach, przekonało go zapewne, że feudalna opieka klas niższych jest niemożliwa. Wprawdzie oświadczenia komisji budżetowej już przed 10-cią laty przez niego słyszane, nieco nie zatrzęsły; mój sposób widzenia jest wprost przeciwny sposobowi widzenia pana prezesa ministrów. Należy bez wątpienia silnie protestować przeciw oświadczeniom gabinetu; ale przełożenie komisji jest niedostateczne co do formy, a jej podbiki nie są należyte, usprawiedliwione. Nie należy starać się o ustalenie prawa jasnie określonego przez uchwałę izby. Mówca pragnie ułatwić zgodę.

P. Luning (Ministrowie, prócz ministra skarbu, opuszczają izbę). Prezes ministrów w ogóle za nadto rozminął się z logiką wykładu. Jest to szereg, którego nikt Prusom nie pozazdrości, że po 12-tych latach istnienia konstytucji, muszą jeszcze zajmować się abecadłem konstytucyjnym. Podług pana prezesa ministrów, zagłosowanie budżetu jest dodatkem bez żadnych następstw, prawo siły przeważnej zastąpiło wszędzie prawo konstytucyjne. Należy zbijać teorie czynów dokonanych, aby na rok przyszły nie powiedziano nam: Bądźcież praktycznymi, podpiszcie, bo pieniądze, już rozchodzą się. Można zaprzeczać niemożliwości zastosowania się do art. 1-go; w razie przeciwnym nie widzę, ile potrzeba czasu do załatwienia sporu. Po wprowadzeniu dwuletniego czasu służby, utrzymanie obrony ziemskiej jest niezbędne; niezgodzimy się też, aby wojsko i grono oficerów w dwójnasób było powiększone w miarę dzisiejszej liczby. Mówca dowodzi, że bez obrony ziemskiej nigdy Prusy nie staną na równi z sąsiednimi swymi państwami; wskazując zaś, że rozszerzenie przywilejów szlacheckich udzielonych gronom oficerów podług reorganizacji, stanowi prerogatywę, nadającą nową wagę arystokracji, z krywdą stanu średniego; mówca kończy oświadczeniem, że lud pruski nadto jest cywilizowany, aby gabinet sprzątnął z narodem w najistotniejszych zadaniach potrafił się utrzymać.

P. Osterrath. Obecne zadanie ma tę szczególną, że przedstawiono razem dwa budżety. Przez wniesienie budżetu r. 1863-go, p. von der Heydt zasłużył na powszechną pochwałę. Zewsząd podniosły się wielkie wątpliwości. Mówca wśród wielkiego wzburzenia izby rozwija p. wody tych wątpliwości i wchodzi w wykład zadania skarbowego w ogóle; przypomina, że gdy w roku 1850-m obie izby rozstrząsały konstytucję i rząd po raz drugi podał ją znowu na ważny rozbiór parlamentu, być może, że tymże sposobem przyjdzie do pewnego rodzaju przymusu w toczącym się dziś zadaniu. Mówca porównywa swoją poprawę, z poprawą pana von Vincke i ostatecznie rozstrząsa poprawy panów Reichensperger. Wzywa izbę do jednomyślności o ile można uchwały w obec oświadczeń gabinetu. Dla szmeru panującego w izbie trudno było dobrze słyszeć tę mowę.

(Dokończenie nastąpi.)

Czarnogórze.

Podajemy tekst traktatu zawartego między Portą i Czarnogórzem, przesłany do Paryża z Raguzy do agencji Havas-Bullier.

Art. I. Zarząd wewnętrzny Czarnogórz pozostanie takim, jakim był przed wejściem wojsk cesarskich na ziemię czarnogórską.

Art. II. Linje graniczne określone przez komisję mieszaną w 1859, będą na przyszłość stanowiły obręb Czarnogórz (Grahovo) objęte jest w tym obrębie).

Art. III. Rząd otomański pozwoli Czarnogórzanom przywozu i wywozu towarów w porcie Antivari bez żadnych opłat. Przywóz broni, kul i prochów jest zakazany.

Art. IV. Czarnogórzanie będą mieli prawo dzierżawić ziemię nawet za obrębem swych granic, w zamiarze zajmowania się rolnictwem.

Art. V. Mirko opuści Czarnogórze i nie będzie miał prawa powrotu. (Ten artykuł został zmieniony, Mirko ma prawo pozostać na Czarnogórze pod warunkiem nienależenia do rządu.)

Art. VI. Droga z Hercegowiny do Skutari, przechodząca przez wnetrze Czarnogórz, będzie otwarta dla handlu. Na przestrzeni tej drogi rozmaite stanowiska będą zajęte przez wojska cesarskie w blokhauzach, mających pobudować w tym celu. Miejsca osadzenia zostaną później wskazane.

Art. VII. Czarnogórzanie nie powinni na przyszłość czynić nieprzyjacielskich najazdów zewnątrz swych granic.

W razie powstania jednego lub więcej powiatów sąsiednich, Czarnogórzanie dawać im będą najmniejszej pomocy, ani moralnej, ani rzeczowej. Wszyscy senatorowie, naczelnicy napli i inni dostojnicy, złożą serdar-ekremowi zobowiązania na piśmie, że powyższe warunki zachowają.

Art. VIII. Wszystkie zatargi mniejszej wagi, mogące zdarzyć się na pograniczu, będą załatwiane polubownie. Każde państwo graniczące z Czarnogórzem mieć będzie przedstawiciela upoważnionego do załatwienia tych sporów; w razie zaś, gdyby jaki ważny szczegół nie mógł być przez nich w sposób zadowalający rozstrzygnięty, obie strony odwołają się wprost do jasnej Porty.

Art. IX. Żadna rodzina nie będzie mogła wejść do Czarnogórz bez paszportu wydanego przez władzę turecką. Każdy, który go mieć nie będzie, powinien być bez pobłażania wyprawiony.

Art. X. Wolno będzie Czarnogórzanom w sprawach handlowych odbywać podróże na całej przestrzeni cesarstwa otomańskiego. Podróżni używać będą opieki rządu.

Art. XI. Wszyscy zbrodniarze będą chwytni i odsyłani do swoich zwierzchności, na zasadzie wzajemnego wydawania.

Art. XII. Obustronni jeńcy powinni być uwolnieni odesłani do domów. Wszyscy wychodźcy chrześcijańscy, wrócić do swych rodzin.

Art. XIII. Na zasadzie tejże wzajemności, wszystkie przedmioty skradzione będą pooddawane, a złodzieje odnosić karę.

Art. XIV. Czarnogórzanie zobowiązują się nie wznosić ani uzbierać żadnych okopów lub warowni, na pograniczach albańskich, bośnijskich i hercegowińskich.

Skutari 31 sierpnia 1862.

Serdar-Ekrem.

Depesze telegraficzne.

PARYŻ, czwartek 9 października. Monitor powszechny, ogłosił sprawozdanie skarbowe p. Fould, przedstawiające ogół stanu skarbu, z próbą o upoważnienie do złożenia budżetu na rok 1864, radzie stanu.

Pan Fould, przedstawiając stan skarbu w trzech dowodach, że liczba dawniejszego niedoboru zmniejszyła się o 157 milionów, że rachunki 1862 nie przedstawiały wcale niedoboru. „Zacznijmy, mówi, rok 1863 z zapasem 80 milionów dla opędzenia potrzeb nieprzewidywanych. Budżet 1864 w tym składzie, w jakim został wypracowany, nie podniesie ciężarów podatkowych.”

WIEDEN, piątek 10 października. Izba poselska odczytała rozprawę o trybie sądowym pojednawczym, między bankrutami a ich wierzycielami, przez wzgląd na to, że ministrowie zapowiedzieli wniesienie projektu do prawa w tym przedmiocie.

BELGRAD, piątek 10 października. Milicja narodowa, zwołana w ostatnich czasach, została wczoraj rozpuszczona i otrzymała pozwolenie wrócić do domów.

TURYŃ, piątek 10 października. Rząd austriacki przesłał proklamację w kształcie listu, do legji węgierskiej, w której obiecuje przebaczenie wszystkim wychodźcom wracającym do kraju. Jenerał Turr, udzielając to pismo swoim towarzyszom broni, oświadczył, że mimo zobowiązanie się do służby w wojsku włoskiem, wolno będzie każdemu co zażąda, natychmiast wyjść z pod chorągwi. Zapewniają, że nikt z tego oświadczenia nie skorzystał.

Całe dziennikarstwo jednomyślnie oburza się na zbrodnie wypełnione w Palermo dnia 1 października.

BERLIN, piątek 10 października. Prezes rady ministrów p. Bismarck, odczytał w izbie panów oświadczenie niemal następnego brzmienia:

„Rząd cofnął dnia 29 września, w izbie poselskiej budżet na rok 1862, w celu ułatwienia w czasie późniejszym zgody co do obecnego stanu rzeczy. Ten krok rządu nie znalazł uprzejmego przyjęcia przez część przedstawicieli państwa narodowego. Jednakże rząd ponowili chęć dojsca do polubownego rozwiązania i oświadczył gotowość przystąpienia do prawy wniesionej w drugiej izbie, z której miało to wypłynąć, że izby byłoby zwołane jeszcze przed końcem roku i że przedstawiony im projekt wskazane w tekście poprawy. Jej przyjęcie pozwoliłoby w sposób konstytucyjny zyskać na czasie w roku przyszłym i skorzystać z niego dla ułatwienia sporu. Na ten krok rządu druga izba odpowiedziała przyjęciem wiadomej uchwały.

Po przyjęciu tej poprawy przez drugą izbę, przeciwnie czeka już na wypadek dalszych starań. Przeciwnie, przewidując, że sprzecznosc zasad, stanie się coraz odrębniejszą i jeszcze bardziej porozumienie się utrudni. W tym stanie rzeczy, rząd nie przestanie mieć na jednym baczności, ogólnego dobra kraju. Pod tym względem jest jego obowiązkiem czuwać, aby konstytucja była również prawdą i w tych jej częściach, które ścigają się do praw korony i tego zgromadzenia.”

W ciągu rozpraw hrabia Armin-Boitzenburg oświadczył, że przywrócenie pierwotnego budżetu, nie wyłącza odesłania jego do izby poselskiej, lecz że obie izby nie powinny mieć innych z sobą stosunków, tylko przez uchwały. P. Campenhausen utrzymywał, że ustępstwa rzeczywiste zmieniłyby jeszcze dzisiaj stan rzeczy.

LONDYN, sobota 11 października. Dziennik Times oznajmuje, że zakazano żołnierzom jutro w niedzielę wchodzić do Hyde-Park.

Sir Ryszard Mayne komisarz policji zakazał wszelkiego meetingu i wszelkich mów w Hyde-Park. Wzwał lud do zaniechania podobnych objawów, oświadczając, że przedsięwzięte zostały środki, dla utrzymania spokojności powszechniej.

BERLIN, sobota 11 października wieczorem. Głosowanie nad budżetem w izbie panów dało następny wypadek: przełożenie komisji, aby odesłać budżet do izby poselskiej zostało odrzucone przez 127 głosów przeciw 39. Następnie odrzucono przez 150 głosów przeciw 17, budżet zgłoszony przez izbę poselską. Ministrowie głosowali z większością.

Przyjęto później 114 głosami przeciw 44 drugą część poprawy pana Armin, to jest przyjęcie bez zmiany budżetu przez rząd przedstawionego. Ministrów nie znajdowali się przy tym głosowaniu; ośmiu członków wstrzymało się zupełnie od objawu swego zdania.

LONDYN, niedziela 12 października. Wiadomości z New-Yorku, dochodzą do 2 października, i oznajmują, że związkowi uderzyli na Pont-Chatoula niedaleko Nowego-Orleanu, lecz, że odparto ich z wielką stratą.

Żółta gorączka panuje w Wilmington w Karolinie północnej.

Oderwańcy spalili miasto Augustę w Kentucky. W skutkach tajemnych obrótów jenerała oderwańców Lee wyżej Harper's-Ferry, jenerał Mac-Clellan zbliżył główną kwaterę swoją pod to miasto. Silne strzelanie dało się słyszeć w kierunku Leesburg. Związkowi opuścili Quinberlandcap, i udali się do Ohio dla połączenia się z jenerałem Buel.

BERLIN, poniedziałek 13 października o południu. Na dzisiejszym posiedzeniu izby poselskiej, ministrowie byli nieobecni; prezes otworzył posiedzenie, ubolewając, że znajduje się w konieczności, udzielić izbie

wiadomość o uchwale zapadłej w izbie panów, którą ogłosił za przeciwną konstytucji. Pp. Simson i Reichensberger przedstawili wnioski obejmujące wyrozumowanie deklaracji nieości postanowień izby panów. Pan Gneist i jego zwolennicy podobnie przedstawili wnioski, zmierzające do oświadczenia, że ta uchwała izby wyższej, jako przeciwna konstytucji, powinna być pocyżana za żadną i nieobowiązującą; że rząd nie jest upoważniony do wyciągania z niej praw na swoje korzyści; że obowiązkiem jego jest zastosować wydatki roku skarbowego 1862 do konstytucji i że nie ma prawa czynić rozehodów odrzuconych przez izbę poselską. Na wniesienie prezesa jednomyślnie przyjęto, zawiesić posiedzenie na godzinę, w ciągu której komisji budżetowej poruczone wygotować sprawozdanie o przedstawionych przełożeniach.

Przegląd

Pism czasowych.

Gazeta Polska (do N 232).

Z trzydziestego tomu „Rocznika Naukowego Krakowskiego”, wyszło osobne odbicie bardzo ważnego i opracowanego znakomicie dzieła dra J. Majera: „Literatura fizjografii ziem polskiej” (8-o 186 str.). Dzieło to zrodziło się z planu ogólnego prac towarzystwa, które postanowiło zająć się fizjografią ziem polskiej. Pierwszym ku temu krokiem było naturalnie rozpatrzenie się w źródłach, i to właśnie wykonał dr. Majer tak, iż nie do życzenia nie pozostaje, prócz by bogate wskazane w materiały, użytkowane zostały. Rzec naukowe pojęta i opracowana niezmiernie troskliwie; wątpliwy, by co, prócz lożnych niektórych broszur, tak łatwo się zatracających, pominięto tu być mogło. Autor, oprócz osobnych dzieł, przywozi mnóstwo rozpraw pojedynczych w pismach zbiorowych i czasowych ogłaszanych. Rzec cała rozpada się, na dział I-y, zawierający prace zaznajamiające z historią i zbiorami w przedmiocie fizjografii. II-gi obejmuje literaturę dzieł treści mieszanej. III-ci prace oznaczające położenie geograficzne powierzchni, wzniesień i sieci wodnych. IV-ty meteorologię krajową. V-ty prace hypogeiczne (podziemne). VI-ty Flora. VII-ty Fauna. VIII-ty Balneologia krajowa, gdzie autor wylicza wszystkie prawe miejscowości kraju naszego, synagie, źródłami mineralnymi, o których mamy mniej więcej dokładne wiadomości. Najwięcej z tych miejsc, słynnych źródłami lekarskimi własności, posiada Galicja. Liczba ich wskazuje, że w wielu wypadkach moglibyśmy niekoniecznie zdrowia szukać za granicą.

Pisz z Poznania: Jak slychać rozpoczęło już starania o urzeczywistnienie projektu komunikacyjnego, który jeżeli przyjdzie do skutku korzystny wywrze wpływ na pomyślność stoicy Królestwa i Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Komunikacja, o której mowa, jest linja kolei-żelaznej, w najprostszym kierunku ku Warszawie, przecinająca Królestwo w okolicy Pyzdri i wiążąca się w Kutnie z gotową już koleją Warszawsko-Bydgoską. Jedną z najbardziej interesowanych tą koleją korporacji, sejmik średzki, podjął projekt wyprowadzenia tej linji, projekt już po kilkakroć wznawiany dawniej, i poczynił pierwsze kroki, ażeby zyskać dlań współudział i wyższe względy. Osobna deputacja tego sejmiku była temi dniami w Berlinie dla popierania swego projektu. Wypadek posłuchań był podobno dla przedsięwzięcia dość korzystny.

Donoszą z Lwowa pod d. 29 września o procesie redaktora „Czytelnia dla młodzieży” p. Cieszewskiego co następuje: Wiadomo, że Galicja nie miała dostarczyć kontyngens do processów drukowych najwznowszej daty. Tu parę słów dla uzupełnienia historii tych processów. Jak nas z wiarogodnej strony zapewniają, odwołanie się p. K. Cieszewskiego przed kilkana dniami przedłożone zostało najwyższemu sądowi w Wiedniu. P. Cieszewski umieszczał w swoim niepolitycznym dzienniku artykuły treści politycznej, za które wyteżony miał sobie przez prokuratora proces o zbrodnie zdrady głównej, a to na przód z powodu artykułu „Urywk”, a później z powodu także kilku innych artykułów. W skutku jednakże uchwały oskarżenia ze strony sądu krajowego p. Cieszewski pociągnięty został za wszystkie te artykuły o zbrodnie naruszenia spokojności publicznej. Zaniechano zaś dalszego postępowania o zbrodnie zdrady głównej i nakazano wypuścić oskarżonego na wolność. Przeciw temu orzeczeniu zanieśli rekurs do sądu wyższego tak prokurator jak i oskarżony, a sąd czyniąc pierwszemu zadość, nakazał postępowanie karne o zbrodnie zdrady głównej z powodu wszystkich artykułów in-ryminowanych. Przeciw temu znów surowszemu orzeczeniu drugiej instancji odwołano się wyżej, i zapewne sprawa ta jest już w rękach najwyższej izby sądowej.

Pisz z Krakowa, iż Dom przytulku i pracy istniejący na przedmieściu Krakowa, Piaskach, mieści obecnie 86 pól męzkich tu mieszkających osób—zimą porą jeszcze większa liczba potrzebnych znajduje pomieszczenie. Pierwszą myśl założenia Domu przytulku na Piaskach rzucił ks. kanonik Wileczek prof. uniwersytetu—potem dopiero zebrało się towarzystwo, ułożyło statuta, które obecnie zakład obowiązują. Rada ogólna zbiera się dwa razy na miesiąc lub według potrzeby i części. Wydział gospodarczy dwa razy na tydzień,—na on bezpośredni nadzór nad tym zakładem—jemu zaś do pomocy służy dozorca i 4 dorczyni w zakładzie mieszkający, tudzież dziesiętnicy i dziesiętniczki z ubogich przytulkowych wybrani. Wizytatorowie postanowieni tygodniami także z wiedzianą zakład. Do Domu przytulku na Piaskach albo się dobro wolnie zgłaszają ubodzy, a tych przyjmując wydział gospodarczy, uwiadomiac o tem magistrat przez radę ogólną, lub władza policyjna zbiera włośców i żebraków i odstawia do Domu przytulku. W domu tym panuje najpiękniejszy porządek—bo o to troszczyć się wszyscy. Ubodzy, których nie można po za domem zatrudnić, pracują w domu: szują, piorą, skubią i według sił i zdolności bywają zatrudnieni. I tak krawcy, porobili już paszce, poszyli bieliznę—szewcy bity i t. p.—inni wysyłani bywają do noszenia węgla, rabania drzewa i innych robót. Posiedzenia odbywa rada ogólna w sali magistratowej, wydział gospodarczy w Domu przytulku, kasę utrzymuje kassjer magistratu krakowskiego, łącznie z wydziałem skarbowym. Wydział gospodarczy według potrzeby żąda od rady ogólnej potrzebnej kwoty—ta wyznacza a wydział gospodarczy składa udowodnione kwitami rachunki, które wydział skarbowy sprawdza. Wyznać trzeba, że takie Domy przytulku w każdym, najmniejszym nawet mieście byłoby nader pożądane. Przedtem trudno było przejść po Krakowie, nie okupiwszy się żebrakom, pomimo licznych zakładów dobroczynnych—dziś zupełnie ich niewidać. Różne więc z miast chce się pozbyć włośców, pijaków i wszelkiego rodzaju próżniaków—niech zakłada Dom przytulku.

— „Gazeta Wiedeńska“ w N. 224 pisze: W czasie

ostatniego pobytu poetki i improwizatorki polskiej panny Jadwigi Łuszczevskiej, zaszczytnie znaniej pod jej literackim imieniem, „Deotyma“, odwiedzała ona w d. 9 z. m. b. r., ze swoją matką i jednym z przyjaciół (Niemcem), podziwiający jej dar poetyczny, szczyt Oberdöbling. Z żywym wyrazem zachwytu na widok panoramy, wskazywała z szlachetną dumą i nie bez znajomości znakomitej historycznej, główne miejsca walki przeciwko zastępom Kara Mustafy w r. 1683. W godzinę później przy herbie, była mowa o jej improwizacjach, podczas których ów przyjaciel z okazji przełomaczonego przez niego na język niemiecki świętego poematu: „Tance rozmaitych ludów“, nie bez wahania się zdawał się pojmovać możliwość podobnej zdolności improwizacyjnej. Deotyma z usmiechem uczyniła uwagę, że takie powątpiewanie nie jest jej nowością, że ona owe wiersze rzeczywiście improwizowała w Warszawie na żądanie p. Kąskiego, i że jest gotową utwierdzić zaraz prawdziwość tych słów. I w rzeczy samej, po namyśle około 10-ciu minut trwającym, podniosła się i powiedziała z nieprzerwaną płynnością, prostym i szlachetnym tonem, pełne natchnienia wiersze, które natychmiast spisane, przełomaczone następnie zostały na język niemiecki. Poezja ta nosi tytuł: „Krajobraz Dunaju“, przekład tychże Gazeta Wiedeńska podała.

Gazeta Warszawska (do N 232).

Komisja rządowa wyznała religijny i oświecenia publicznego, ogłasza konkurs o katedry: a) Mechaniki stosowanej i budowy maszyn, b) Metallurgii i eksploatacji kopali, c) Inżynierji cywilnej, w Instytucie Politechnicznym i rolniczo-lesnym w Nowej-Aleksandrii (w Puławach). Mający zamiar ubiegać się o wymienione katedry, obowiązani są: 1. Przedstawić najdalej na dzień 1 maja 1863 r. rozprawy opatrzone dewizami na temata: niżej wskazane. Imię i nazwisko ubiegającego się wraz z opisem biegu życia, metryką, dyplomem lub patentem naukowym i miejscem zamieszkania—dołączone być mają w oddzielnej kopercie, tak samą co rozprawy dewizą oznaczoną. Nadto konkurujący, przez komisję rządową zawezwany, w obec osób przez nią zaproszonych, wyłożyć winien lekcję z właściwego przedmiotu, na 24 godzin przed jej rozpoczęciem zadana. Placa profesorów powyższych przedmiotów wynosi 1,200 rs. rocznie.

Temata do rozpraw, zgodnie z wiosem wydziału matematyczno-fizycznego szkoły głównej, naznaczają się następująco:

1) z Inżynierji cywilnej: „Skreślić krytyczny opis sposobów używanych do rozprowadzania wody po miastach i podać zarys projektu urządzenia wodociągów w Warszawie, na taką stopę, aby obok dostarczania dostatecznej ilości wody na potrzeby mieszkańców, czyniły zadosyć warunkom dobrze urządzonej kanalizacji.”

2) z Metallurgji i eksploatacji kopali. „Opisać różne systemata odbudowy kopali węglowych, używane w obcych krajach, wykazując zalety i wady każdego z tychże systematów, przy zastosowaniu ich do kraju naszego.”

3) z Mechaniki stosowanej i budowy maszyn: „O kołach zębatych, ich kształcie przy rozmaitych położeniach osi, praktycznych sposobach ich rysowania, stracie siły przy użyciu tego sposobu przesyłania ruchu, z podaniem prawideł na wymiary zębów wyrabianych z różnych materiałów, na koniec, o wymiarach i konstrukcji różnych części koła zębatego, przy rozmaitych materiałach.”

W końcu komisja rządowa oznajmia, że powyższe rozprawy napisane być winny w języku polskim.

Po czternastoletniej przerwie, ukazał się we Lwowie świeżo tom I-szy nowego pocztu „Biblioteki Oświatowej”, pisma historii, literaturze, umiejętnościom i rzecom narodowym poświęconego, zawierający wiele ciekawych rozpraw. Pomiędzy innemi rozprawa Augusta Bielowskiego, pod tytułem: „Królestwo Galicji”, wiąże się z nadto ważną kwestją, aby ją można nawet stawiać obok tych wyrobów historycznych, które nikogo nie grzeją, nie chłodzą. Wychodząc z zasady, że znajomość historii kraju potrzebną jest dla myślenia człowieka, zamieszkującego takowy, zamierza on opowiedzieć dzieje Województwa Ruskiego i kawałków szesściu innych województw, przyłączonych do cesarstwa austriackiego w 1772, którym nadano ogólną nazwę Galicji i Lodomerji, a to na zasadzie, że kiedyś prowincje te miały należeć do królów węgierskich, używających nawet tytułu królów Galicji. Wiadomo, że w swoim czasie uczony Etyko historycznymi dowodami zbijał tę zasadę; lecz pomimo tego, długi ów szmat podkarpackiego kraju otrzymał nazwę Królestwa Galicji i Lodomerji, na tej jak sobie tłumaczono zasadzie, że Halicz nadnaddniestrzański był nigdy stolicą Halickiego księstwa. Tymczasem, w skutek nowych poszukiwań A. Bielowskiego, okazuje się zupełnie inaczej. Geografia średniowieczna ma swoje tajemnice, które potrzeba bliżej poznać, aby nie popaść w grube pomyłki. Dowodnie w tej rozprawie przekonywa autor, opierając się na wiarogodnych, bliższych owego czasu źródłach, niemiędzy na danych, że owo królestwo Galicji i ów tytuł monarchów węgierskich: „Rex Galitiae”, stosował się do wcale innego kraju, nie do Czerwonej Rusi z gromem Haliczem. Była to bowiem kraina zakarpaska, podległa królom polskim a rozciągająca się do brzegów Wagi, Dunaju i Cisy, gdzie nad rzeką Tugar stał gród sławki zwany Halicz, dziś mała miejscina, u Słowaków jeszcze nosząca miano Halicza, a u Węgrów Gacza, z którego wywodzi swe gniazdo węgierska rodzina Forgaczów. Naddniestrzański bowiem Halicz, opierając się na wiarogodnych świadectwach, nie istniał ani w dziesiątym, ani w jedenastym wieku, i żadna tam osada istnieć zapewne nie mogła, z powodu dzikiego ludu Pieczyngów, zamieszkującego te kraje. Tymczasem w dyplomatach węgierskich, mianowicie w nadaniu Stefa II-go z r. 1124, pomiędzy tytułami wyraźnie wymieniony jest tytuł Króla Galicji. Oczywiście więc, że tytuł ów odnosi się do całkiem innej krainy, nie do Naddniestrzańskiej. Autor opowiada dalej dzieje tego królestwa Galicji zakarpackiej, pokazuje, jaką koleją wielokrotnie zostało do Węgier, mocą traktatu zawartego między Ruzmierzem Sprawiedliwym a Bela III, królem węgierskim. W następnym tomie, według zapowiedzenia, ma tenże autor opowiedzieć bliższe szczegóły o Lodomerji i o kolejach Halicza naddniestrzańskiego.

Donoszą z Galicji, iż Pol zajmują się obecnie wydaniem swej geografji Ziemi Świętej, napisanej na prośbę alumnów seminarjum Lwowskiego. Będzie to piękna praca. Pol nawet w swej prozie, nawet w rzeczach naukowych, ma to ujęcie obrazowe, że nieporównana plastykę przedmiotu, której dosyć napodziwiać nie można. Oprócz tego, praca ta pożyteczna będzie ze względów nomenklatury geograficznej, w ogóle u nas tak nieopracowanej i nieustalonej. W tym kierunku, prace Pola tak wybornie znającego język ludowy we wszystkich jego odcieniach na przestrzeni Polski przejawiających się—wielką oddać mogą przysługę, maństwo bowiem nauki, dziś miejscowych, posługujących się od dawna pojęć nauki i to w sposób nader trafny. Poprzednie prace Pola dały nam tego liczne przykłady—szkoda tylko, że nasi nieliczni geografowie nie uważają za stosowne posilować się temi materiałami, ale wolą zamiast dobrych własnych, nżywać obcych wyrażen.

— Z powodu zniszczenia mundurów studenckich redakcja, zbliżając poglądy Kurjera Niedzielnego, robi następujące nader trafne uwagi. Kurjer Niedzielnego poruszył kwestję mundurów studenckich. — Zdać nam się, iż kwestję tę uważać należy za przesadzoną... choćby tylko zwyczajem europejskim. My, cośmy także nosili mundurek, możemy zaręczyć, iż owa równość towarzyska, o którą idzie autorowi Kurjera Niedzielnego, nie uborem ale wychowaniem, pojęciami dojsz może do skutku i zaszczyć się silnie. Pod mundurkiem podszewki ojców, matek, domowników i owe tysiączne inne wpływy, tak dobrze szepczą wyobrażenia arystokratyczne jak i pod frakiem. Trzeba bardzo mało znać młodzież szkolną, aby mniemać, iż różnica w stroju zatruje koleżeństwo. Ono się na innych opiera warunkach. Zresztą, mundurowanie, pominawszy materialne, ma także inne niedogodności. Autor artykułu Kurjera Niedzielnego lęka się, iż młodzież pozbawiona hamulca, jakim był wyróżniający mundur, będzie miała większą sposobność uszczęszczania do miejsc dla niej nieustosunkowanych. Nam się zdaje, że mundur rzadko którego z uczni wstrzymuje. A zresztą, suknia cywilna ma pod tym względem także swoją rację: mundur to solidarność, czy zaś szkoła może brać odpowiedzialność za swą jedność? Nie możemy się więc zgodzić na argumenta Kurjera Niedzielnego i niewielkie potrzeby żałować rzeczy, która dla wychowania względnej i wątpliwej jest nawet wartości.

CENA ZIEMI.

Jakie są dzisiaj ceny majątków ziemskich na Litwie? Na to pytanie odpowiedzieć nader trudno. Jedni powiadają, że obecne ceny na majątki są idealne, wygórowane, niepomiarne. Drudzy, mianowicie Niemcy z Prus, myślą o tym inaczej, i chociaż wiedzą bardzo dobrze, że kupując tutaj majątek, muszą zapłacić zań drożej, niżby to było możebnem dla miejscowego obywatela, jednakże wciąż ogłaszają w Kurjerze, że zdają nabywać u nas majątki. Przed kilku laty pewien obywatel kupił majątek w gubernii Kowieńskiej za cenę, obliczoną przez samego sprzedającego na 5% czystego dochodu; nabywca wszakże powiada, że w tym roku i nadal będzie miał około 5% dochodu. Jak więc szacować majątki? Mniemamy, że majątek sam przez się nie może mieć ceny ściśle określonej, i że wtedy tylko wartość jego może być obliczona prawdziwie, jeżeli szacujemy majątek razem z jego gospodarzem. Tak np. majątek X. z gospodarzem Y. wart 600 r. za włokę, także majątek Z. z gospodarzem Z. wart 800 r. za włokę. Albo zaś, majątek A. z gospodarzem litwinem wart 600 r. za włokę; taki sam majątek z gospodarzem niemiecem wart 1000 r. za włokę. Mówiąc inaczej, cena ziemi w ścisłym jest związku z rozwojem nauki, pracy i oszczędności, a ponieważ pod temi trzema względami Niemcy stoją od litwinów wyżej, zatem i za ziemię mogą płacić drożej.

Jakie będą ceny na ziemię za rok, za dwa, za lat kilka? Na to pytanie również odpowiedzieć niełatwo, gdyż i pod tym względem zdania są rozmaite. Jedni powiadają, że ceny lat kilka pozostaną bez zmiany, i później dopiero zaczną znowu wznosić. Są nawet pesymисти, twierdzący, że ceny spadną wkrótce, i po kilku latach dopiero wrócą do miary dzisiejszej, i nadal już stałe będą się wznosić. Atoli najczęściej dają się słyszeć zdania, że ceny nie spadną, a owszem wciąż zwolna będą rosły. Należąc do tych ostatnich, postaram się uzasadnić twierdzenie moje na czterem następujących dowodach.

1) Urodziłem się szlachcikiem i byłem wychowany w pojęciach ściśle szlacheckich. Wiedziałem dawniej bardzo dobrze, że jestem u r o d z o n y, że mam prawo pisać przed nazwiskiem swym tytuł u r o d z o n y... W tym błogim stanie duszy pozostawałem aż do czasu, kiedy się zaczął uczyć nauk przyrodzonych... Odtąd postradałem animus i szlachecką fantazję; upadłem na duchu tak, że straciłem był nadzieję znowu w jakimkolwiek sposób stać się istotą wyłączonej pomiędzy społeczeństwem ludzkim. Na zachodzie obywateliem nazywa siebie każdy: szewc, kupiec, wyrobnik, wszystko to nosi tytuł „citoyen...“ Na Litwie inaczej: obywateliem jest tylko dziecko co najmniej kilkunastu wlok ziemi. Wszyscy inni do tego tytułu nie mają prawa, i noszą rozmaite inne nazwy, jak np. szlachcic zagony, szlachcic pańszczyźniany, prosto szlachcic, dzierżawca, włościanin, kupiec, i t. d. Zmiarkowawszy to, wnet wzięłem się do rzeczy, i oto przed kilkoma dniami kupiłem folwark, wlok kilkanaście zawierający, i jestem już o b y w a t e l e m. Wnet mi wróciły animus i fantazja...

Może zapyta czytelnik, co to wszystko ma za związek ze wzrostem cen na ziemię? Jest związek, luby czytelniku, a to w sposób następujący. Wszyscy ludzie mają na niej więcej jednakość. Jeżeli mnie duma pobudza do kupna majątku, to samo stać się może z każdym, kto ma pieniądze i prawo władania ziemią. Oba te warunki posiadają Izraelci. Dzisiaj jeszcze nie kupują majątków, bo zmieniać wiekowe przyzwyczajenia zawsze i każdemu niełatwo; ale, skoro jeden Izraelita kupi majątek i skutkiem tego nabrawszy animus i fantazji, w parokrotnie rozległszy pęchy brzęknie do swych dawnych towarzyszy: j a o b y w a t e l, a w y c o! — natenczas nie jeden z tych ostatnich rozpał się żądzą obywatelstwa, i kupi majątek chociażby za cenę nader drogą. Tym sposobem liczba kupujących powiększy się, a to podniesie cenę na ziemię, bo ceny w ogóle zależą od stosunku żądania do zaofiarowania.

2) Z każdym dniem rolnictwo przyjmuje charakter coraz bardziej przemysłowy. U nas to idzie tępo, bo obywatele mało są jeszcze przyzwyczajeni do handlu i przemysłu. Pisni rolnicze wciąż zachęcają do uprzedmiotwienia gospodarki, ale litwin niewierzy w naukę, i powiada z ironią: g o s p o d a r o w a ć z k s i ą ż k i! Przykład tutaj może być silniejszym bodźcem. Otoż ten pożyteczny przykład bez wątpienia dadzą nam Izraelci oddawna przyzwyczajeni do przemysłu, czynni i przedsiębiorczy, staroakomni nabywcy majątków, a pod względem maszyn i w ogóle nakładów, niezawodnie poprowadzą gospodarkę od razu krokami bardzo śmiałym.

3) W ten sam sposób co Izraelci, t. j. przez pomnożenie liczby kupujących ziemię, cenę jej będą podnosić włościanie, między którymi żądza dziedzictwa widocznie się krzewi.

4) Średnią wartość morga ziemi oznaczają statystycy w Anglii na złp. 2,000, we Francji na 1000, w Kr. Polskim na złp. 150. Dochodu brutto, biorąc za podstawę jednakowe ceny produktów morga daje: we Francji 75 złp., w Anglii 125, w Koronie złp. 24 gr. 12. Wzięliśmy te

cyfry ze znakomicie opracowywanych i do Litwy bardzo zastosowanych, Roczników gospodarstwa krajowego, wydawanych przez byłe towarzystwo rolnicze w Kr. Polskim (1859, maj, str. 435). Od roku 1859 ceny na ziemię w Koronie podniosły się; dziś za średnią cenę można liczyć r. 300 za włokę. Na Litwie zaś cena jest r. 600. Bez głębokich wyrachowań, wprost z porównania powyższych cyfr, łatwo zmiarkować, że dzisiejsze ceny litewskie nie są wygórowane, i że dalszy wzrost ich jest możliwym, naturalnym i koniecznym.

Z tych samych Roczników (1859, kwiecień, str. 416) z rozprawy ogólnie szanowanego obywatela Korony i doskonałego gospodarza Mittelszeta, wypiszemy cyfry, dowodzące, że przy sprzedaży majątków w Koronie, ziemia właściwie oddaje się darmo.

Podług rachunków specjalnych potrzeba na każdą włokę folwarku:

a, Część stodoły 50 stóp szeroka, 20 długa, przy wysokości 16 stóp w zęb, co kosztuje około r. 150.

b, Część budynku dla inwentarza, 40 stóp szeroka, a 18 długa, co uczyni także około r. 150.

c, Część śpiżnicy, pomieszkanie dla jednego parobka z familją, tudzież częśćka domu właściciela, przypadająca na każdą włokę, r. 200.

d, Mierzwa, częścią w budynkach, częścią w polu, zbożem jeszcze niewyczerpnięta, r. 300.

e, W zasiewach r. 50.

f, W rowach, ogrodzeniach, mostach, studniach, najmniejsi r. 50.

g, Pomiar ziemi, plany, budowle wyżej niepokazane, koryta, drabiny i inny martwy inwentarz, ogród, kosztu prawne z własności płynące i inne drobne, wyniosą na włokę r. 50.

Dodawszy powyższe cyfry, otrzymamy w summie r. 950. Summa ta wyraża nakład, włożony w każdą włokę folwarku dobrze zagospodarowanego. Tymczasem folwarki takie sprzedawane bywają po r. 800 za włokę. Zrobiwszy to wyliczenie p. Mittelszeta zapytuje: „Czy niekorzystniej przy takim stanie rzeczy kupować ziemię w Polsce, niż ją dostawać darmo w lasach i pustyniach Ameryki? Czy nie jest rzeczą oczywistą, że sprzedając naszą ziemię przybywcom, oddajemy czterokrotnie darmo nie tylko ziemię właściwie, ale nadto część nakładu, w nią włożonego, część pracy ojców naszych, którzy swym potem i krwią tę świętą ziemię ziali.“

Rozprawę swą p. Mittelszeta kończy następują odczwą (str. 435):

„Skutkiem ułatwionej komunikacji, musimy dziś produktami naszymi konkurować z całym światem. Mamy przeciwników nie lada, bo wyrafinowane gospodarstwa w Anglii, Hollandji i Belgji, a z drugiej strony straszny swym postępem germanizm, który od Hamburga po Wiedeń wypiera Słowian i Niszczy.“

„Koncepcje moje zadanie prosba, aby szanowni członkowie Towarzystwa uważali nasze rolnictwo za miejsce boju, i oju przykrej i upartego o kawałek chleba, — boju temu straszliwego, że między upadającymi niewiadom okrytych ranami i krwią, ale, co okropniejsza, widać natomiast padających się w służalstwo i śmierć ducha przy żywym ciecie.“

5) Rolnictwo na tym stopniu rozwinięcia, na jakim się w ucywilizowanych krajach znajduje, jest wynikiem spółdzielstwa trzech wielkich czynników produkcji, a temi są ziemia, praca i kapitał. Drugi z tych czynników, t. j. praca, podnosi dla wielu osób wartość ziemi nad miarę ogólną, a to przez możność, jaką im daje upożytecznienia, spieniężenia swjej pracy. Objasnim ten pewnik przykładem. Pewien właściciel mnogich włości osobiście sam niepracujący, otrzymuje czystego dochodu z każdej włoki r. 24; kapitalizując więc ten dochód w stosunku 4 do 100 ceni swą ziemię po r. 600 za włokę. Wszakże drobny kapitalista, mający rodzinę a niemający przynoszącego dochód zajęcia, i życzący zatem tylko z procentów od swego kapitału, może powyższemu właścicielowi dać za włokę znacznie więcej niż r. 600; ponieważ, szczerze a dobrze gospodarując i spieniężając tym sposobem swą pracę, będzie mógł żyć z rodziną daleko lepiej, niż to możebnem było przy przeżywanu jedynie procentów od kapitału.

6) Powiadają, a to słusznie, że dobra gospodyni, to polowa intraty majątku. Zaszła w ostatnich latach zmiana w wychowaniu kobiet, upadek mody na przeczyste panienki, rojącej nam na przyszłość znacznie większą liczbę dobrych gospodyń, a tem samem podniesienie intraty i wartości mająt. — Przyszłość pod tym względem jeszcze lepiej rokowała, gdyby w pensjonatach panien uczono trochę chemji i technologi.

7) Rolnictwo bez Towarzystw rolniczych jest tak olbrzymią anomalią, iż niepodobna nie spodziewać się, że wkrótce będziemy mieli Tow. rolnicze. Takowe szybko popępszy nasze gospodarstwa, i podniesie tym cenę na majątki. Jeżeli nauczymy się lepiej i więcej produkować nawozu, to przez to jedno ogromne odniesiemy korzyści. Gdy Korona w przecieciu ma 5 ziarn płonu, Niemcy 8, Anglia zaś, północna Francja i Belgja 12, Litwa zbiera płonu tylko 4. Powodem tego wyjąłowanie pół, nastaje skutkiem małej liczby i to lichego inwentarza żywego, oraz nieumiejętnego postępowania z nawozem. Dobrze z tym przedmiotem poznajamią przetłomaczone na język polski dziełko Szteklharda „Prelekcje chemiczno-gospodarskie“; ale dostępnem ono jest tylko dla tego, kto choć trochę oзнакомиł się z chemją, a t. kich gospodarzy u nas niewiele. Z tego powodu dla literatury naszej agronomicznej nader jest potrzebna chemja, wyłożona przystępnie a krótko (na kilku arkuszach druku), i traktująca nie o faktach, lecz o prawach chemicznych, rządzących temi faktami. W języku angielskim jest kilka takich chemji dla dobrych rolników; i tłumacz i wydawca jednej z nich wielką by dla kraju okazał usługę. Pożądaną również byłoby rzecz, iżby w ciągu nadchodzącej zimy, w jakimkolwiek sposób utworzyli się po miastach naszych powiatowych publiczne odczyty agronomiczne.

8) Wkrótce będziemy mieli towarzystwo kredytowe, które wybawi niejednego od konieczności sprzedaży majątku, a wielu da możność robienia produkcyjnych nakładów. Ziemiańskie będą otrzymywali pożyczki listami zastawnymi, a kurs tych będzie zależał od ilości żądania na nie. Gdyby litwini zawczasu pomyśleli o podniesieniu kursu listów, i w tym celu urządzili u siebie skarbenki, z napisem: Grosz zaoszczędzony na listy zastawne litewskie“, a dla napelniania tych skarbenek zmniejszili wydatki na stroje, to spotęgowałyby tym, i dziś już głębokie nasze (mężczyzn) dla nich szacunek i uległość.

Mniemamy, iż dowodzenia powyższe dostatecznie będą do przekonania pессymistów, że ziemia potanieć nie może, i że przeciwnie musi jeszcze podrożeć. O innych więc prowadzących do tego przyczynach nadmienimy tylko, bez szczegółowego wyjaśnienia, a mianowicie: 9) Stopniowe tanienie jednostki monetarnej. 10) Nieustający wzrost bogactwa ruchomego, którego summa ogólna zawsze pozostaje w stałym stosunku z wartością i ceną ziemi. 11) Zniesienie pańszczyzny, która była najpotężniejszą przeskodą do udoskonalenia gospodarki. 12) Słaby, ale coraz potężniejszy, postęp nasz pod względem pracy i oszczędności. 13) Przyspieszony wzrost ludności (skutkiem wywołania włościan, małżeństwa ich od roku są liczniejsze).

co z jednej strony prowadzi do potaniaenia robotnika, a z drugiej zwiększa konsumpcję wewnętrzną, a zatem i cenę na ziemiopłody. i 14) Polepszenie dobrobytu włościan, co wywrze przemożny wpływ na wzrost ludności, a następnie cen na ziemię. J. Bahkowski.

KORESPONDENCJA

KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 6 października.

Najleńsi poszli na polowanie. W Paryżu cicho — tylko z wiatrem z daleka dolatuje niby jakaś szeczekana symfonia z bemoi.

Październik, zwykle piękny i ciepły we Francji, jak ostatnie tchnienie lata zdumiewa resztę spacerujących mieszczuchów i rozsiwa po okolicznych polach, uważanych za zwierzyńce stolicy. W tym zwierzyńcu przypada stu strzelców na jedną kuropatwę. Ale któż dba o to? Możebność spotkania w ciągu dnia, jednego zająca, jest dostateczną wynówką do przywdziania strzelckiego ubioru: butów surowych broskwinowych koloru, a la Louis XIII; kaszkiełka Louis XIV, z rydelkiem; wykutynę torby o stu kieszeniach i stu trokach; kauczukowej cielistej zakietki; konopnej koszuli popielatej — a mianowicie przewieszenia przez plecy na zielonym jedwabnym pasie przepięsnej flinty Devisma, ubierającej przedziwnie męskie ramiona i nadającej strzelcowi poetyczną postawę Apenińskiego bandyty.

W takim stroju myśliwy Paryżanin — istny Żyd tułacz ubrzoj ny od stóp do głowy, wyglądający z daleka na kogoś szukającego szpilki w koniczynie — chodzi od świtu do nocy, często nie spotkawszy nawet wrony, przed którąby z ubioru swojego mógł się poszczycić.

Nie wyszliśmy wcale szlachetnej zabawy łowieckiej która przyszła na świat z ludzkością, i z nią dopiero się skończy; ale zważywszy, iż tu placem boju nie knieja ale kurnik; że myśliwy morduje króliki, lub dziesiątkuje biedne gołębie, które posyłzawszy iż „połączenie stanowi siłę“ zbiegają się w gromadki dla ułatwienia pracy nieczłeczny — życzymy tylko lepszej doli szlachetnej dubeltowej Devisma, a myśliwemu godniejszej go rozrywki. Polując pod murami stolicy na nieobecną zwierzyń, strzelec zdruzno, ustalby sto razy, w niewdzięcznej łazędze, gdyby nie pies, który jak dobry aktor długo w podrzędnej występującej roli, nareszcie ma pole pokazania wrodzonej zdolności.

Od chwili, w której prefekci podpiszą wyrok śmierci na zwierzyń, człowiek milnie, a głos zabiera pies. Zagraja i Grzmity są spuszczone z uwagi, przeszedłaby samemu Favra a nawet Berryera, gdyby się odważyli iść z nim w zawody — i słusznie — bo tamci nie znają kagańca, a tym tylko przez trzy miesiące czekać wolno.

Los psów paryzkich w ogóle, a wylów w szczególności, jest opłakany, przez dziesięć miesięcy zamknięty w ciasnym pokoju, biedny pies siedzieć musi grzeźnie, eicho i spokojnie, jak student w klasie: jeżeli wyjdzie na ulicę, to się tylko nawstydzi, bo prowadzą go na sznurku a mordę zamykają kagańcem. Polowanie dopiero wyswabza go z nieszczęśliwej doli. To też co za upojenie na wychodnem — jakie skoki, jakie radośne wycia, jaka dla pana wdzięczność. Rzekłbys, że pies zwarował — a pies tylko szczęśliwy. Rozwaga powraca mu, skoro wyjdzie na pole. Tu metamorfoza zupełna — zdumiewająca: anarchista przed chwilą, staje się głębokim politykiem... wacha, patrzy, słucha... cały napięty; skupiony, upatrjuje nieprzajaciela. Skoro go ujrzy, wnet panu znak porozumienia daje — nogi stawia ostrożnie, przybiera węzowe ruchy, oddech wstrzymuje namietnie... skoro celujesz, wzrok jego w lufę utkwiony zda się nia kierować magnetycznie... skoro strzał pada, pies staje się nabojem, pedzi przedz niż śrociną, a kiedy w dymnym obłoku jawi się, krocząc z par-tesa, jak koń rasowy, z zadartym ogonem i kuropatwą w zębach, włąsę go można za wysięgowca zbierającego na turfie wawrzyny...

Zapatrzyony w te pocziwe psiska, zapomniałem o ludziach. „Ileż ten kandydat do ludzkości“ jak go zowie Michelet, może łatwo odwrócić uwagę od spraw i zajęć człowieczych... od czasu jak znam ludzi, rzuciłem się w towarzysstwo psów“ mówi Crébillon; mnóstwo osób poszło za jego przykładem — więc pies na pierwszym planie, nie wszystkich rzucił będzie... Pódezas gdy go gaskają mizantropi, ja wracam do ludzi, a ponieważ na miejscu znajdziemy tylko strzelców, upraszam filantropów, ażeby raczyli pofatygować się ze mną aż na próg Francji... W Brukseli znajdziemy ludzi.

W gościnem tym miasteczku, prócz biesiady danęj dla Wiktora Hugo, odbył się temi czasy naukowy kongres tak zwanego stowarzyszenia między-narodowego postępu nauk społecznych; zjazd dla świata ważny, bo uniwersalne roztrząsający kwestję.

Wiadomo, że w Belgji myśli każda obywatel się może swobodnie. Wolność słowa, prasy, stowarzyszeń, wolność sumienia tam zupełna; w obyczajach zaś tego szczęśliwego kraiku leży miłość oświaty, chęć dysktowania kwestij żywothnych, do rozwiązania trudnych, a ważnych. Nie przynajmniej sobie nieomylności, a pragnąc wyjaśnić wszystkie punkta ciemne, Belgj odwołują się chętnie do światła sąsiadów. W ciągu lat piętnastu zbierały się kolejno w Brukseli: Kongres higieny; Kongres statystyczny; Kongres dobroczynności; Kongres ekonomiczny i Kongres roztrząsający kwestję własności literackiej. Każden z tych kongresów zostawił głębokie ślady w prawodawstwie krajowem. We Francji rada stanu przy zamkniętych drzwiach wypracowuje projekt do prawa z góry o jego przyjęciu przez ciało prawodawcze zapewniona. W Belgji każda kwestja ważna staje najpród przed trybunałem opinij publicznej, który wyrokuje stanowczo. Najpród ludzie specjalni badają przedmiot w cisy swoich pracowni; następnie zpromadzają się i dysktują rzecz głośno; stawiają zasady, w wodzą następstwa; wypowiadają przed narodem co potrzebuje wiedzieć, ażeby osadzić zdrowo projekt do prawa, mający wkrótce stać się obowiązującym. Tym sposobem nie tylko oświecają ogół, ale i prawodawcom ułatwiają robotę.

Podobne narady odbywają się i w Anglii z wielkim pożytkiem ludzkości. Zbrania i rozprawy naukowe pobudzają obywateli do pracy i ścisłego myślenia; zmuszają ich do świadomości faktów i liczb — do nieporzostawiania na prz y b i z i e n i u, do wyrabiania sobie o wszystkim pojęcia dokładnego, do sprawiedliwej oceny interesów moralnych, które protegować ma prawo; przyucza ich do odróżnienia mrzonek od teorii praktycznych — dozwala dążyć ku postępowi krokiem pewnym, bez zbytniego pośpiechu i przygód.

Korzyść kongresów naukowych tak powszechnie jest znana i uznana na zachodzie, że ludzie najznakomitsi w kraju zważają popęd im nadają lub stają na czele stowarzyszeń. Tak naprzykład, prezesem stowarzyszeń postępu nauk społecznych jest burmistrz Brukseli; członkami jego ksiądz de Ligne, prezes Bernati; Vervout prezes Izby deputowanych; Decker i Nothomb, byli ministrowie — senatorowie, deputaci i najwyżsi urzędnicy.

Otwarcu kongresu o którym mowa, był przytomny

ksiądz Brabancki, co dowodzi, że tron sprzyja także naukowemu zebraniom i oślania je niejako swoją po-aga.

Politycy, uczeni i artyści ze wszęch stron Europy zjechali na wezwanie komitetu; niektórzy przybyli z Ameryki Brazyliji i Meksyku; Francja atoli i Anglia, dostarczyły dwóch największych myśliwych.

Odbywszy posiedzenie 01 w a r c i a, członkowie stowarzyszenia rozebrali pomiędzy siebie przedmioty objęte pięciu wydziałami: 1-y prawodawstwo, 2-gi wychowanie i oświaty; 3-ci sztuka i literatura; 4-y hygiena i dobroczynność publiczna; 5-y ekonomja polityczna. W każdym wydziale toczyły się zajmujące rozprawy.

Ekonomisci badali rozmaite sposoby podatowania: podatek rzeczywisty, podatek osobisty, podatek bezpośredni i pośredni, podatek od dochodu i t. d. Niedogodności każdego systemu były wykazane i ważne wraz z jego korzyściami. Większość mówców zabierających głos w tej kwestji zawyrokowała, że jakkolwiek podatek od przychodu jest idealnem, do którego dążyć potrzeba — jednak, ponieważ ocenienie przychodu każdego obywatela jest trudne, a użycie środków śledczych powinno być unikane — na gruncie tym wypada postępować wolno i ostrożnie.

Romory celne, dzielące ludy, kiedy postęp pojęć ku jednocieniu ich dąży; zbrojenia rujnujące i do wojny popychające — były ganione jednoznacznie — a nawet potępione jedno-głośnie. Zeszłego wieku wyszydono księdza Saint-Pierre występującego „z projektem wiecznego pokoju“. Dziś apostołowie pokoju słuchani są chętnie i nieraz gorąco oklaskiwani. Jutrzenka dnia nowego wschodu.

W trzecim wydziale żywo rozprawiano nad moralnością w sztuce. Żądano dokładnej reguły, z pomocą której możnaby oznaczyć z pewnością, co jest, a co nie jest moralnem w plastyce. Oznaczenie takie niepodobne jak kwadratura koła. Też same postacie, też same namietności mogą być moralne lub niemoralne wedle tego, w jaki sposób oddane lub opisane zostaną. Wszystko zależy od delikatności lub szorstkości pędzla. Gdzie tu, pociągnąć granicę? Żaden geometra temu nie podola. Żadnej reguły moralnej w estetyce być nie może. Artysta powinien być wolnym, a sumienie publiczne jego sędzią: jeżeli je zrani, znajdzie karę we własnym utworze.

Drugi wydział roztrząsał pytanie, czy wychowanie elementarne jest zgodne z wolnością nauczania, a mianowicie, czy powinno być obowiązkowe? Katolicy żądali wolności dla oia rodziny. Filozofowie odpowiedzieli, że ta tak zwana wolność, jest tylko wolnością nie pełnienia swego obowiązku, wolnością szkodzenia; że ojciec winien jest dziecku pokarm ducha zarówno jak pokarm ciała — że wreszcie, szerzenie oświaty, zbyt blisko dotyczy społeczności, żeby ją mogła zostawiać dowolności wsteczników. Konkluzja: wychowanie powinno być obowiązkowe.

Z rozpraw wydziału pierwszego najważniejszą było porównanie rozmaitych praw drukowych obowiązujących w Europie. Anglja, Belgja, Holandia i Szwajcarja licnie reprezentowane na kongresie, nie podniosły żadnej skargi. Francja utyskiwała mocno. Potrzeba poprzedniego upoważnienia, ostrzeżenia, równa odpowiedzialność drukarzy, drukarskie i księgarskie bremety, odmówiona pisarzom rekojmja j u r y, specjalne podatki ciężące na prasie perjodycznej — były krytykowane nader żywo, często namietnie. W końcu, tém się pocieszano, że istniejące dziś we Francji prawo drukowe nie jest wieczne, wedle słów samego cesarza Napoleona, który nie raz kazał się w tym względzie odmiann spodziewać.

Taka była konkluzja mówów francuzkich, domagających się w przedmiocie praw duchowych nie czego innego jak tego, co istnieje w krajach ościennych z korzyścią ogółu a nieżyją krzywdą. (d. n.)

Lubez, 18 września.

(Kartka z dziennika podróży.)

„Upita, niegdyś powiatu stolica... — Lubez, miasteczko obdarzone niegdyś magdeburską, szumnym herbem i szumniejszą tytułem Lubeki a d Chronum, — jednych oboje doświadczyły losów, i słyną dziś tylko pierwszą swoim Ściśniskiem, druga obwarzankami bez soli. Zjedźmy jednak i spojrzjmy na tę znaną mi niegdyś jak własne pięć palców, a dziś trochę zapomnianą miescinę... Podupada nieboga okrutnie!“

Z żaloscią wspominać przychodzi lepsze choć nieświe-tne losy Lubeza za dawnych czasów. Podług twierdzenia Narbutta, którego ani zbijać, ani popierać siedząc na wozku podróznym niepodobna, tu była pierwsza na Litwie biskupia katedra katolicka za Mendoga, o czém ciemną znajdujemy wzmiankę w Długoszu. Naprawdę jednak szukalibyśmy jakichkolwiek śladów tego na miejscu; chyba ktoś zechciałby upatrywać istnienia tu niegdyś biskupstwa w rzymsko-katolickim wyznaniu mieszkańców miasteczka, okolonego wzesząd wsiami obradką ruskiego. Dla nas wszelako i ten fakt niczego niedowodził, bo wszystkie niemal tutejsze miasteczka są wyłącznie katolickie. Ale nieodejmujemy Lubezowi jego pamiątek gdy i tak jest aż nadto ubogim.

Długo zostając własnością korony, Lubez przeszedł później w posiadanie prywatne. Chreptowiczów, z których jeden Fedko, pisarz króla Aleksandra Jagiellończyka, pierwszym był dziejczycelem miasteczka z tytułu nadania królewskiego, datowanego w r. 1499. O Chreptowiczów, drogą kupna, majątność ta przeszła w posiadanie Olbrachta Gastolda wojewody wileńskiego w pierwszj ćwierci wieku XVI, a w kilkadziesiąt lat potem, tą samą drogą została własnością Jana Riszki, naówczas krajowego wielk. lit., w r. 1574.

Pod panowaniem Riszki Lubez liczył najpiękniejsze dni swego powojowania. Szerokosłynny na całą Polskę bogacz i opiekun arjanizmu na Litwie, chciał i mógł podnieść do pomysłności swą nową podróżną stolicę. Wyniesie do pomysłności swą nową podróżną stolicę. Wjeddane przezeń dla miasteczka u króla Zygmunta III prawo magdeburskie w r. 1590, poczęło zwiadać pod swe skrzydła nowych mieszkańców i ludność szybko wzrastała. We dwa lata potem założona drukarnia dla wydawania z razu ksiąg protestanckich a później czysto arjańskich, szeroko w swoim czasie rozslawiła imię Lubeza. Wyszele z niej druki polskie i łacińskie, w liczbie kilkunastu, musiały być chętnie rozchwytywane i czytane, a prawdopodobnie nawet niszczone, kiedy dziś chyba w najzamożniejszych księgozbiorach spotkać się z niemi można. Ani w Lubezu, ani gdziekolwiek w okolicy, chociaż wiele zbiorów prywatnych przezierać mi się zdarzało, niespotkałem tu bynajmniejszego świstka z tej ofiocy, i wyznaje, że znam je tylko z tytułów spisanych przez Bandtkego i Lelewela. Nakoniec wzniesiony przez tegoż Jana Riszkę murowany zameczek nad brzegiem Niemna nadał skromnemu miasteczku pozór warownego grodu, a ustanowione targi niedzielne i dwa jarmarki do roku podniosły były jego zamożność drogą handlową.

Ten stan pomysłności trwał jeszcze przez lat kilkadziesiąt pod następcami Jana Riszki. Droga darowizny w r. 1606, Lubez przeszedł w posiadanie domu Radziwiłłów. Na żądanie jednego z nich Janusza, Władysław IV w r. 1644 potwierdził miasteczku używania prawa magdeburskiego, a drukarz tutejszy Jan Lange mianował się szumnie typografem Radziwiłłowskim. Wkrótce jednak w powodzi klęsk publicznych za Jana-Kazimierza, mia-

КАЗЕННЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ.

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Вольнской губернии, Житомирский уездный суд, на основании 1239 ст. X т. ч. 1 св. зак. гражд. изд. 1857 года вызываетъ въ присутствіе свое въ срокъ определенный 1241 ст. того же тома и части, наследниковъ Иосифа Домбровскаго, для предьявления правъ своихъ въ суммѣ, слѣдующей Домбровскому за Луцкое Войтовство, отошедшее подъ городскую надобность.

3—660

Виленская палата гражданского суда, въ исполненіе указа правительствующаго сената, отъ 15 января 1862 года, о правахъ матежника Феликса Станислава на имущество, оставшееся послѣ Марціяны Вильгоцкой и на основаніи Высочайше утвержденнаго 28 июня 1832 года о ликвидаціи правилъ § 13 для приведенія въ исполненіе долговъ, платежей, имущества и правъ пользованія, свѣдѣнія о немъ: 1) чтобы заимодавцы Марціяны Вильгоцкой, неосужденныя истеченіемъ сроковъ ихъ претензій, предьявили оныя въ сію палату, состоящую въ Россіи и въ Царствѣ Польскомъ, не позднее шести, а находящаяся въ чужихъ краяхъ, не далее двѣнадцати мѣсяцевъ, считая отъ припечатанія первой публикаціи; причемъ изъяснить, что изъ безспорныхъ долговыхъ актовъ необеспеченныхъ закладнымъ правомъ, приняты будутъ въ долговую массу, какъ слѣдующія къ удовлетворенію; только тѣ, которые совершены до начала возмущенія въ предѣлахъ Россіи, совершенныя же въ Царствѣ Польскомъ, или въ чужихъ краяхъ будутъ рѣшительно отвергнуты; 2) чтобы частныя лица, церкви, монастыри, учебныя и благотворительныя и прочія заведенія и учрежденія, а равно и приказъ общественного призванія, объявившіе о платежахъ, слѣдующихъ имъ съ конфискованныхъ имѣній, не пропуская шести мѣсячнаго же срока; 3) чтобы должники Вильгоцкой, коихъ обязательствомъ наступили сроки, явились съ платежомъ долговой суммы, а прочіе въ означенный шести мѣсячный срокъ, дали знать палатѣ о состоящихъ на нихъ претензіяхъ; 4) чтобы всѣ имѣющіе въ рукахъ своихъ движимое имущество, капиталы или какіе либо документы Вильгоцкой или принадлежащія ей бѣглы и облигаціи кредитныхъ установленій, представили все сіе въ оный же шести мѣсячный срокъ въ сію палату и дали бы знать о всѣхъ состоящихъ на ихъ имѣніяхъ правахъ пользованія бывшаго владѣльца; 5) чтобы всѣ присутственные мѣста и начальства въ тотъ же шести мѣсячный срокъ уведѣмили сію палату, о всѣхъ извѣстныхъ имъ долгахъ бывшихъ владѣльцевъ конфискованныхъ имѣній, платежей и взысканій, съ нихъ слѣдующихъ, долговыхъ ихъ претензій на разныя частныя лица и мѣста, о движимомъ и недвижимомъ ихъ имуществѣ, о принадлежащихъ имъ билетахъ и облигаціяхъ кредитныхъ установленій и о ихъ правѣ пользованія на имѣнія казенныя и частныя и 6) чтобы судебныя мѣста немедленно уведѣмили о производящихся въ оныхъ дѣлахъ по долговымъ претензіямъ на бывшихъ владѣльцевъ, а равно по предьявленнымъ отъ нихъ на частныя лица и мѣста требованіямъ, съ извѣщеніемъ, до какой суммы тѣ и другія могутъ простираются и на какихъ именно актахъ основываются, причемъ предарить какъ кредиторовъ, такъ равно и судебныхъ мѣста, что за неисполненіе обязанностей, изъясненныхъ въ объявленіи, подвергнутъ себя всемъ послѣдствіямъ и отвѣстности, изъясненнымъ въ § 15 означенныхъ правилъ. Юнія 22 дня 1862 года.

Засѣдатель Коноплянскій.

Секретарь Французовичъ.

Старшій Столонач. Жоханскій. 3—605

Виленской губерніи отъ Лидскаго уезднаго суда объявляется, что въ семь судъ произведены будутъ торги 31 числа будущаго октября мѣсяца сего 1862 года съ узаконеніемъ чрезъ три дня переторжкою на продажу дома дворянина Леонарда Барановскаго, состоящаго въ г. Лидѣ; почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на оныя.

Засѣдатель Ракинъ.

3—662

Губернші Вольнскій судъ повiatowy жытомірскі, на засадзі 1239 art. X т. ч. 1 зб. пр. цыв. wyd. 1857 r. wzywa do urzędu swego na termin określony art. 1241 tegoż tomu i części, spadkobierców Józefa Dombrowskiego izby złożyli dowody na prawo do posiadania summy należnej Dombrowskiemu za lućkie wojtostwo, na korzyść miasta odpadłe.

3—660

Виленская изба саду цивилнаго, спелняіа указъ рѣдзачаго сенату з д. 15 stycznia 1862 roku о правахъ бунтовника Феликса Стасзынскіаго до маіатку pozostałego po Marcjannie Wilgockiej i działając na zasadzie Najwyżej utwierdzonych d. 28 czerwca 1832 r. prawideł likwidacyjnych § 13 w celu wyświecenia długów, opłat, majątku i praw używalności, ogłasza niniejszym: 1) Ażeby wierzytiele Marcjanny Wilgockiej, nieczekając upłynienia terminów swoich pretensji, złożyli je w izbie, znajdujący się w Rosji i w Królestwie Polskim nie później jak w sześć miesięcy, przebywający zaś w obcych krajach nie później jak we dwaście miesięcy, licząc od wydrukowania pierwszego ogłoszenia. Dodaje nadto, że z liczby niepodlegających sprowowi pożyczekowych aktów nieubezpieczonych przez prawo zastawne, przyjęte będą do masy długów te tylko, które zostały aktywowane przed zaczęciem zamieszek w obrębach Rosji, oblatowane zaś w Królestwie Polskim lub zagranicą będą stanowczo odrzucone. 2) Ażeby osoby prywatne, kościoły, klasztory, naukowe i dobroczynne zakłady i inne instytucje, oraz Urzędy powszechniej opieki, złożyły podania o przypadających im z majątków konfiskowanych opłatach, nie opuszczając sześciu - miesięcznego terminu. 3) Ażeby dłużnicy Wilgockiej, obligów których termin już upłynął, stawili się z opłatą dłużnej od nich summy, a inni w określonym sześciomiesięcznym terminie uwiadomili izbę o ciążących na nich pretensjach. 4) Ażeby wszyscy posiadający w ręku swoim ruchomości, kapitały, albo jakiegokolwiek dokumenta Wilgockiej, oraz należące do niej bilety i obligacje instytucji kredytowych, złożyli to wszystko w izbie w tym samym sześciu-miesięcznym terminie i zawiadomili ją o wszystkich ciążących na ich majątkach prawach użytkowania byłego dziedzica. 5) Ażeby wszystkie urzędy i władze w tymże samym sześciu - miesięcznym terminie uwiadomili izbę o wszystkich wiadomościach im długach byłych dziedziców majątków konfiskowanych, oraz o liczących się na nich opłatach, o pretensjach ich do różnych osób prywatnych, o ruchomym i nieruchomości ich majątku, o należących do nich biletach i obligacjach instytucji kredytowych i o służącym im prawie używalności w majątkach skarbowych i prywatnych i 6) Ażeby urzędy sądowe uwiadomili niezwłocznie o prowadzących się w nich sprawach z rzeczy obligowych pretensji do byłych dziedziców, jak również z powodu objawionych przez nich roszczeń do osób i miejsc prywatnych, objaśniając do jakiej summy dochodzą jedne i drugie, i na jakich oparte są dokumentach. Przy czem uprzedzają się tak wierzytiele jako też i urzędy sądowe, że za nieuczynienie zadość obowiązkom wyszczególnionym w ogłoszeniu, spaść na nie muszą wszystkie następstwa i odpowiedzialność wyłożone w § 15 wyżej wymienionych przepisów.

Assessor Konoplański.

Sekretarz Francuzowicz.

Starszy Nacz. Stolu Zochowski. 3—605

Gubernji Wileński od sądu powiatowego Lidskiego ogłasza się że w onym odbędzie się licytacja 31 października b. r. 1862 z prawnym we trzy dni przetargiem na sprzedaż domu szlacheckiego Leonarda Baranowskiego w mieście Lidzie położonego—życzący wziąć w nią udział raczą się zgłosić.

Assessor Rakint.

3—662

OGŁOSZENIA

PRYWATNE.

W chęci przyłożenia się w części do powiększenia funduszów na rzecz rodziny s. p.

Władysława Syrokomli

(Ludwika Kondratowicza),

podpisany wydawca niektórych dzieł nieodwołanego lirnika włoskiego, postanowił od dnia 29 b. m. miesiąca sprzedawać niżej wymienione utwory po cenach o połowę obniżonych, a z otrzymanych dochodów przeznaczycie połowę na rzecz rodziny s. p. Syrokomli. Ze względu tak na cel jak i na przystępność cen, podpisany mnie, że przez rychły zakup książek, publiczność dowiedzie jak ocenia prace zgasłego poety. Oto są ceny w mowie będących dzieł:

BAKA ODRODZONY. Uwagi o śmierci niechybnej wszystkim pospolitej, wierszem wyrażone. Cena dawniejsza R. 1 k. 20, teraz 60 k.

JANKO CMENTARNIK. Gawęda ludowa. Cena dawniejsza R. 1, teraz 50 k.

MARCIN STUDZIŃSKI. Kartka z kroniki Wilna. Cena dawniejsza r. 1 k. 35, teraz 67½

STARE WROTA. Poemat. Cena dawniejsza R. 1 kop. 50, teraz 75 k.

STELLA FORNARINA. (Córka piekarsza). Ustęp z życia Rafaela. Cena dawniejsza R. 1, teraz 50 k.

WIELKI CZWARTEK. Obrazek wiejski. Cena dawniejsza R. 1, teraz 50 k.

ZGON ACERNA (J. S. Klonowicza). Chwila z 17 wieku. Cena daw. 60 k., teraz 30 k.

Zapisujący pocztą wszystkie wymienione dzieła, zechcą nadesłać R. 4 k. 50, razem z kosztami przesyłki. Przy zapisach pojedynczych dzieł, doliczać się będzie 20 kop. do każdego tomu.

Nadmieniam się zarazem, że tylko za nadesłaniem z góry pieniędzy zlecenia mogą być ekspedowane. MAURZY ORGELBRAND. Wilno. 27 września. 1—710

LOSY

na piątą i ostatnią oddział dóbr Szymanow i Seroki

do 2 klasy nadeszły do księgarni podpisanego. Upraszam grających w tę loterję o rychły wykup losów. Otrzymałem też nowy zapas losów do sprzedaży. Cena za cały los R. 30, za ½ losu 15 Rsr., a za ¼ część R. 7 k. 50. Życząc aby każdy otrzymać losy i tabelki wygranych, zechcą prócz cen. wyżej oznaczonych dołączyć R. r. 1 na korespondencję.

MAURZY ORGELBRAND

księgarz w Wilnie. 1—709

Do sprzedania Nieruchomość pod N. 1335, przy ulicy Popławskiej położona, to jest Budynek muryrowany, po byłym browarze, dom mieszkalny drewniany z obszernym podwórzem i ogrodem, w którym znajdują się dwie lodownie. Chęć kupna mający, raczy się franco zgłosić do Wernierowej, właścicielki tej nieruchomości mieszkającej w Warszawie pod N. 636 przy ulicy Trębackiej. 3—675

FOLWARK wlok 10, ziemi dobrą z lasem budowlowym mil 8 od Wilna, a 3½ od stacji kolei żelaznej położony, jest do sprzedania za 5,500 rub., z których 2,000 zostawia się na ewikę; bliższa wiadomość u Naczelnika stołu izby cywilnej Wileński Władysława Zienkiewicza. 3—691

Ogłoszenie przedpłaty na dzieło:

NAUKA HOMEOPATJI,

(Lehrbuch der Homöopathie von Dr. Arthur Lutze etc.—Cöthen)

(w 8-u najmniej 30 arkuszy druku)

spolszczona za upoważnieniem autora—nakładem

Dra Antoniego Kaczkowskiego

praktykującego lekarza homeopatji we Lwowie, przy ulicy Frenela 1. 116.

Jak statystyka lekarzy całej monarchji austriackiej, podana przez Dr. J. Nader'a w Wiedniu świadczy, przypada na całą Galicję, Bukowinę i Kirakowskie nieco więcej nad 1000 lekarzy, między nimi mamy podług spisu w II. poszycie czasopisma lekarskiego „Homeopata polski“ r. b. na 45 lekarzy allopatów, tylko jednego lekarza homeopatę. Brak lekarzy homeopatów przynusza publiczność przeświadczoną o zbawiennych skutkach homeopatji, studiować tę naukę z książek niemieckich lub francuzkich, które nie dla każdego są przystępne; mamy tedy wielu światłych obywateli, zwolenników homeopatji, którzy w tej dziedzinie w obcym języku się mowią—i mimo wielkich trudów, wiele dobrego swoim domownikom i biednym włościom świadczą. Chcieliby oni w ojczystym języku mieć przewodnika tej nauki,—niestety żaden krajowiec homeopata nie zabrał się do podobnej pracy, albowiem mała liczba lekarzy homeopatów jest tak dalece praktyką zajęta, że im braknie materialnego czasu, a do tego nie każdy lekarz homeopata w naszym kraju posiada polski język, i z tej przyczyny nie mamy w polskim języku homeopatycznych książek, wyjąwszy niedokładne tłumaczenie Dra Konst. Heringa i Ch. Millera p. n. Domowy lekarz homeopata.

Zamiłowanie w homeopatji spowodowało sumiennego zwolennika do tłumaczenia dzieła D-ra Artura Lutzego p. n. „Lehrbuch der Homöopathie von Dr. Arthur Lutze etc.—Cöthen 1860.“ Lecz takie tłumaczenie ma swoje nie małe trudności, potrzeba oprócz znakomitej wiadomości niemieckiego, łacińskiego i francuzkiego języka, ażeby można oddać wierzytelnie i zrozumiale ducha autora w polskim języku.

Ze względu na dobro ogółu, na sławę i rozpowszechnienie zbawiennej nauki D-ra Samuela Hahnemana, ażeby też powstrzymać pochop samolubnych i zarozumiałych przemysłowców, objąłem mimo braku czasu i sił spracowanych, ciężki obowiązek wierzytelnego opracowania wyżej wymienionego dzieła, i zamierzam go wydać w całości, co, jeśli Opatrzność dozwoli, do końca stycznia 1863 r. uskuteczniłem będzie. Cena wspomnianego dzieła w drodze przedpłaty do końca grudnia b. r. jest 4 zł. w. a. w Królestwie P. złp. 16, z przesyłką złp. 20; później nastąpi podwyższenie ceny. Przedpłatę przyjmuje franco Redakcja czasopisma lekarskiego „Homeopata polski“ przy ulicy Frenela 1. 116 we Lwowie, oraz znaczniejsze księgarnie w Królestwie i Cesarstwie.

Drugi poszyt czasopisma Homeopata polski rozesłany; w redakcji można jeszcze dostać całoroczne wydanie 1861 r.

redaktor czasopisma lekarskiego „Homeopata polski“, przy ulicy Frenela 1. 116 we Lwowie. 2—645

ZAKŁAD RZEBIARSKI

Artysty Sztuk Pięknych, uznanego przez S. Petersburską akademję Michała Siwickiego. W nim będą się wykonywać: figury rozmaitej wielkości z kamienia i drzewa, dla ozdoby świątyń, domów, pokojów i ogrodów,—popiersia z gipsu lub marmuru, a także brązowe rozmaitej wielkości ornamenta architektoniczne do kościołów, domów wewnątrz i zewnątrz, gipsowe lub drewniane złożone,—nowe lub odnowienie ołtarzy i ołtarzyków, szaty do malowideł kościelnych, brązowe i wylacane, oraz kandelabry, świeczniki, urny, kropielnice i t. p. Katafalki w rozmaitych gustach, nagrobki, pomniki z granitu, marmuru, plaskowca lub kompozycji, fałszmarmuru, mozaika dla posadzek i t. p. i ozdoby kościołów malowidłem.

Przyjmują się obstalunki w Wilnie w domu JW. Wróblewskiego na S. Jańskij ulicy. 1.

KSIĘGARNIA p. f.

Józefa Zawadzkiego

otrzymała tom XX i ostatni dzieła: *Histoire du Consulat et de l'Empire par Thiers*. Cena tomu tego jako i uprzednich w wydaniu małym in 18, po r. 1 k. 20; w wydaniu in 8-vo. zwyczajnym po r. 1 k. 50; w wydanie in 8-vo. maj. we 2 kolumny po r. 1 k. 20. 2—707

Ma honor niniejszemu zawiadomić, iż Skład jęj wyrobów znajduje się w domu Wolskiego dawniej Dąbrowskiego przy ulicy Wileckiej, a wyprzedaż tak hurtowa jak cząstkowa odbywać się będzie po cenach fabrycznych. 2—708

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH

W ŻYRARDOWIE.

Ma honor niniejszemu zawiadomić, iż Skład jęj wyrobów znajduje się w domu Wolskiego dawniej Dąbrowskiego przy ulicy Wileckiej, a wyprzedaż tak hurtowa jak cząstkowa odbywać się będzie po cenach fabrycznych. 2—708

ODPOWIEDZ.

Niżej podpisany, pełnomocnik JW-nych hrabiów Platerów znajdujący w Kurjerze Wileńskim niejednokrotnie, ze strony panien Domicelli i Apollonji Giedroję czynione ostrzeżenie: iżby nikt nie nabywał domu JW. hrabów w m. Wilnie na S-to Kazimierskim załuku znajdującego się, z powodu: że panny Giedroję mają z nimi process o okna, jakoby samowolnie z tego domu, na plac ich domu wyprowadzone,—mam za obowiązek ogłosić za odpowiedź na takowe ostrzeżenie: 1) że wspomniane okna, w mniejszej tylko objętości, od niepamiętnych czasów w domu JW. hrabiów występowały; 2) że te okna w późniejszym czasie zostały tylko powiększone w skutku dobrowolnego zgodzenia się na to zesłego brata pp. Giedroję za pewne wynagrodzenie; 3) że o istnieniu rzeczonych okien, w późniejszym czasie, pp. Giedrojęciówny miały już process w Miejskiej Policji i takowy przegrały bo ludzie starzy, godni wiary i świadomi rzeczy, istnienie tych okien tam przysięgli przy śledztwie; 4) że panny Giedrojęciówny, prowadząc dalej swój process i w tutejszym Magistracie, takowy powtórnie i niedawno jeszcze, to jest w bieżącym 1862 r. również przegrały, gdyż Magistrat nawet skargi ich nie przyjął i prośbę z nadpisem powrócił; 5) że panny Giedrojęci, chociażby przeniosły ten process przez apelację do wyższych instancji, to jednak każdemu znającemu prawa wiadomo, sprawa raz przez przysięgę wyjaśniona i przegrana, nigdy już cofnioną być nie może.

Franciszek Rożański.

2—706

AVIS.

M-r Bournier-Beaulieu, professeur français, que des intérêts personnels obligent à prolonger son séjour, en cette ville, jusqu'à la Saint-Jean prochaine, vient de recommencer ses leçons.

Son adresse:

Petite rue Saint-Michel, maison Piasecki, vis-à-vis la Poste. 2—705

Głęboko wzruszony uczuciem wdzięczności, za najpowniejczy uważam obowiązek złożyć przez pośrednictwo niniejszego pisma

PUBLICZNE PODZIĘKOWANIE

pp. kolegom i współkolegom moim za okazane mi dowody współczucia.

Józef Młynarski.

2—698

Cała obora do zbycia, obok kolei Wileńsko-Kownieckiej; bliższa wiadomość w handlu p. Fechtela. 2—700

Budowniczy techniczny i pomiarów, pełniący te obowiązki w dobrach Księcia Jerzego Lubomirskiego Przeworsk w Galicji, opatrzonej chlubnymi świadectwami i obecnie znajdujący się w dobrach Piłca A. Moosa kończąc ostatnie zajęcia szuka podobnego miejsca w znacznym majątku lub fabrykach. Bliższą wiadomość można pozyskać w magazynie Antoniego Hanaka w Wilnie. 2—699

Sprzedaje się, ogólnie i częściami, w pobliżu Wilna FERMA, z zabudowaniem i wszelkimi dogodnościami dla gospodarki, zawierająca kilka nacięć wlok lasu, rozmaitego gatunku, towarowego i budowlowego, a także łąk na 200 wozów siana mureznego i ziemi pasiecznej 3 włoki—Szczegółową wiadomość mieć można w Wilnie w magazynie kupca Nowikowa przeciw Teatru albo w cukierni Bema na Niemieckiej ulicy w domu Flityn-gofa—a w Oszmianie u pana Wołosza. 2—695

Wielkie składki FORTEPIANÓW zagranicznych i własnej fabryki Karola Haas (syna)

1) W Petersburgu przy ulicy wielkiej Morskiej (Большая Морская), w domu Sałowa N. 33.

2) W Odessie przy ulicy Deribas, w domu własnym i

3) W Kijowie przy ulicy Kreszczatik, w domu Eismann.

Magazyny zawierają w sobie instrumenta następnych fabrykantów.

Collard et Collard } w Londynie. Boisselot w Marselli
Broodwood } w Londynie. Breitkopf et Haertel
Erard } w Londynie. w Lipsku
Bechstein w Berlinie

Erard } w Paryżu. Streicher
Pleyel } w Paryżu. Bosendorfer
Herz } w Paryżu. Schweighofer
Krugelstein } w Paryżu. Ast
Gaveau } w Paryżu. Toberer
Blondel } w Paryżu. Tomaschek
Angeheideit }

Oprócz fortepianów: Pianinos, Pianos mécaniques, pianos doubles (czyli fortepiany z podwojną mechaniką Pleyda *) pianos orgues, harmonicones, harmoniums Debaina'a w Paryżu Schiedmager'a w Stuttgarcie.

Gatunki i ceny instrumentów znajdujących się w magazynach moich są rozmaite od r. sr. 375 do 1,400.

Akurate transportowanie całości instrumentów magazynu gwarantuję i przyjmuję na koszt własny upakowanie odsyłanych instrumentów.

Fabryka i magazyny moje w Odessie i Kijowie oddawna już zasłużyły na łaskawe względy publiczności tamtejszej rzetelnym wypełnieniem wszelkich obstalunków.

Mając fabrykę własną, mogę ręczyć za rzetelny i sumienny wybór instrumentów jak swojej fabryki, tak też i innych fabryk, i dla tego mam nadzieję, że łaskawa publiczność litewska zechce dać mnie zrzeczność zasłużyć i na jej względy.

*) Na tym fortepianie można robić zadziwiające pasaży w oktawach.

Karol Haas syn.

2—644

W APTECE

SZERSZEWSKIEGO

otrzymano KOŁOFONIUM Amerykańskie z Anglii, potrzebujące takowego, mogą dowiedzieć się w aptece na rogu ulicy Sawicz i Imbary. 2—701

DOWID ŻUK Kupiec Wileński.

Mam honor zawiadomić Prześwietną Publiczność, że jedynie w celu uczynienia przystępnej ceny na *Wyroby łojowe* zaopatrzylem Magazyny moje 1-szy przy zaułku *Szwarcowym* w domu pod N. 221, i drugi w domu *Hurwicza* pod N. 320 przy ulicy *Zmudzkiej* w bardzo znaczny zapas *Swiec stearynowych* i *łojowych* rozmaitych gatunków i fabryk, we wszelkie gatunki *mydła do bielizny* Olej czyszczony do lamp i *Makę Jelecką*.

Za dobroć wszystkich towarów śmiało zaręczam i te polecam Prześwietnej Publiczności a szczególnie *nowo wynalezione Swiece krochmalowe* których mam znaczną partję rozmaitej liczby na funt. Przyczem załączam *stary Cennik* na towary.

Swiec krochmalowych fabryki Pawłowa w Charkowie pud	7 rs.
Łojowe doskonałe fabryki Kaługskiej i Wiaziemskiej pud	6 r. 50 k.
Stearynowe fabryki Newskiej pud	12 r. 25 k.
Palmowe pud	9 r. 25 k.
Pół-stearynowe pud	8 r.
Mydło do bielizny Kazańskie fabryki Krestownika pud	4 r. 80 k.
„ Petersburskie fabryki Iwanowskiej pud	4 r. 40 k.
„ fabryki Warszawskiej pud	3 r. 50 k.
Olej czyszczony do lamp konopny pud	5 r. —
„ rzepakowy pud	5 r. 50 k.

Takoż obwieszczam, że w Magazynie moim przy ulicy *Zmudzkiej* w domu *Hurwicza* pod N. 320 mam *Depo Tytoniu, Cygar i Papirosów* fabryki *A. M. Tepfera* odkrytej w St. Petersburgu w 1860 roku.

Tytoniu funt od 22 do 1 r. i 20 kop. *Cygar sto sztuk* od 1 rs. do 4 rub. *Papirosów sto sztuk* od 46 k. do 1 rs.

Sprzedaz oznaczonych tytoniowych wyrobów również jak i *łojowych* może być nie tylko w znacznych partjach, lecz i częściowa. Osoby kupujące znacznymi partjami wyroby tytoniowe utrzymują w ustępstwie znaczny rabat.

DOWID ŻUK. 3—668

Jedynie w celu rozwiniecia *obrotów handlowych*, zwiędłem w obecnym czasie stolicę Cesarstwa, a także *Włodzimierz, Murom, Niższy Nowogród* i fabrykami wstawione miasta, gdzie zawiązałem z Kupcami handlowe stosunki i będąc wszędzie najusilniej starałem się sam wybrać towary świeże, wyłączną odznaczając się dobrocią, a nabycie również jak i zbyt tychże w znacznej ilości, dają mi możliwą sposobność do ustąpienia znacznych rabatów w sprzedaży, powodem czego i *cena tychże jest niepraktycznie przystępna*.

Mam nadzieję, że stale kupująca u mnie *Osoby*, również jak i cała *publiczność* potrafią łatwo przekonać się o rzeczywistości niniejszego obwieszczenia, jak również i o staranności mojej, pośrednictwem której wniknąłem we wszystkie potrzeby *kupujących*, i w tem celu zaopatrzylem Magazyn w rozmaite gatunki *Kredensowych szklanych i fajansowych naczyń*, we wszelkie gatunki doskonałego *wina* i inych trunków, w *Korzenne i Kuchenne towary, Tytuł, Cygara, Papirosy*, w rozmaite wyroby *lakierowane i mosiężne, samowary* uprzedmiotowanej fabryki *Bataszewa* i *Makę Jelecką*, i szczególnie dobroci *łojowe swiece*, które to mam wprost z domu handlowego pp. fabrykantów *Zworykinych* w Muromie. — Przytem mam za obowiązek zawiadomić, że przywiozłem znaczny zapas *rozmaitych gatunków Herbaty*, odznaczającej się aromatem i przyjemnym smakiem, którą nabyłem na jarmarku *Niżno-Nowogródzkim* od *Kiachtyńskich* kupców i sprzedaje rozważoną w funty zaopatrzone plombą mojej firmy.

Kupiec Wileński TYMOTEUSZ PIECHÓW.

Magazyn w domu WP. Radenacych pod N. 71. przy ulicy Wielkiej obok Cerkwi S. Nikołajewskiej. 3—667

DOM ZLECEN

BRACI CHOTOMSKICH I KORONOWICZA

w LONDYNIE,

8. Great College Street Camden Town. N. W. Ma swój kantor w Królewcu w Pr. i agentury w różnych ważniejszych portach handlowych na kontynencie.

Dom nasz podejmuje się załatwiać wszelkie stosunki rolnicze, przemysłowe, handlowe, artystyczne, naukowe, dotyczące się mianowicie sprzedaży lub zakupu, pomiędzy narodem polskim a Rosją, Niemcami, Włochami, Francją i Anglią.

Bierze w komis kupna, sprzedaż lub dzierżawę dóbr, lasów, domów, produktów, narzędzi, lub maszyn rolniczych, przemysłowych, artystycznych, naukowych i domowych; towarów kolonialnych, produktów chemicznych, cygar, owoców zagranicznych świeżych, ryb, ptaków, zwierząt tak co do chowu, aklimatyzowania, jak i do spożycia itp. itp.

W a r u n k i.

Celem naszego przedsięwzięcia: wygoda publiczna, zysk drobny ale częsty. Dla tego wszelki rabat, do jakiego mają zwykle prawo komisjonarze, a który ofiarują fabrykanci lub kupcy—odstępują kupującym.

Za każdy sprawunek obliczony na wartość pieniężną:

niżej 40 zlp. pobiera 2 zlp.	niżej 3000 zlp. pobiera 30% zlp.
„ 600 „ „ 5% „	„ 6000 „ „ 20% „
„ 1000 „ „ 4% „	„ 30000 „ „ 10% „
od 60000 zlp. do 120000 zlp. 1 1/2% „	NB. Co do borów i dóbr 1% nam
„ nad 120000 „ 1 1/4% „	„ zawsze służy.

Za pieniądze przez nasz Dom Zlecen forsuszowane, które najdłużej kredytujemy na tygodni sześć, liczyć się będzie 6%. — Forsusy za cla, opakowania, przesyłki i portorje 6% rocznie, a kredyt stosowny do zwyczajów i okoliczności handlowych.

Pieniądze na sprawunki nadsyłać można w jakiegokolwiek kurs mającej monecie, agio obliczane będzie stosownie do bieżącego kursu. Na żądanie interesentów, sprawozdanie giełdowe nadesłane im będzie.

3—657

W Szawelskim powiecie parafii Boisagolskiej, sprzedaje się *POLWARK DYSZLE*, obejmujący 21 włok najlepszego gatunku ziemi; również w tym powiecie niedaleko m. Zigor sprzedaje się mały folwarczek *SENEAWKI* obejmujący około 7 włok; o warunkach jakowej sprzedaży można poznać bliższą wiadomość u majora Kwinty kwaterującego w Wilnie przy placu S. Jerzego w domu Borucha Ryndzińskiego i w Szawlach u p. Tomkiewicza. 3—683

Fabryka Ozdob architektonicznych

I KAFLI Z GLAZURĄ PORCELANOWĄ

FERDYNANDA BORETTI.

Na Łukiszczach pod N. 881.

Ma honor zawiadomić, że znajduje się znaczny zapas kaflów, z tak zwaną gliny berlińskiej, bez żadnego siatkowania się, czyli trzaskania powierzchni glazury, jak to dotychczas miało miejsce z gliny zwyczajnej. O dobroci materiału i białości polowy, zostawiam opinii publicznej, od której dotychczas doznawałem łaskawej opieki, i współczucia w rozwinięciu i podniesieniu przemysłu krajowego.

Format kaflów został powiększonym o cal 1 na wysokość, przez co cena pieca staje się tańszą, a cena kaflów taka sama jak dotychczas była. 1—711

Magazyn Augusta Mrongowiusa w Wilnie przy ulicy Wielkiej w domu JW. prezydenta Wolskiego

otrzymał znowu świeży transport **Fortepianów i Pianin** z wstawionej za granicą fabryki Ernesta Irmlera w Lipsku, których dobroć i siła, nie tylko że w niczym nie ustępuje dotąd u nas znanym zagranicznym, ale nawet przewyższa; za co sam fabrykant jako też i wspomniany magazyn zaręczają. Cena od r. 350 do 550 r.

Pod firmą Irmlera kilka fabryk istnieje, lecz fabryka patentowana, z którą ja jestem w stosunkach, istnieje pod firmą Ernst Irmler in Leipzig, na co uprasza się zwracać uwagę.

Jak dawno fabryka wspomnionego istnieje nie będę w to wchodził, gdyż wiek bynajmniej nie stanowi dobroci instrumentu, lecz pozostaje mi tu koniecznym do nadmienienia, że mając tylko z nim jednym do czynienia, jest zawsze jego staraniem, dla rozgałęzienia dalszych stosunków, tylko najlepsze roboty wysyłać, aby zbieć i przewyższyc renomę dotąd znanych fabrykantów. O czem przekonywa nas nowo-otrzymany Złoty Medal 1-jej klasy, z wystawy Londyńskiej w bieżącym 1862 r.

FORTEPIANY teje samej fabryki w Magazynie *Emila Mrongowiusa* w Kownie, także znaleźć można. 3—560

UWADOMIENIE.

Niniejszem mam honor donieść szanownej publiczności, że Skład mój, na zbliżającą się jesienią skompletowany został w znaczny wybór **OBIC I SZLAKÓW** zagranicznych i krajowych na cenę od 30 kop. do 3 rsr. za sztukę.

August Mrongowius.

3—561

Продается темно караковый заводский КОМБ, четырех лет, 2 аршина и три с половиною вершка, вывезенный под верху, по ходит и в упряжи, в город Ошмян, спросить в дом Водкановского у десятка Казимира. 2—671

W mieście Dynaburgu przy ulicy St. Petersburgkiej w domu Gutera, otrzymałem skład maszyn i wszelkiego rodzaju narzędzi rolniczych, jako to: Plugi, Brony, Maszyny do siania, do koszenia, żniwiarki Wooda, maszyny do przewracania siana, Młocarnie do wiania zboża, stalowe maszyny do szrotu, rozrzucające maszyny Nikelsa, Maszyny do przemycia rzepy, Masłobójki, Maszyny do czyszczenia kartofli, Pompki fabryki Farszera, Releina i synów i t. d. Prócz rozmaitych maszyn, znajdujących się w składzie, przyjmuję obstarunki na wszelkiego rodzaju maszyny, jak np. Lokomobile, zastosowane do pedzenia wódki i piwowarni, do cukrowych zakładów, papierowych i masłobójnych fabryk; do fabryk robienia perkalów, mydła i chemicznych zakładów; na żelazne morskie i rzeczne parowe statki; na gazowe aparaty, maszyny do parowych piłarnych zakładów i t. d. Także znajduję się u mnie skład Tolu nie palącego się, do pokrycia dachów, który wytrzyma więcej niż żelazna blacha i daleko jest tańszy, wszystko to jest ze sławniejszych niemieckich fabryk. Obstarunki przyjmuję po cenach fabrycznych, wypełniam przedko i akuracie, a także przyjmuję obstarunki na reparacje maszyn i rozmaitych narzędzi, tych tylko, które z mojego składu, albo przemieściły były wypisane, ręczę za dokładne wykończenie wszystkich zleceń, szanownej publiczności mam honor polecić się Jej łaskawym względem. ADAM CZASNICKI 3—610

NARADEM KSIĘGARNI

A. Nowoleckiego

przy ulicy Krakowskiej-Przedmieście wprost Kolumny Zygmunta N. 457, obecnie wyszedł z kolei zeszyt 4-ty (1, 2, 3, 5 i 6-ty wyszedł już dawniej) dzieła pod tytułem:

„WĘGRY“

pod względem historycznym, artystycznym, literackim i społecznym p. długi najlepszych i najnowszych źródeł, głównie podług dzieła wydane przez Towarzystwo pisarzy francuzkich, pod kierunkiem madyjarskiego historyka J. Boldenya, wraz z poglądem na stosunki tego kraju z Polską, Austrią i innemi państwami Europejskimi. — Przypisami do historii polskiej odnośniami uzupełnił K. Wł. Wójcicki.

Zapowiedziana rycina tytułowa chromolitografowana i mapa Węgier przeznaczona na prae-mium dla pierwszych 700 prenumeratorów, w przyszłym miesiącu wykończone zostaną i osobno wraz z końcem dzieła i listą prenumeratorów bezwzględnie przesłaniem będą.

Prenumeratę jeszcze przyjmują wszystkie księgarnie krajowe i zagraniczne. Zlp. 40. Na urzędach i na stacjach pocztowych w Królestwie jako i w Zarządzie pocztowym ekspedycji gazet w Warszawie po zlp. 43 gr. 10. — Abbonenci odbierający jakiegokolwiek inne pisma w kopertach, odbierać mogą łącznie z temi pismami i dzieło niniejsze bez żadnej dopłaty za koperty.

Ponieważ całe dzieło nad zobowiązanie się w prospekcie, o sześć arkuszy druku powiększonym zostało i znacznie poniesione kosztu na użytek wzmiankowany tytuł chromolitografowany i mapę, wydawca będzie w konieczności po ukończeniu całego dzieła cenę znacznie podwyższyć. 2—677

Нижесодписанный, приехав в Вильню из Копенгагена, рекомендует публику самовлюбительные средства для истребления крыс, мышей, клопов, тараканов, моли и кроотов. Жители в дом Сафа на Конном базаре за Остринскими воротами. Камер-Егер Д. ПИЛИНГ. 3—(656)

KARETA WARSZAWSKA zupełnie nowa, piękna, czteromiejscowa jest do sprzedania w d. Czarnańskiego wprost Królewskiego Młyna. 2—702

DO SKŁADU

APTECZNYCH MATERJAŁÓW

p. Gruźewskiego

W Wilnie nadeszły z Paryża **PIGUERU CAUVIN**, MATICO w płynie i kapsułach, Paté Berthe a la Codeine, Cukier z zioł Szwajcarskich, od kaszlu, Kousso Rogio od Solitera, Mamki Sztuczne i wiele innych tak patentowanych jak Inerudo wprost z miejsc pochodzenia. Pan Coavin chce zapobiedz pochrabianiu jego pigulek, które w wielu miejscach praktykuje się poczynił Składy główne, między innymi w Wilnie złożył i u mnie na prowincję Lwowską, z powodu tego przedwać się będą takowe po cenach paryżkich, jako to pudełko z 30 sztuk k. 50, pudełko z 60 sztuk k. 90. — Panom aptekarzom biorącym na tuziny odstępuję się rabatt. 2—686

Wileńskiej gubernji w Trockim powiecie, sprzedaje się majątek **AZERINY** położony nad Niemnem, blisko miasteczka Niemonaj i Mereca, o mil 5 od kolei, zawiera w sobie, ziemi niekwestjonowanej włok 12 1/2 i dyferencji ze skarbem włok 4 1/2, w ogóle włok 17, — lasu w tém jest włok 10, reszta w gruncie roboczym i w łakach. Wysiewu: żyta beczek 6 i pszenicy 1, siana wózów 100, gatunek ziemi na pół-borowy, na pół-gliniasty. Zbudowania dworne nowe. Gospodarz pańszczyzniany 1, chat katniczych dla wolnych mieszkańców 4-ry. O cenie jak i o szczegółach dowiedzieć się można u Józefa Dąbrowskiego w domu W. Hryniewskiego pod N. 44 na Imbarach. 3—682

RIEBASY Karłantzkie, SARDYNKI i SLIWKI z Bordeaux, otrzymał EDWARD FECHTEL. 2—703

JEST DO PRZEDANIA Róż-kareta fabryki Warszawskiej na leżących resorach w domu W. Zawadzkiego na zaułku Bernardyńskim. Wiadomość u stróża. 3—690

WARSZAWSKI MAGAZYN MÓD

przy ulicy Sto-Jańskiej w domu Wróblewskiego naprzeciw Rządu Gubernjalnego.

Zaopatrzony w dobre najświeższej mody: Kapełuszki, kapturki, girland ślubnych, siatek, stroików, negligyów, czepków i t. d. poleca się usługom JJWW. Dm. Wszelkie wyprawy i obstarunki z prowincji, listownie wymagane, uskutecznia jak najakuratniej. Tamże przyjmują się panny do nauki roboty strojów, za stosowną umową. 3—685

Księgarnia CELSA LEWICKIEGO w Warszawie w gmachu Teatru N. 476-a otrzymała na skład główny:

Maciejowskiego Bol. Zdanie mierniczego ekonomika o zasadzie oczyszczowania Włóściar w do-brach prywatnych. Cena zlp. 1. 3—649.

W Drukarni A. H. Kłkora.